

Plenum

Måndag 11.12.2023 kl. 12.00—23.17

7. Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om indexjustering åren 2024–2027 av vissa förmåner och belopp som är bundna vid folkpensionsindex och levnadskostnadsindex och lagar som har samband med den samt till lag om ändring av 7 § i barnbidragslagen

Regeringens proposition RP 75/2023 rd
Utskottets betänkande ShUB 17/2023 rd

Första behandlingen

Förste vice talman Paula Risikko: Ärende 7 på dagordningen presenteras för första behandling. Till grund för behandlingen ligger social- och hälsovårdsutskottets betänkande ShUB 17/2023 rd. Nu ska riksdagen besluta om innehållet i lagförslagen.

Allmän debatt, Krista Kiuru, presentationsanförande. — Och alla er som inte tänker delta i debatten ber jag lämna salen. Låt oss koncentrera oss på detta ärende.

Debatt

12.13 **Krista Kiuru sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on esitys... [Hälinää — Puhemies koputtaa] Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen mukaan ehdotetaan, että kansaneläkeindeksiin ja kuluttajahintaindeksiin sidottujen etuuksien määrätymiseen vaikuttavien rahamäärien indeksikorotukset jätetään tekemättä vuosina 24—27. Tämä ehdotus koskee sairausvakuutuslain mukaista päivärahaetuuksien vähimmäismäärää, Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuuksista annetun lain mukaista ammatillisessa kuntoutuksessa olevan kuntoutusrahan ja nuoren kuntoutusrahan vähimmäismäärää, työttömyysturvalain mukaisen peruspäivärahan, peruspäivärahan korotusosan ja lapsikorotuksen määrää, lasten kotihoidon tuesta ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain mukaisia etuuksia, yleisestä asumistuesta annetun lain mukaisia rahamääriä, eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain mukaisia rahamääriä, opintotukilain mukaisen opintorahan, opintorahan huoltajakorotuksen ja oppimateriaalilisän määrää, aikuiskoulutusetuuksista annetun lain mukaista aikuiskoulutustuen perusosan määrää sekä kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain mukaista vastaanottorahaa ja käyttörahaa. Myös eläkkeensaajan asumistuesta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi väliaikaisesti siten, että asumistuesta huomioon otettavien lämmitys-, vesi- ja kunnossapitokustannusten määriä, keskimääräisiä asumismenoja sekä asumismenojen enimmäismääriä ei tarkisteta vuosina 24—27.

Samassa yhteydessä ehdotetaan tuettavaksi lapsiperheiden toimeentuloa korottamalla neljänneksen sekä sitä seuraavien lapsien lapsilisä, alle kolmevuotiaiden lapsilisä sekä lapsilisän yksinhuoltajakorotuksia. Tämän esityksen ulkopuolelle jää vielä myöskin joukko etuuksia, kuten kansaneläke, takuueläke, perhe-eläke, kansaneläkelain mukainen lapsiko-

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

rotus, vammaiseturudet, rintamalisät, toimeentulotuen perusosa, luopumistuen täydennysosa eläkkeeseen rinnastuvana sekä sotilasavustuksen perusavustus.

Tältä pohjalta indeksijäädytykset ovat siis voimassa vuoteen 27 asti, kuitenkin niin, että etuuksien ja rahamäärien tarkistusten tekemättä jättämisen vaikutus niiden reaaliseen tasoon on enintään 10,2 prosenttia. Eli indeksijäädytystä jatketaan, kunnes tuo 10,2 prosentin tavoite on kasassa.

Esitys liittyy hallituksen tavoitteeseen tasapainottaa julkista taloutta. Tämän esityksen on arvioitu enimmillään vahvistavan julkista taloutta 320 miljoonaa euroa, mistä valtion osuus on 280 miljoonaa ja kuntien osuus 40 miljoonaa.

Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan julkiseen talouteen liittyvillä seikoilla voidaan sinänsä perustella indeksitarkistusten tekemättä jättämistä, ja tämän mukaan perustuslakivaliokunta toteaa, että lakiehdotukset voidaan hyväksyä tavallisen lain säätämisyksessä.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomina paitsi ensimmäisen lakiehdotuksen hyväksymistä muiden samaan aikaan käsittelyssä olevien esitysten vuoksi muutettuna.

Arvoisa puhemies! Sitten yksityiskohtiin. Tätä jäädytystä ei ehdoteta kompensoitavaksi myöhemmin, vaan muutos on tarkoitettu pysyväksi. Perustuslakivaliokunta ei pidä nyt ehdotetun indeksijäädytyksen pitkää ajallista kestoja sellaisenaan aivan ongelmattomana. Perustuslakivaliokunta pitää aikaisempaan käytäntönsä viitaten huolestuttavana, että sääntelyn vaikutukset kohdistuvat voimakkaimmin pienituloisiin henkilöihin ja kotitalouksiin. Sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa — kuten perustuslakivaliokuntakin viittaa toimeentulokiriippuvuuden kasvuun — näkemyksensä jälleen siitä, että sosiaaliturvajärjestelmän kokonaisuuden ja työnteon kannustavuuden näkökulmasta ei ole tarkoituksenmukaista lisätä toimeentulotuen käyttöä. Tämän esityksen myötä siis toimeentulotuen käyttö lisääntyy. Esityksen perusteluiden mukaan toimeentulotukimenot kasvavat ensi vuonna 12,1 miljoonaa euroa ja enimmillään 40 miljoonaa euroa vuonna 27. Tästä puolet kuuluu kuntien vastuulle, ja ne katetaan tämän esityksen mukaan.

Arvoisa puhemies! Perustuslakivaliokunta toteaa suhtautuvansa erittäin vakavasti sosiaalisen peruskirjan valvontakäytännöissä esitettyihin huomioihin. Perustuslakivaliokunnan mielestä valtioneuvoston tulee pikaisesti aloittaa asiaa koskeva perusteellinen tarkastelu.

Tämä indeksitarkistusten tekemättä jättäminen vahvistaa talouden lisäksi siis myöskin työllisyyttä, ehdotuksen perusteluiden mukaan 22 700 työllisellä. Jos kaikki hallitusohjelmassa sovitut toimenpiteet pantaisiin käytäntöön ja indeksien jäädytyksen toteutuisi täysimääräisenä, silloin työllisyys tämän osalta vahvistuisi kuitenkin valtiovarainministeriön mukaan arviolta 18 600 henkilöllä.

Valiokunnan saamien tietojen mukaan useiden etuuksien indeksijäädytykset kohdistuvat enemmän naisiin kuin miehiin. Tähän halutaan kiinnittää huomiota. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta puolestaan tuo esille, että esitykset indeksijäädytyksistä vaikuttavat myös vammaisten henkilöiden toimeentuloon, mikäli he saavat indeksitarkistusten jäädytyksen piiriin kuuluvia etuuksia. Osa vammaisista henkilöistä saa samanaikaisesti useampaa eri etuutta, kuten asumisen tukia, vähimmäismääräistä sairauspäivärahaa tai kuntoutusrahaa, jolloin indeksitarkistusten jäädyttäminen vaikuttaa heidän toimeentuloonsa heikentävästi. Sitten olemme käsitelleet pitkälti näiden vaikutuksia eri etuuksiin. Ne hyppään tämän aikataulun puitteissa ohi ja menen näihin yhteisvaikutuksiin.

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

Arvoisa puhemies! Indeksijäädytysten piirissä olevien etuuksien saajiin kohdistuu monia erilaisia muutoksia, kuten työttömyysturvaan ja asumistukeen ehdotetut muutokset. Työttömyysturvaan ehdotetut muutokset ja etuuksien indeksijäädytys lisäävät yleisen asumistuen ja viimesijaisen toimeentulotuen tarvetta. Toimeentulotuen asumismenoja koskevan sääntelyn muuttaminen kiristää sekin puolestaan asumismenojen huomioonottamista toimeentulotuessa. Sosiaali- ja terveysvaliokunta kiinnittää perustuslakivaliokunnan tavoin valtioneuvoston huomiota eduskunnan käsiteltävänä olevien esitysten yhteisvaikutusten arviointien puutteisiin, erityisesti niiden perus- ja ihmisoikeusvaikutusten osalta. Ehdotettujen muutoksien vaikutuksia sekä valtakunnallisesti että alueellisesti on tarpeellista seurata ja arvioida, ja tätä koskien valiokunta on tehnyt myös seurantalauseuman.

Arvoisa puhemies! Sitten vielä tämän esityksen valmistelusta. Perustuslakivaliokunta piti lisäksi ongelmallisena, ettei muistioon sisälly nimenomaista tarkastelua näistä perusoikeus- ja ihmisoikeusvaikutuksista, ja rapsuja tulee myöskin näiden lakien valmistelusta.

Tähän esitykseen sisältyy vastalauseita, eli tämä päätös ei ollut yksimielinen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Meriluoto.

12.22 Laura Meriluoto vas: Arvoisa puhemies! Alkuun luen tekstin, jonka eräs kuopiolainen isä kirjoitti minulle viime viikolla:

”Asumistuen leikkaukset, etenkin yhdistettynä muihin pienituloisiin ja lapsiperheisiin kohdistuviin leikkauksiin ja päätöksiin, ovat sanalla sanoen kohtuuttomia. Olen korkeakouluopiskelija ja yksinhuoltaja. Kesken opintojen sairastuin masennukseen, minkä jälkeen opiskelu on ollut äärimmäisen hidasta ja työlästä. Terapian avulla kuntouduin sen verran, että pystyin välillä tekemään osa-aikatöitä, koska opintotuki ja -laina eivät asumistuenkaan kanssa tahtoneet riittää välttämättömiin menoihin. Keväällä kuitenkin paloin loppuun, enkä voinut lomien jälkeen enää jatkaa osa-aikatyössä. Opinnot tyssäsivät kokonaan, ja olen joutunut hakemaan niille harkinnanvaraista jatkoaikaa. Loppuvuoden joudun olemaan sairauslomalla.

Lapseni on autistinen ja tarvitsee runsaasti tukeani, minkä lisäksi olen ottanut vastaan kaikki mahdolliset tukimuodot hänen hyvinvoinnistaan ja kehityksestään huolehtimiseksi. Jatkuva huoli taloudellisesta pärjäämisestä kuitenkin vaikuttaa arkeemme voimakkaasti. Koska yleinen hintataso kaikessa, vaatteet ja ruoka mukaan lukien, on nykyisin niin korkealla, jouduin nyt loppuvuodesta hakemaan toimeentulotukea ensi kertaa vuosiin. Koska tulona otetaan huomioon myös opintolaina, joka siis ei riittänyt edellä mainitusta syystä sille ajalle, jolle se oli laskettu, en saanut edes toimeentulotukea. Sen sijaan Kelalta tuli ukaasi, että jos aion sitä jatkossa hakea, meidän pitäisi muuttaa halvempaan asuntoon. Asumme nykyisessä asunnossamme sen vuoksi, että autistisella lapsellani on tukiverkko, toisin sanoen perheestä isoisä ja hoitavana tahona lastenpsykiatrian keskus, tarpeeksi lähellä ja koulumatka on riittävän turvallinen, jotta hän voi sen kulkea. Muutto olisi hänelle äärimmäisen traumaattinen kokemus, koska koko hänen elämänsä rakentuu näiden kiintopisteiden ympärille. En voi vanhempana aiheuttaa lapselleni kärsimystä repimällä hänet juuriltaan ja vaarantamalla hänen turvallisuutensa. Hallitus on kuitenkin kaikessa epäinhimillisyydessään sitä mieltä, että juuri niin pitäisi tehdä.

On tuskallista seurata, kuinka hallituspuolueiden edustajat myhäilevät ja jopa naureskelevat ylimielisinä eduskunnan istunnoissa sille, millaista ahdinkoa nämä heidän arvovalin-

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

tansa aiheuttavat. Työväenluokkaan syntyneenä ja koko ikäni politiikkaa seuranneena voin vain todeta, että hallituksen toiminta on suoranaista demokratian ja eduskuntainstituution halventamista kansalaisten kustannuksella. Nämä ovat kovia sanoja mutta ymmärrettäviä tilanteessa, jossa sekä oma että lapsen hyvinvointi on tällä tavalla uhattuna.”

Arvoisa puhemies! Tämä käsittelyssä oleva esitys indekseistä on kaikessa vahingollisuudessaan on hyvin lyhytnäköinen. Pelkästään indeksijäädytys pudottaa hallituskauden aikana lähes 40 000 suomalaista köyhyysrajan alapuolelle, eikä hallituksen julkaisemassa yhteisvaikutusten arvioinnissa ole tätä edes huomioitu. Indeksijäädytykset ja muut sosiaaliturvaan tehtävät leikkaukset rapauttavat perusturvaa ja lisäävät tarvetta turvautua viime-sijaiseen toimeentulotukeen.

Arvoisa puhemies! Indeksitarkistusten jäädytykset heikentävät laajasti lapsiperheiden toimeentuloa. Erityisen huolestuttavaa on se, että osa jäädytyksistä kohdistuu jo valmiiksi heikommassa asemassa oleviin lapsiperheisiin. Kun lapsiperheköyhyys kasvaa, on selvää, että sillä on kauaskantoisia vaikutuksia Suomen tulevaisuuteen, myös talouteen. Hallituksen esityksessä korotetaan myös tiettyjen ryhmien lapsilisiä lapsiperheiden toimeentulotuen parantamiseksi. THL kuitenkin huomauttaa tähän, että esityksen ulkopuolella hallitus on poistamassa työttömyysturvan lapsikorotukset, joiden suuruus on moninkertainen nyt esitettyihin lapsilisen korotuksiin nähden.

Arvoisa puhemies! Siinä, missä Marinin hallitus palautti opintorahan indeksiin ja teki tärkeitä indeksikorotuksia, on Orpon hallitus päättänyt, ettei indeksitarkistuksia tehdä seuraavan neljän vuoden aikana. Näin siitä huolimatta, että Suomessa opintoraha on pienempi kuin muissa Pohjoismaissa. Opiskelijoiden mielenterveysongelmat ovat hälyttävän yleisiä. Mielenterveyskriisiä ei voi ratkaista pelkästään palveluita lisäämällä, vaan on puututtava myös mielenterveysongelmien yhteiskunnallisiin syihin, kuten epävarmaan ja heikkoon toimeentuloon. Hallitus tekee nyt päinvastoin.

Hallituksen esitys tulee heikentämään myös vammaisten henkilöiden, erityisesti vammaisten nuorten, asemaa. Esityksen indeksileikkaus kohdistuu kuntoutusrahaan ja nuoren kuntoutusrahaan, joiden tavoitteena on kannustaa osatyökykyisiä nuoria ja työelämään kiinnittymättömiä osatyökykyisiä aikuisia hakeutumaan ammatilliseen kuntoutukseen ja niin parantamaan työllistymisen edellytyksiä. Tämä tulee nyt entisestään vaikeuttamaan vammaisten henkilöiden työllistymistä ja työelämään kiinnittymistä ja heikentää heidän toimeentuloaan.

Esityksen kärsijöiksi joutuvat myös ikääntyneet. Vanhusasiavaltuutettu on todennut, että vaikka esityksen ulkopuolelle jäävät iäkkäitä koskevat monet etuudet, ikääntyneiden taloudelliseen selviytymiseen vaikuttavat merkittävästi ehdotuksessa indeksiin jäädyttämisen piiriin kuuluvat yleinen ja eläkkeensaajien asumistuki. Esitetyt muutokset voivat vaarantaa pienituloisten ikääntyneiden ihmisten taloudellista tilannetta.

Yhdenvertaisuusvaltuutettu puolestaan on esittänyt huolensa vastaanottorahan indeksikorotuksen jäädyttämisestä niin ihmiskaupan uhrien näkökulmasta kuin myös laajemmin ihmiskaupan torjumisen näkökulmasta. Taloudellisesti tähän vastaanottorahaan kohdistuvan leikkauksen vaikutukset eivät ole suuret, joten vaikuttaa ilmeiseltä, että kyseessä on perussuomalaisten ajama ideologinen kurjistamistoimenpide, joka jälleen kohdistuu erityisen haavoittuvassa asemassa oleviin ihmisiin.

Arvoisa puhemies! Olemme nyt kuulleet tässä viime päivinä hallituspuolueiden edustajilta valittelua siitä, että me oppositiossa turhaan viivytämme asioiden käsittelyä kertomalla täällä ihmisten huolista ja tuomalla esille leikkausten inhimillisiä vaikutuksia. Kun miet-

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

tii esimerkiksi alussa lukemani sitaatin kirjoittajan — yksinhuoltajaisän — tilannetta, tuntuu tuo valittelu vähän pikkumaiselta. Toisaalta se on siinä mielessä helppo ymmärtää, että en kyllä itsekään kehtaisi täällä kovin pitkään istua näitä esityksiä puolustamassa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Vastauspuheenvuoro, edustaja Zyskowicz.

12.29 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Jos oikein kuulin, niin edustajan lukemassa kansalaiskirjeessä todettiin, että hallituspuolueiden edustajat täällä myhäilevät ja naureskelevat ilmeisestikin sitten näille säästöpäätöksille. Jos tällainen mielikuva on asianomaiselle syntynyt, niin se on ehdottomasti virheellinen. Nämä leikkaukset ja säästöt ovat, totta kai, kipeitä ja vaikeitakin tehdä. Toki osalla niistä pyritään työnteon kannustavuuden vahvistamiseen, joka on positiivinen pyrkimys, mutta totta kai ymmärrämme tälläkin puolen salia sen, että kun joudutaan tekemään säästöjä sosiaaliin etuuksiin, sosiaaliin tulonsiirtoihin, totta kai nämä säästöt vaikuttavat kielteisesti niiden ihmisten toimeentuloon, jotka ovat näiden tulonsiirtojen varassa. [Aki Lindén pyytää vastauspuheenvuoroa]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Otetaan sieltä vielä edustaja Lindén, ja sitten mennään puhujalistalle.

12.31 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sellainen käsite kuin ”myötätuntoinen konservatismi” oli jossain määrin parikymmentä vuotta sitten julkisessa keskustelussa. Muistan, että eräs näkyvä kokoomuslainen poliitikko, joka sittemmin teki komean uran puoluejohtajana ja EU-parlamentissakin, käytti tätä omassa vaalityössään. Hän korosti olevansa myötätuntoinen konservatiivi. [Krista Kiuru: Niitä ei ole enää näkynyt myöhemmin!]

Minusta myötätuntoisuuteen kuuluu se, että vaikeina taloudellisina aikoina, joita me kieltämättä elämme — ja vielä viimeisimmät tiedot korostavat sitä — me kohtelemme kaikkia yhdenvertaisesti. Kun me aloitimme keväällä täällä kansanedustajina, meidän palkkatasomme nousi 500 eurolla kuukaudessa. Vuodenvaihteessa eläkkeet, työeläkkeet, nousevat 5,9 prosenttia. Minusta yksinkertaisesti sanottuna on väärin, että me tässä tilanteessa kohdistamme erityisesti pienempituloisiin ja heikommassa asemassa oleviin näitä leikkauksia, mutta me muut emme ole niiden kohteina.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, ja sitten puhelistaan. — Edustaja Andersson, Li.

12.32 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Hallituksen sosiaaliturvaleikkauksia on Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen toimesta kuvailtu suunnanmuutokseksi suomalaisessa sosiaalipolitiikassa, niin rajuista leikkauksista on nyt kyse. Hallitus on tarkoituksella lisäämässä köyhyyttä ja eriarvoisuutta sekä tarkoituksella rajusti kasvattamassa riippuvuutta toimeentulotuesta, kun perusturvaan kohdistetaan näitä isoja heikennyksiä.

Perusturvan indeksien jäädytyksellä hallitus aikoo leikata yhteensä noin 384 miljoonaa euroa. Hyvä edustaja Zyskowicz, tämä on noin puolet siitä summasta, mitä työnantajat ovat saamassa veroalennuksena työttömyysvakuutusmaksujen alennuksen muodossa ensi

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

vuonna. [Ben Zyskowicz pyytää vastauspuheenvuoroa] Kun työntekijäpuoleltakin vietiin osa tästä valtion kassaan, miksi hallitus ei voisi toimia samoin työnantajien kanssa ja näin perua nämä köyhyyttä lisäävät indeksijäädytykset kokonaan? Indeksijäädytyksen seurauksena muun muassa pitkäaikaistyöttömien ja nuorten työttömien, sairaiden ja kuntoutuksessa olevien, opiskelijoiden sekä pienituloisten vanhempien etuudet eivät tule käytännössä lainkaan nousemaan koko tämän hallituskauden aikana.

Indeksien jäädytys osuu erityisen kovaa pienituloisiin aikana, jolloin elinkustannukset ovat nousseet poikkeuksellisen paljon ja niiden ennakoidaan nousevan vielä tulevien vuosien aikana. Edes Juha Sipilän hallituskauden leikkaukset eivät osuneet ihmisiin näin rajusti, koska silloin elinkustannusten kehitys oli paljon nykyistä maltillisempaa. Tällä kertaa hallitus on myös toteuttamassa indeksijäädytyksen kertajäädytyksenä koko hallituskauden ajaksi eikä vuodeksi kerrallaan, niin kuin silloin Sipilän kaudella tehtiin. Te ette siis hallituksessa edes ole valmiita arvioimaan tämän köyhyyttä lisäävän toimenpiteen järkevyyttä vuodeksi kerrallaan, vaan haluatte toteuttaa jäädytyksen kerralla koko kaudeksi.

Esitykseen sisältyvä linjaus siitä, että jäädytyksen vaikutus etuuksiin voi olla korkeintaan 10,2 prosenttia, kertoo mielestäni siitä, että te itsekkin ymmärrätte, kuinka rajusta leikkauksesta tässä pahimmillaan voi olla kyse. Pitkäaikaistyöttömän tai sairauslomalla olevan kohdalla tämä leikkaus tarkoittaa melkein satasen vähemmän rahaa kuussa vaalikauden lopussa. Vuodessa se tekee yli 1 000 euroa. Opiskelijoille leikkaus on vaalikauden lopussa yli 30 euroa kuussa eli vuodessa melkein 300 euroa, ja samaan aikaan te olette valmiita vähentämään ministereiden verotusta 2 000 eurolla vuodessa. Ei tämä ole oikein eikä oikeudenmukaista. [Krista Kiuru: Ei ole myötätuntoista konservatismia!]

Nämä leikkaukset tarkoittavat myöskin sitä, että Ukrainasta Suomeen paenneiden ihmisten hyvin pieniä tukia leikataan, vaikka jo tällä hetkellä monet ukrainalaiset joutuvat seisomaan leipäjonoissa täällä Suomessa.

Kuten kaikki muutkin hallituksen esitykset sosiaaliturvan leikkauksista nämäkin leikkaukset tulevat kasvattamaan toimeentulotuen tarvetta, missä ei ole mitään järkeä, ei sosiaali- eikä työllisyyspoliittisesti, johtuen siitä, että toimeentulotuki on meidän sosiaaliturvajärjestelmämme pahin köyhyys- ja kannustinloukku. Edellisellä hallituskaudella toimeentulotukimenot laskivat alhaisimmalle tasolle koskaan sinä aikana, kun Kela on vastannut perusosan maksatuksesta, ja nyt tämä Orpon hallitus kääntää tämän suunnan ja toimeentulotukimenojen arvioidaan hallituskauden aikana nousevan yli 900 miljoonan.

Lakiesitykseen sisältyy myöskin hallituksen tekemät muutokset lapsilisäjärjestelmään. Alle kolmevuotiaista maksettavat lapsilisät nousevat 26 euroa, neljänneistä ja viidenneistä lapsesta maksettavat lapsilisät ja yksinhuoltajakorotus nousevat 10 eurolla. Nämä toimenpiteet eivät millään tavalla, eivät millään tavalla, kompensoi niitä lapsiperheköyhyyttä lisääviä leikkauksia, jotka hallitus tekee nimenomaan pienituloisten ihmisten ja pienituloisten perheiden toimeentuloon. Yksikään toimeentulotukea saava perhe ei hyödy lapsilisien korotuksista, sillä ne huomioidaan toimeentulotuessa tuloina. Nämä nyt tässä esityksessä olevat leikkaukset eli indeksijäädytykset myös heikentävät näitä etuuksia saavien perheiden toimeentuloa enemmän kuin mitä esimerkiksi alle kolmevuotiaiden lapsilisien korotus tuo lisää. Alle kolmevuotiaiden lapsilisien korotus myös kohdistuu kaikkiin perheisiin, myös kaikkein parhaiten toimeentuleviin perheisiin, ja samaan aikaan pelkästään työttömyysturvan lapsiosan poistaminen leikkaa pienituloisten lapsiperheiden kuukausittaisista tuloista 150—280 euroa. Hallitus ohjaa toisin sanoen rahaa kaikkein köyhimmiltä lapsiperheiltä paremmin toimeentuleville. Te syvennätte tietoisesti lapsiperheköyhyyttä Suomessa

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

siitä huolimatta, että meillä on tässä maassa vankkaa tutkimustietoa siitä, kuinka haitallista se on ja kuinka helposti se aiheuttaa ylisukupolvista köyhyyttä ja sosiaalisia ongelmia.

Arvoisa puhemies! Toistan sen, minkä olen sanonut tässä pöytäkirjassa aikaisemmin sosiaaliturvaleikkausten yhteydessä: tämän hallituksen politiikka tulee olemaan erittäin kallis virhe, ja näiden jälkien korjaamiseen tulee tässä maassa menemään pitkään. [Ben Zyskowitz pyytää vastauspuheenvuoroa]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Mennään tätä puhujalistaa nyt jonkin aikaa. — Edustaja Nurminen.

12.38 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelemme tänään täällä yhtä osaa näistä hallituksen historiallisen suurista, 1,5 miljardin leikkauksista perusturvaan. Nyt hallitus esittää, että tehdään jäädytykset työttömyysturvaan, yleiseen asumistukeen, eläkkeensaajan asumistukeen, opintorahaan, opintorahan huoltajakorotukseen, oppimateriaalisiin, vanhempainpäivärahoihin, Kelan kuntoutustuksiin ja vastaanottorahaan ja indeksit jätetään tekemättä koko neljäksi vuodeksi. Tavoitellaan oikeastaan kaikista Kela-sidonaisista indekseistä 10,2 prosentin leikkausta. Yksinkertaisesti pidän tätä todella epäoikeudenmukaisena politiikkana. Samaan aikaan tehdään historiallisen suuret verohelpotukset. Ministeritason palkoista saa käteen 2 000 euroa enemmän vuodessa.

Täällä edustaja Zyskowitz sanoi, että ymmärrän, että tämä sattuu pienituloisiin ja tuntuu pahalta, mutta te olette kohdistaneet kaikki leikkaukset näihin ihmisiin, joilla ennestään on todella vähän tai ei juuri mitään, ja samaan aikaan te lisäätte ministeritason tuloja 2 000 eurolla vuodessa. Jollain tavalla kysyisin kyllä perussuomalaisienkin oikeudentunnon perään, onko tämä teidän mielestänne oikein. Neljässä vuodessa eläkkeensaajan asumistuella olevan vuokrat nousevat, kulut nousevat, mutta asumistuki ei nouse. Tämä on historiallisen pitkä jäädytys. Ikinä Suomen historiassa ei ole tehty näin pitkää, neljän vuoden jäädytystä. Kun nämä yhdistää näihin muihin — asumistuen leikkauksiin, työttömyysturvan ja moniin muihin eri heikennyksiin ja myös tähän toimeentulotuen leikkaukseen — niin nämä kohdistuvat samoihin ihmisiin ja aiheuttavat kohtuuttomuuksia monien ihmisten kohdalla.

No, itse tästä esityksestä: Me valiokunnassa kuulumme tästä useita asiantuntijoita, ja esimerkiksi Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitea on toistuvasti arvioinut Suomen perusturvan tason liian matalaksi jo nyt täyttääkseen riittävän vähimmäisturvatason kriteerit. Suomi onkin saanut asiasta komitealta useamman huomautuksen. Nyt nämä hallituksen esitykset indeksien jäädyttämiseksi vuosiksi heikentävät pysyvästi perusturvan tasoa ja heikentävät siten myös sen suhdetta viimesijaiseksi tarkoitettuun toimeentulotukeen.

Jos katsotaan näitä vaikutuksia, niin hallituksen esityksen mukaan esitys lisäisi pienituloisten määrää 41 600 henkilöllä, joista lapsia on 3 900. Hallitus arvioi, että noin 120 000 lasta Suomessa elää jo nyt pienituloisissa perheissä, ja lapsiperheköyhyys ja sen seuraukset ovat liian monen lapsen ja nuoren arkea. Esitys tulee lisäämään toimeentulotuen tarvetta. Esityksen perustelujen mukaan toimeentulotukimenot kasvavat 12,1 miljoonaa euroa ensi vuonna ja 40 miljoonaa euroa sitten vaalikauden lopulla, vuonna 2027.

Nostan ajan puitteissa myös itse meidän valiokuntamme mietinnöstä muutamia huomioita, joita me käsittelemme. Ensinnäkin valiokunta otti kantaa tähän eläkkeensaajan asumistuen heikennykseen. Eläkkeensaajista monillakaan ei ole mahdollisuutta saada lisätienestettä, ja siinä mielessä tämä on kohtuuton. Myös opintotuesta valiokunta lausui hyvin

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

painavasti, eli tässähän opintoraha jäädytetään koko vaalikaudeksi, eli käytännössä tehdään noin 10 prosentin leikkaus, ja vaikutukset opintorahaan ovat tuntuvia.

Lisäksi tällä on vaikutuksia hyvinvointialueille. Esimerkiksi monet palveluntuottajat toivat esille, että kun hoivan hinta kuitenkin nousee mutta tuet eivät kasva, niin tästä aiheutuu hyvinvointialueille käytännössä ympärivuorokautisen hoidon kustannusten kasvun näkökulmasta lisää rasitetta — on arvioitu, että noin 40 miljoonaa euroa vuonna 2026. Arviolaskelma on tehty olettaen, että vuokrasuhteisten ihmisten asumispalvelujen volyymi pysyy ennallaan eli paikkamäärä ei laske tai nouse. Tämä raha pitäisi ottaa huomioon sitten myös hyvinvointialueitten rahoituksessa.

Lapsilisään tehdään pieniä korotuksia, mutta huomionarvoista on, kuten valiokuntakin toteaa, että kun katsotaan kokonaisuus, niin pienituloisille tämä on merkittävä heikennys. Tulee myös ottaa huomioon, että lapsilisät eivät vaikuta toimeentulotuella oleviin. Me esitimme valiokunnassa, että kun korotatte lapsilisiä, niin eikö nämä pienet korotukset tulisi huomioida myös toimeentulotuen osalta, mutta tämä ei käynyt. Jos te lisäätte 65 000 ihmistä toimeentulotuella ja sitten te korotatte vähän lapsilisiä, niin eikö ne tulisi ottaa sitten huomioon myös siellä toimeentulotuen puolella? Eli kyllä nämä lapsilisän pienet korotukset kohdistuvat hyvin epäoikeudenmukaisesti.

Myös yhteisvaikutuksista täällä on puhuttu useaan kertaan, ja valiokunta kävi tätä yhteisvaikutustematiikkaa täällä vahvasti läpi.

Sitten esityksen valmistelun myös perustuslakivaliokunta otti tässä lausunnossa huomioon. ”Perustuslakivaliokunta kiinnitti lausunnossaan valmistelussa järjestetyn lausunkierroksen lyhyden perusteella valtioneuvoston huomiota hyvän lainvalmistelutavan noudattamiseen, kappale 22.” Eli myös perustuslakivaliokunta kiinnitti huomiota siihen, kuinka luokattomasti tämä esitys on valmisteltu ja kuinka kiireellä. Myös arviointineuvosto, joka varmistaa ja seuraa eduskunnan lainsäädäntöä, kirjelmöi eduskunnalle tästä asiasta.

Arvoisa puhemies! Aika on nyt loppu, mutta pidän epäoikeudenmukaisena, että näin mittavassa määrin leikkauksia kohdistetaan kaikista pienituloisimpiin suomalaisiin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista.

12.46 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Tässä salissa on ansiokkaasti käyty jo monen päivän ajan keskustelua siitä, ovatko nämä sosiaaliturvaan tehtävät muutokset suuria vai pieniä, kestetäänkö ne vai eikö kestä, ovatko nämä kohtuullisia vai kohtuuttomia.

THL osoittaa omassa raportissaan ”Hallitusohjelman mukaisten sosiaaliturvan leikkauksen vaikutukset vuoteen 2027” — Työpaperi 45/2023 — kiinnostavalla tavalla tässä kuviossa, miten tosiasiallisesti sosiaaliturvaleikkausten näkökulmasta ovat vaikutukset pienituloisuuteen lisääntyneet tai vähentyneet. Stubbin—Kataisen hallituksen aikana ollaan sivulla 11 viivan alla, vielä Sipilän hallituksenkin aikana vaikutukset pienituloisuuteen jäävät tuonne 0,6—0,65 prosentin kintaalle, mutta Orpon hallituksen tekemät sosiaaliturvaleikkaukset kohoavat jo sinne 1,6—1,7 prosentin tuntumaan. Kyllä tämä vaan vetää hiljaiseksi.

Jos tässä salissa ei ymmärretä, mitä tehdään, niin totean teille, että ensi vuoden puolella huhtikuussa alkaa näkyä se, mitä nämä sosiaaliturvaleikkaukset todella tarkoittavat. Yksistään tämän esityksen vaikutukset tulevat olemaan todella kovat. Nämä yhteisvaikutukset tulevat koskemaan meidän arviomme mukaan yli miljoonaa suomalaista. Tämä ei ole leikin asia. Näiden vaikutukset eivät ole vain yhden esityksen perusteella tapahtuvia vaiku-

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

tuksia, jotka on saatu vietyä perustuslakivaliokunnasta äänestämällä läpi, vaan nämä vaikutukset tuplaantuvat, kun nämä eri esitykset lasketaan yhteen ja niiden yhteisvaikutukset otetaan huomioon. Mutta ikävä kyllä näitä yhteisvaikutuksia ei käynyt ihmis- ja perusoikeuksien osalta hallitus koskaan läpi — ei ehditty. Näin luokatonta on lainvalmistelu ollut. Arviointineuvosto laittoi sosiaali- ja terveysvaliokuntaan suoraan muutosehdotukset, koska hallitus ei ehtinyt ottaa niitä huomioon. Oikeuskansleri totesi, että sosiaali- ja terveysvaliokunnan pitäisi selvittää nämä yhteisvaikutukset ja hallituksen on annettava riittävä aika sosiaali- ja terveysvaliokunnalle näiden esitysten arviointiin. Me ehdimmekin arvioimaan kuulemisten kautta näitä päivän, joissakin jopa toisen, ja sen jälkeen paperit laitettiin kuntoon. Ja nyt ollaan siinä tilanteessa, että valiokunnassa on enemmistön äänin tultu siihen tilanteeseen, että nämä muutokset eivät ole liian suuria. Me ollaan käyty paljon keskustelua pääministerin lupauksesta siitä, vaaditaanko suomalaisilta kohtuuttomia, että keneltäkään ei siis vaadita kohtuuttomuuksia. Mutta todellisuudessa näyttää siltä, että näin on juuri tapahtumassa.

Arvoisa puhemies! Niin kuin totesin, tässä THL arvioi sosiaaliturvan säästöjä ja toteaa täällä kiinnostavalla tavalla, että indeksijäädytyksiä koskevassa sosiaali- ja terveysvaliokunnalle antamassaan asiantuntijalausunnossa THL kiinnitti jo huomiota siihen, että olisi ollut hyvän lainsäädäntötavan mukaista perustella indeksijäädytyksen kohdentamista, mutta hallituksen esityksessä kohdentamista ei perusteltu lainkaan, ei edes sitä, miksi juuri nämä tähän valittiin.

Arvoisa puhemies! Olen hyvin huolissani siitä, mihin tämä tilanne on nyt johtamassa. Käytännössä näiden esitysten yhteisvaikutuksena hallitus pyrkii omalla arvioltaan työllistämään 60 000—65 000 ihmistä. Kun me ollaan nyt käsitelty ensimmäistä kertaa tänään tämä ja aikaisemmin nämä muut sosiaaliturvaleikkaukset, alkaa näyttää siltä, että näihin työllisyysvaikutuksiin sisältyy merkittäviä epävarmuuksia. Mutta siitä ei haluta keskustella tässä salissa, koska ajatellaan, että kyllä se on ihan selvästi korkeimman sanaa, kun VM:n yksikkö on todennut, että näin tämä on. Me yritimme esittää täällä asiantuntijoiden näkökulmasta, että hyvin kovia näkemyksiä on esitetty siitä, että nämä työllisyysvaikutukset eivät tällaisenaan toteudu.

Mutta siitä en ole isoimmin huolissani. Olen huolissani siitä, että näillä esityksillä — samaan aikaan, kun yritetään työllistää nykyisistä noin 260 000 työttömästä 60 000 työllistä — aiheutetaan 65 000 toimeentulotuella siirtyvää ihmistä. Nämä ihmiset eivät ole siis vielä toimeentulotuella, mutta hallituksen toimien seurauksena tullaan tilanteeseen, jossa syntyy 65 000 uutta toimeentulotuella siirtyvää. Eli työllisiä saadaan vähemmän kuin toimeentulotuella siirtyviä. On tässä jotain erikoista. Minä en ymmärrä, miten Suomessa politiikka on mennyt siihen, että työllisyyden hoidossa aiheutetaan enemmän köyhyyttä ja osattomuutta kuin saadaan edes työllisiä aikaiseksi. [Veronika Honkasalo: Erittäin huolestuttavaa!] Ja se erikoinen levy täällä soi siitä, että tämä on vain tehtävä. Tajuatteko te, että niiden kaikkien muiden, joilta tässä leikataan, asema merkittävästi huononee? Mitä näille ihmisille kerrotaan? 68 000 köyhää ihmistä lisää, 17 000 lasta sen päälle, että meillä on 120 000 köyhää lasta jo tällä hetkellä. Tämä on kamalaa arvopohjaista politiikkaa. Jos työllistämisen hinta on tämä, niin jonkin täytyy kyllä napsahtaa meidän päässämme toiseen asentoon, muuten tämä kansakunta ei kestä. Jos me sanotaan, että tämä on kohtuullista, tämä on vain tehtävä, niin silloin minusta meiltä puuttuu sydäimestä jotain sellaista, jonka pitäisi jokaisella edustajalla olla. Me olemme tämän maan ja tämän kansan kaikkien rivien puolella, ja nyt näyttää siltä, että jotain tässä on pahasti läikkinyt ohi.

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

Arvoisa puhemies! Näistä esityksistä, näistä sosiaaliturvaleikkauksista, me käsitellään tänään juuri sitä esitystä, joka on minusta näistä kaikkein räikeimpiä. Äänestyspäätöksellä perustuslakivaliokunnassa todettiin, että ihmisiltä voi perusturvasta leikata indeksi jäädyttämällä 10,2 prosenttia. Lisäksi se voidaan tehdä suoraan neljäksi vuodeksi katsomatta ensi vuoden jälkeen, sen vuoden jälkeen, kolmannen vuoden jälkeen, onko Suomi menossa vielä oikeaan suuntaan, pysyvätkö nämä ihmiset mukana. Mutta meillä ei ole semmoista filosofiaa tällä hallituskaudella, että ketään ei jätetä, koska me ei haluta edes vilkuilla peräpeiliin sen jälkeen, kun nämä on täällä saatu tehtyä. Me ei katsota taakse, minkälaista tuhoa saatiin aikaan — neljään vuoteen ei katsota, mitä tämä tarkoittaa. Ja tämä perustuslakivaliokunnassa päätettiin äänestystuloksena tuoda sosiaali- ja terveystalouden tasossa asennossa. Siksi jäi myöskin puolet näistä indekseistä leikkaamatta, koska siellä myös oli ilmaa, että tämä indeksijäädytys on liian suuri. Ihmisten tuloista — miettikää — 10,2 prosenttia voidaan leikata, perusetuudesta.

Me keskustellaan täällä mielellään nyt, ovatko nämä ihmiset kaikkein vähäisimpiä, kaikkein köyhimpiä, kaikkein heikoimmassa asemassa olevia, ja vastaus täällä on, että ei, kun hallitus ei leikkaa kaikkein heikoimmassa asemassa olevilta. Minulle on jäänyt epäselväksi tämän keskustelun tuloksena, keistä silloin puhutaan. Keistä köyhistä [Puhemies koputtaa] ja kaikkein heikompiosaisista puhutaan silloin, kun puhutaan siitä, että nyt ei leikata kaikkein heikompiosaisilta? [Puhemies koputtaa] Minun ymmärrykseeni tämä ei mahdu. Minusta nämä ovat niitä köyhiä [Puhemies koputtaa] ja pienituloisia ja heikompiosaisia...

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Kiuru, seitsemän minuuttia on se raja. Nyt annoin teidän puhua kuitenkin vähän kauemmin, mutta nyt pitää muistaa, että yritetään pitää näitä seitsemän minuutin puheenvuoroja täällä korokkeella ja kolmen minuutin siellä paikalla. — Vastauspuheenvuoro on minuutin, jonka nyt saa edustaja Zyskiewicz.

12.54 Ben Zyskiewicz kok (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä keskustelussa sanottiin, että hallitus tekee, taitaa olla suora lainaus, ”historiallisen suuret veronkevennykset”. Jotta nyt ei kellekään jäisi väärää käsitystä: Hallitus ei tee siis historiallisen suuria veronkevennyksiä, vaan kun katsotaan hallituksen veropolitiikkaa hallitusohjelman mukaan, ja tähän vielä muuttuu puoliväliriihessä, niin vuoden 27 tasossa hallituksen tekemät veronkevennykset [Krista Kiuru: Minä en puhunut mistään veronkevennyksistä!] — puhun edellisestä puhujasta, edustaja Kiuru — ja toisaalta veronkiristykset ovat lähes neutraalit. Voidaan ehkä puhua noin 100—200 miljoonan verojenkevennyksistä. — Nyt aika ei riitä muihin kommentteihin, mutta tämä oli hyvä korjata.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, sitten jatketaan. Edustaja Berg, poissa. — Edustaja Laiho.

12.55 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Hallitus on tekemässä indeksijäädytykset — niistä ollaan nyt täällä keskustelemassa — vuosille 24—27 ja samalla myös muuttamassa lapsilisälakia. Tämän esityksen tavoitteena on tasapainottaa julkista taloutta ja nostaa työllisyyttä. Vaikka tämä tehdään neljäksi vuodeksi, niin tässä esityksessä on kuitenkin perälaute. Se tarkoittaa sitä, että vaalikaudessa voi olla korkeintaan 10,2 prosenttia näitä indeksijäädytyksiä. [Vasemmalta: Niin, leikata!] Kaikista heikoimmassa asemassa olevat on

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

suojattu rajaamalla seuraavat etuudet indeksijäädytysten ulkopuolelle: kansaneläke, takku-eläke, perhe-eläke, kansaneläkelain mukainen lapsikorotus, vammaisetuudet, joihin kuuluu muun muassa eläkettä saavan hoitotuki, 16 vuotta täyttäneen vammaistuki ja alle 16-vuotiaan vammaistuki, rintamalisät, elatustuki, sotilasavustuksen perusavustus sekä toimeentulotuen perusosa. Näihin etuisuuksiin ei tehdä indeksijäädytyksiä.

Arvioidut vaikutukset julkisen talouden vahvistumiseen ja työllisyyteen: työllisyysvaikutus on 22 700, siis tämän esityksen, vaikutus julkiseen talouteen työllisyyden kautta on arviolta yli 400 miljoonaa, vaikutus julkiseen talouteen suoraan on 383 miljoonaa — isoja summia.

Lapsilisälain muuttaminen tässä yhteydessä: Tähän sisältyy siis lapsilisän korotus, joka osin kompensoi indeksitarkistusten jäädytysten vaikutusta niissä perheissä, joihin lapsilisän korotukset kohdistuvat. Esitys sisältää seuraavat korotukset lapsilisiin: alle kolmivuotiaiden lasten lapsilisä nousee 26 eurolla, lapsilisän yksinhuoltajakorotus nousee kymmenellä eurolla, ja monilapsisten perheiden lapsilisän korotus nousee kymmenellä eurolla per lapsi. Minusta nämä eivät ole pieniä korotuksia, vaikka täällä vasemmistoliiton Li Andersson antaa ymmärtää, ettei niillä ole mitään merkitystä. [Välihuutoja vasemmalta] Kyllä lapsilisän korotuksella on merkitystä, totta kai. [Krista Kiuru: Olivatko nämä leikkaukset pieniä?]

Tämän esityksen seurauksena työnteon kannusteet ja työllisyys vahvistuvat. Vuonna 24 voimaan astuvien muutosten, mitä hallitus nyt tekee, on arvioitu vahvistavan työllisyyttä jopa 60 000—65 000 uudella työllisellä. Leikkaukset toteutetaan niin, että kaikista heikoimmassa asemassa olevista pidetään huolta. [Vasemmalta: Ei pidä paikkaansa!] — Pitää se paikkansa. [Vasemmalta: Köyhyys lisääntyy!]

Joitakin asioita vielä tästä esityksestä:

Indeksien jäädytyksen vaikutukset koskevat siis niitä henkilöitä ja kotitalouksia, jotka saavat jäädytyksen kohteena olevia etuuksia, ja heillä reaalin taso laskee. Tosiasiassa vaikutukset liittyvät siihen, kuinka paljon eri etuisuuksia ja mitä etuisuuksia henkilö saa. Mutta haluan täällä korjata sen, kun on noussut esille, että kaikkein pienituloisimmilla tai heikoimmassa asemassa olevilla tilanne huononisi: Kaikkein pienituloisimmilla henkilöillä tai kotitalouksilla käytettävissä olevat tulot eivät kuitenkaan välttämättä laske, sillä toimeentulotuki kompensoi muiden etuuksien menetyksiä. [Välihuutoja vasemmalta] Muille kuin toimeentulotuen saajille indeksitarkistusten tekemättä jättämisestä aiheutuvaa ensisijaisten etuuksien reaalin tason laskua kompensoivat osin lapsilisään ehdotetut korotukset.

Indeksitarkistusten tekemättä jättäminen vahvistaa työllisyyttä perustelujen mukaan melkein 23 000:lla. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan lausunnon mukaan työllisyysvaikutusten näkökulmasta kyse on merkittävästä yksittäisestä toimesta hallitusohjelman mukaisessa tavoitteessa 100 000 uudesta työllisestä. Hallituksen ensimmäisen budjettiesityksen päätösten on arvioitu vahvistavan työllisyyttä merkittävästi. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan lausunnon mukaan on myös huomioitava, että sosiaali- ja terveystieteiden ja valtiovarainministeriön sosiaaliturvan muutoksia koskevat vaikutusarviot osoittavat muutosten vahvistavan työn kannustimia. Työn tekemisen ja lisätyön vastaanottamisen kannusteiden parantuminen on lausunnon mukaan huomioitava myönteisenä asiana myös lapsiperheiden toimeentulon mahdollisen parantumisen kannalta.

Täällä on ollut puhetta myös vammaisista henkilöistä. Vammaisten henkilöiden tulot perustuvat muuta väestöä yleisemmin tulonsiirtoihin, ja palkkatulojen sijaan tärkeimpiä tu-

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

lonlähteitä ovat eläketulot ja vammaisetuudet. Näitä etuisuuksia indeksitarkistusten jäädytys ei koske. Toisaalta toki osa vammaisista henkilöistä saa samanaikaisesti useampaa eri etuutta, kuten asumisen tukea. Sitä kautta se toki koskee myös heitä, niin kuin muutakin väestöä. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan lausunnon mukaan vammaisten henkilöiden toimeentulon osalta on huomioitava, että hallitusohjelmassa on sitouduttu vahvasti siihen, että vammaisten henkilöiden osallistumismahdollisuuksia työelämään parannetaan ja että työelämään osallistuminen vahvistaa vammaisten henkilöiden toimeentuloa.

Arvoisa puhemies! Muutamasta asiasta vielä:

Ensinnä eläkkeensaajan asumistuen muutokset. Niissä voivat jonkin verran vaikuttaa indeksitarkistukset, jotka koskevat asumismenojen enimmäismääriä ja asumismenoja, ja sen takia valiokunta korosti, että indeksijäädytyksen vaikutuksia eläkkeensaajan toimeentuloon ja toimeentulotuen tarpeeseen on aktiivisesti seurattava.

Opintotuen osalta määrä tulee olemaan noin 23—32 euroa kuukaudessa, ja tätä on seurattava myös. Tavoitteena on se, että opiskelijoilla on mahdollisuus opintojen suorittamiseen tavoiteajassa.

Vastaanottorahan osalta on sanottava se, että aikaisempina vuosina tehdyt indeksijäädytykset ovat koskeneet myös vastaanottorahaa.

Arvoisa puhemies! Olisi ollut vielä lapsilisistä asiaa, mutta se on varmasti tullut tässä jo muissa kohdin, että nämä lapsilisien korotukset parantavat lapsiperheiden asemaa.

Sitten lopuksi vielä, arvoisa puhemies, yhteisvaikutuksista sen verran, että olemme valiokunnassa tehneet lausuman, että ”eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto seuraa aktiivisesti indeksijäädytyksen vaikutuksia eri edunsaajaryhmiin [Vastauspuheenvuoropyyntöjä vasemmalta] ja eri sosiaaliturvaetuksien muutosten kanssa mahdollisesti muodostuviin yhteisvaikutuksiin ja ryhtyy havaittujen ongelmien korjaamiseen”. Eli kyllä nämä yhteisvaikutuksetkin on huomioitu.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Otetaan edustaja Krista Kiurulta vastauspuheenvuoro tähän. Ja sitten sanon teille niin, että minulla on oikeus antaa myöskin hallituspuolueille vastauspuheenvuoroja, koska se on täällä se idea, että voi vastata. Jos sitä sattuu sitten, että on vain yksi, joka haluaa, niin se voidaan antaa myös kaksi kertaa samassa istunnossa. — Elikä edustaja Krista Kiuru.

13.04 Krista Kiuru sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiinnitän huomiota tähän varapuheenjohtajan näkemykseen siitä, että yhteisvaikutuksetkin on arvioitu. Sekä perustuslakivaliokunta neljästi että sosiaali- ja terveysvaliokunta totesivat omassa tekstissään, että perus- ja ihmisoikeusvaikutuksia ei ole arvioitu. Tästä asiasta jouduttiin valiokunnassa myöskin äänestämään, mikä näkyy, jos nämä materiaalit tilaa. Siinä näkyy vielä se, että esitettiin myös, että siihen olisi suoraan kirjattu, ettei jää kenellekään epäselväksi, että valiokunta ei tämän aikataulun puitteissa ehtinyt näitä asioita ihmis- ja perusoikeuksien osalta ja arviointien osalta selvittää.

Pyysin kuitenkin puheenvuoron alun perin siihen, että minä en ymmärrä, kuinka monta kertaa tämä 70 miljoonan lapsilisien korotus voidaan myydä. Sitä myytiin täällä viimeksi, kun me käsiteltiin perjantai-iltapäivänä työttömyysturvaa, ja sanottiin, että nämä vaikutukset sillä kompensoidaan. Siis ajatelkaa nyt: 800 miljoonan säästöt työttömyysturvaan, ja 70 miljoonalla nämä kompensoidaan. Tänään tässä keskustelussa jälleen sanottiin, että näillä nämä kompensoidaan. Jokainen meistä ymmärtää, että se menee myös hyvätuloisille per-

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

heille. Ei sillä kompensoida, vaan se on lapsi- ja perhepolitiikkaa: on katsottu, että erityisesti myös suurituloiset tässä ajassa tarvitsevat oman tukensa. Mutta tässä leikataan kaikin huonoimmassa asemassa olevilta ihmisiltä, ja on käsittämätöntä, että tätä samaa yritetään esittää joka kerta kompensatioksi.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, ja sitten mennään puhujalistalle. — Edustaja Ohisalo.

13.05 Maria Ohisalo vihr: Arvoisa puhemies! Hallitus aikoo jäädyttää useiden sosiaaliturvaetuksien indeksit vuosille 24—27. Indeksithän on tarkoitettu paikkaamaan hintojen nousua, jotta ihmisten toimeentulo ei tosiasiallisesti pieneneisi, kun elinkustannukset nousevat, ja nehan ovat nousseet valtavan paljon. Nämä hallituksen indeksileikkaukset vaikeuttavat ihmisten pärjäämistä nousevien hintojen kanssa ja tulevat lisäämään köyhyyttä sekä esimerkiksi perheiden ja opiskelijoiden ahdinkoa. Suomessa perusturvan taso on nykyiselläänkin riittämätön. Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitea on toistuvasti arvioinut Suomen perusturvan tason jo nyt liian matalaksi täyttääkseen riittävän vähimmäisturvan tason kriteerit. [Ben Zyskiewicz: Kertokaa, missä maassa se on riittävä! — Krista Kiuru: Ei ainakaan tässä maassa!] Nyt hallitus on aikeissa heikentää sosiaaliturvan tasoa vielä entisestään, ja Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan hallitus itse asiassa kääntää suomalaisen sosiaalipolitiikan suuntaa näillä ja monilla muilla leikkauksilla. [Ben Zyskiewicz: Missä se on riittävä? Missä Euroopan maassa?]

Arvoisa puhemies! Hallitus on tekemässä useita mittavia perusturvaleikkauksia, joiden yhteisvaikutuksia se ei tunnu haluavan arvioida kunnolla. Huolimatta asiantuntijoiden painavista lausunnoista ja perustuslakivaliokunnan huomautuksista hallitus ei ole ollut valmis tuomaan kokonaisvaikutusten arviota erityisesti perus- ja ihmisoikeuksien näkökulmasta eduskunnan käyttöön asiallisen lainsäädäntötyön turvaamiseksi. Tiedämme kuitenkin jo nyt, että hallituksen lukuisat sosiaaliturvaleikkaukset uhkaavat kasautua yksille ja samoille ihmisille, siis ihmisille, joilla on jo valmiiksi vaikeuksia selviytyä arjen kuluista. Perustuslakivaliokunta pitää omassa lausunnossaan huolestuttavana, että sääntelyn vaikutukset kohdistuvat voimakkaimmin pienituloisiin henkilöihin ja kotitalouksiin. Kymmenien eurojen vähennykset johonkin etuuteen eivät kenties ministereitä tai kansanedustajia hetkauta, mutta ne ovat pienituloisille erittäin suuria summia, ja jos on riippuvainen useammista etuuksista, indeksileikkausten vaikutukset moninkertaistuvat. Kysynkin nyt: kun täällä sanotaan, että nämä leikkaukset sattuvat ja ne ovat kipeitä ja niitä on vaikea tehdä, niin, edustaja Zyskiewicz, miten nämä leikkaukset sattuvat teihin, miksi ne tuntuvat kipeältä, jos te olette tukemassa niitä leikkauksia? [Ben Zyskiewicz pyytää vastauspuheenvuoroa] Tunnette kuitenkin olevan ainoa, joka niitä täällä uskaltaa puolustaa. [Ben Zyskiewicz: Kiitos!]

Ja kerrataanpa nyt vielä: Tämän hallituksen tavoitteenahan oli puolittaa toimeentulotukea saavien ihmisten määrä. No, keinoksi esitettiin leikkauksia perusturvaan, ja lopputuloksena näemme toimeentulotuen saajien valtavan määrän lisääntymisen. Tämä näkyy myös kustannusten kasvuna, ja samaan aikaan ihmisten on entistä vaikeampi nousta irti sieltä sosiaaliturvalta, kun toimeentulotuki on etuutena erittäin jäykkä. Pitkäaikaisella toimeentulotukiasiakkuudella nimittäin tiedetään olevan yhteys hyvinvoinnin ja terveyden ongelmiin ja myös ylisukupolvisen huono-osaisuuteen. Jopa perustuslakivaliokunta on pitänyt huolestuttavana sitä, että ehdotetun lainsäädännön on arvioitu ohjaavan etuuden

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

saajia viimesijaiseksi tarkoitetun toimeentulotuen saajiksi. Eli vaikka ette leikkaa nyt valmiiksi vaikeassa asemassa olevilta, niin työnätte enemmän ihmisiä sinne kaikista vaikeimpaan asemaan, siitähän tässä on kyse.

Arvoisa puhemies! Hallitus itsekin on arvioinut, että tämä nimenomainen esitys lisäisi pienituloisten määrää yli 40 000 henkilöllä. Heistä vajaat 3 000 on lapsia. SOSTEn laskelmien mukaan hallituksen sosiaaliturvaleikkaukset kokonaisuudessaan lisäävät lapsiperheköyhyyttä koko maan tasolla lähes 17 000 lapsella. Jo nyt Suomessa noin 120 000 lasta elää pienituloisissa perheissä ja lapsiperheköyhyys ja sen seuraukset ovat liian monen lapsen ja nuoren arkea. Jo vuosia sosiaalityöntekijät ovat kertoneet työskentelevänsä samojen perheiden kanssa sukupolvesta toiseen. Emme voi unohtaa sitä, mitä 90-luvun laman aikana tehtiin, ja nyt toistetaan sitä samaa virhettä. Meidän pitäisi katkaista sitä ylisukupolvista köyhyyskierrettä, ei vahvistaa sitä. Esityksessä myös esitetään nostettavaksi lapsilisän yksinhuoltajakorotusta ja osaa lapsilisistä, mutta tämä ei kuitenkaan kompensoi kunnolla indeksijäädytyksiä eikä muita etuuksien leikkauksia. Lapsilisien korotukset eivät kohdistu vain heille, joilta hallitus leikkaa ja jäädyttää etuuksia, vaan myös hyvätuloisille, hyväosaisille lapsilisän saajille, ja sen sijaan korotukset eivät paranna kaikkein pienituloisimpien eli toimeentulotukea saavien lapsiperheiden taloutta.

Arvoisa puhemies! Indeksijäädytykset koskevat myös opiskelijoiden opintorahaa ja huoltajakorotusta. Lisäksi asumistuen jäädytys sekä hallituksen esittämä asumistuen mitattava leikkaaminen heikentävät opiskelijoiden toimeentuloa. Tämän mittaluokan leikkaukset ovat opiskelijan pienissä tuloissa erittäin merkittäviä. Erityisesti pienempituloisista perheistä tulevien nuorten tai heikoimmissa tilanteissa olevien opiskelijoiden tilanne vaikeutuu. Esitys voimistaa opiskelijoiden taloudellista eriytymistä, heikentää opiskelukykä ja lisää myös opiskelijoiden velkaantumista, joka on kasvanut jo entisestään viime vuosina. Opintotuen tulisi mahdollistaa täysipäiväinen opiskelu ja se, että opiskelijat voivat keskittyä opintoihinsa ja valmistua ajallaan.

Arvoisa puhemies! Kaiken kaikkiaan indeksijäädytykset, kuten muutkin hallituksen heikennykset sosiaaliturvaan, osoittavat piittaamattomuutta kaikkein vaikeimmassa asemassa olevien hyvinvoinnista. Eikä hyvinvointivaltio toimi niin, että kaikkein heikoimmat kantavat kaikkein suurimman taakan ja osallistuvat niin kutsuttuihin yhteisiin talkoisiin kaikkein eniten, kuten hallitus nyt tuntuu ajattelevan. [Ben Zyskowicz pyytää vastauspuheenvuoroa]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Mennään jonkin aikaa tätä puhujalistaa, otetaan kyllä sitten pieni debattikin tuossa. — Edustaja Koskinen.

13.12 Johannes Koskinen sd: Arvoisa puhemies! Tämän asian yhteydessä on syytä tarkastella sosiaalisten, sivistyksellisten ja taloudellisten perusoikeuksien suojaa ja sen valvontaa eduskunnassa. Tässä syksyn hehtisessä paineessa perustuslakivaliokunta ja sen asiantuntijat asetettiin hyvin tiukkaan aikataulupaineeseen ja oli käsiteltävänä vaativia, uusia tulkintatilanteita. Oikeastaan neljä erityisen tärkeää tulkintaa nousee tässä indeksijäädytyksen osalta esille.

Ensinnäkin tässä, niin kuin näissä neljässä muussakin esityksessä, vaikutustenarviointi oli puutteellista. Sen ovat sekä perustuslakivaliokunta että sosiaali- ja terveysvaliokunta ja sivistysvaliokunta todenneet. Ja erityisen puutteellisia olivat nämä yhteisvaikutukset, kumuloituvat vaikutukset. Jotta perustuslakivaliokunta voisi arvioida, miten syvälle jonkun

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

perusoikeuden, kuten perustoimeentulon turvan, loukkaus menee, niin sen täytyisi tietää, minkälaisiin ryhmiin se äärimmäisinä summina kohdistuu. Tällaisia arviointeja ei asiantuntijoilla eikä valiokunnalla ollut käytettävissä. Tuo paljon mainostettu yhteisarviointi, joka tehtiin jälkikäteen ministeriöiden kanssa, indeksileikkauksista ei pitänyt sisällään kuin yhden vuoden, ja nämä kasautuvat vaikutuksethan tulevat niinä kolmena seuraavana vuonna, jos tätä neljän vuoden jäädytystä ajatellaan. [Krista Kiuru: Eikä lainkaan ihmis- ja perusoikeusarviointeja!] Ja, niin kuin edustaja Kiuru tuolla viittaa, perusoikeus- ja ihmis-oikeusarviointi jäi kokonaan puuttumaan merkittävästi näistä esityksistä.

Toinen merkittävä asia on, että tässä joudutaan tulkitsemaan sitä, minkälaiset perustuslain 19.2 §:n mukaiset perustoimeentuloturvan leikkaukset ajavat siirtymään toimeentulotuelle. Meidän pitkäaikainen tulkintakäytäntöhän on, että se ei ole perusoikeussuojan kannalta hyväksyttävää, että vedotaan siihen, että sitten toimeentulotuki tulee paikkaamaan näitä syyperusteisia perusturvan muotoja.

Kolmanneksi on sitten tämä indeksisuoja. Aikaisemmin on vain yhdeksi vuodeksi hyväksytty näitä perustoimeentulon turvaan liittyviä indeksijäädytyksiä. Ainoastaan hallinnollinen, oppilaitosten rahoitukseen liittyvä nelivuotinen indeksijäädytys on hyväksytty, ja sehän on ihan toinen luonteeltaan kuin nämä toimeentuloon liittyvät suojasäännökset. [Ben Zyskowitz: Ei kai muuta ole aikaisemmin esitettyään!] Tämän indeksijäädytyksen ongelmallinen vaihe osuu juuri siihen, jos sitä jäädytystä tehdään monta vuotta peräkkäin arvaamattomassa taloudellisessa tilanteessa. Jos ajatellaan kahta kolmea edellistä vuotta, niin meillähän oli siinä toista vuotta 7—8 prosentin inflaatiotahtia, ja jos tällainen ulkoisista seikoista johtuva tilanne tulisi tämän jäädytyksen aikana, niin sehän tarkoittaisi, että jo kahden vuoden aikana täytyisi se 10,2 prosenttia, mutta sen toisen vuoden aikana olisi sitten jo monta kuukautta, suurin osa vuotta voisi olla, sitä tilannetta, että reaaliarvo olisi heikentynyt pitkälti toistakymmentä prosenttia, jopa 15 prosenttia, ja sitä ei kompensoitaisi jälkikäteen, vaan se sitten palautuisi siihen kymmenen prosentin leikkaustasolle vasta seuraavan vuoden alussa. Eli nämä vaikutukset ovat todella tuntuja sitten kun niitä lähtee arvioimaan tämän puutteellisen aineiston pohjalta. Näitä kysymyksiä perustuslakivaliokunnan olisi pitänyt olennaisesti syvemmin tutkailla ja järjestää siihen mahdollisuudet.

Perustuslakivaliokunnan käytännössä on vahvistettu, että hallituksen esityksessä esiteityillä julkisen talouden tilanteeseen ja kehitysnäkymiin liittyvillä seikoilla sinänsä voidaan perustella 19.2 §:n etuuskien heikentämistä esimerkiksi jättämällä indeksitarkistukset tekemättä. Tämänkaltaiset toimet ovat kuitenkin poikkeuksia perusoikeuksien heikentämiskiellosta, ja niitä on näin arvioitava suhteessa heikentämiskiellon rajoihin, ja niiden on täytettävä perusoikeuksien yleiset rajoitusedellytykset. Ehdotettuja jäädytyksiä arvioitaessa on erityistä huomiota kiinnitettävä toimien oikeasuhtaisuuteen ja välttämättömyyteen sekä Suomen kansainvälisten ihmisoikeusvelvoitteiden kunnioittamiseen.

Perusoikeusuudistuksen keskeisiä lähtökohtia 90-luvulla oli, että kansallisia perusoikeussäännöksiä tulkittaessa ja sovellettaessa on otettava huomioon Suomea sitovien ihmisoikeussopimusten määräykset. Lähtökohtana on, että kansalliset perusoikeudet tarjoavat vähintään saman suojan kuin vastaavat ihmisoikeudet. Ihmisoikeussopimukset määrittelevät kansallisen perusoikeussuojan minimitason. No nyt Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitea on 15. helmikuuta julkistamassaan päätöksessä katsonut, että työttömyysturvan peruspäivärahan ja työmarkkinatuen taso on riittämätön ja loukkaa Euroopan sosiaalisen peruskirjan 12 ja 13 artikloja. YK:n TSS-oikeuskomitea katsoi 5.3.2021 hyväksymissään loppupäätelmissä muun muassa, että vuosina 2015—2019 toteutetut etuuskien leikkaukset

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

ja kansaneläkeindeksin jäädytykset tekivät etuuksista TSS-sopimuksen sosiaaliturvaa koskevan 9 artiklan kannalta riittämättömiä. Komitea edellytti, että Suomi varmistaa sosiaali-etuuksien riittävyyden. Sekä TSS-sopimus että Euroopan sosiaalinen peruskirja ovat Suomea sitovia kansainvälisiä ihmisoikeussopimuksia, joista poikkeaminen ei kuulu lainsäätäjän kompetenssiin. [Ben Zyskowitz: Ovatko nämä tulkinnatkin Suomea sitovia? — Krista Kiuru: Perustuslakivaliokunnan lausuntoihin pitää suhtautua erityisellä vakavuudella!]

Sekä kansallisten että kansainvälisten ihmisoikeus- ja perusoikeussäännösten nojalla perustuslakivaliokunnan vähemmistö hyvin perustein katsoi, että ehdotetut indeksijäädytykset ovat mitoitukseltaan niin suuria, että niiden on katsottava puuttuvan perustuslain 19 §:n 2 momentissa taattuihin oikeuksiin enemmän kuin mitä voidaan tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä tehdä. Tätä korostaa se, ettei näitä yhteisvaikutuksia muihin hallituksen esittämiin perustoimeentuloon kohdistuviin leikkauksiin ole arvioitu kokonaisuudessaan. Jos tällainen vajavaisten tietojen perusteella tapahtuva lainsäätäminen jatkuisi, se rapauttaisi koko perustuslakikontrollin, valvontamekanismin, ja sen takia tässä on vahvaan uudelleenajatteluun tarvetta koko eduskunnassa ja perustuslakivaliokunnassa, miten tällaisessa tilanteessa tuo vahva perustuslain ennakkokontrolli toimisi tätä tapausta paremmin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, sitten seuraavaksi edustaja Aittakumpu.

13.20 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! On selvää, että valtiontalouden tilanne ja myöskin laajemmin julkisen talouden tilanne on vakava, ja näyttää siltä, että yhä vakavampi. Keskusta näkee, että vahva valtiontalous on perusta, jonka pohjalta voidaan huolehtia heikoimmassa asemassa olevista. Vastalauseessamme korostamme sitä, että talouden kasvu ja työpaikat ovat kestävin ratkaisu Suomen velka- ja alijäämäongelmiin. Mitä enemmän saamme uutta kasvua, sitä vähemmän joudumme leikkaamaan.

Keskustan sosiaali- ja terveystieteiden valiokuntaryhmän vastalauseessa kiinnitämme huomiota myös siihen, että valiokunnassa kuultujen asiantuntijoiden mukaan ylipäätään hallituksen lakiesitysten ehdottamat leikkaukset tulevat kohdistumaan samoihin ihmisryhmiin. Sosiaaliturvaan kohdistuvien leikkausten yhteisvaikutusten arviointia ei ole kyetty ministeriössä tekemään tyydyttävällä tavalla. Valiokuntaryhmämme kannattaa tätä lakiesitystä, mutta kantaa erityistä huolta lakiesityksen mahdollisista vaikutuksista lapsiperheisiin ja pienituloisiin naisiin. Ryhmämme mielestä lapsilisiin esitetyt korotukset ovat myönteisiä perheiden ja lasten näkökulmasta. Ne eivät silti kompensoi useita pienituloisille perheille kohdistuvia muita sosiaaliturvaan kohdistuvia leikkauksia vaan asettavat perheet keskenään eriarvoiseen asemaan. Siksi valiokuntaryhmämme esittää muun muassa lausumaa, että ”eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa indeksien jäädytyksen vaikutuksia lapsiperheiden ja pienituloisten naisten toimeentuloon”. Tämän lausuman toivoisi kiinnostavan myös hallituspuolueiden edustajia.

Arvoisa rouva puhemies! Lapsiperheköyhyys on vakava ongelma. Taloudellisesti niukoissa oloissa elävät lapset ja nuoret ovat erityisesti vaarassa syrjäytyä, jäädä opiskelu- ja työelämän ulkopuolelle. Tutkimusten mukaan pitkäaikaiset toimeentulovaikkeudet lapsena aiheuttavat monenlaisia sosiaalisia ja terveydellisiä ongelmia vielä aikuisenakin. Määrä uhkaa nousta merkittävästi paitsi elinkustannusten nousun vuoksi myös hallituksen leikkausten takia.

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

On huomattava, että lapsiperhe on yhteiskunnalle monin tavoin tuottoisa investointi. Syntyvyyden nousu helpottaisi muun muassa eläkejärjestelmämme rahoitusta ja koko julkista taloutta. Erilaisilla toimilla kannattaa luoda lapsi- ja perheystävällistä Suomea. Kun näistä indeksien jäädytyksistä päästään, niin on tärkeää sitoa myös lapsilisä mukaan indeksiin, jotta sitä kohdellaan kuten muita etuuksia, jotta päästään lapsi- ja perheystävällisempään politiikkaan. Eduskunnan tietopalvelun mukaan nimittäin lapsilisan reaaliarvo on laskenut 34—42 prosenttia vuodesta 94 vuoteen 22. Pudotus on ollut todella suuri, ja siksi myös lapsilisä pitäisi pitkällä tähtäimellä sitoa indeksiin mukaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Merinen.

13.23 Ville Merinen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tuossa viikonloppuna kotona mietin, mikä sana kuvaaisi hyvin sitä, mikä nykyään ihmisiltä puuttuu ja mitä nämä leikkaukset myös vievät pois. Minulle tuli semmoinen sana mieleen kuin ”toiveikkuus”. Jotenkin minusta tuntuu, että tässä asiassa tämä meidän uusi hallitus on erityisesti epäonnistunut. Toiveikkuutta ei olla ylläpidetty, varsinkaan ihmisille, keillä on rahallisesti tiukempaa tai muunlaisia vaikeuksia elämässä.

Toiveikkuus on erityisen tärkeää, kun me yritetään selvitä läpi tämmöisestä vaikeasta ajasta. Ja kun puhutaan epäoikeudenmukaisuudesta tällä hetkellä näissä leikkauksissa, niin minä koen, että juuri tämä toiveikkuus on lähinnä varakkaammille ihmisille.

Mikä ruokkii tällä hetkellä niiden ihmisten unelmia, joilla on rahallisesti tiukkaa? Minä odotan malttamattomana semmoisia uutisia, jotka saisivat nämä ihmiset uskomaan tulevaan, mutta niitä ei näy. Ikävä kyllä päinvastaisia uutisia näkyy paljon. Viimeksi tänään oli jo iso uutinen, että valtiovarainministeri sanoo, että ruuan hinta voi nousta, että ruuan arvonlisävero nousisi. Aina, kun tämmöinen uutinen tulee, minä ainakin saan ihmisiltä paljon viestejä, joissa on entistä vähemmän toiveikkuutta.

Toiveikkuutta lisää parhaiten, kun ihmisillä säilyy yhteys toiseen ihmiseen, semmoinen tunne, että voi vaikuttaa jollain tavalla, ja minä lähetänkin hallituspuolueille pyynnön, että huomioisitte tämän ihmisten toiveikkuuden, kun teette uusia päätöksiä. Tämä on minulle erityisen tuttu aihe tuolta psykoterapiatyöstä, josta voisi sanoa, että tärkein parantava tekijä on se, että se terapia käynnistää just tämmöisen toiveikkaan olon elämästä, koska monesti ihminen on pitkään kokenut, että ei ole tulevaisuutta, että ei voi selvitä, ei voi päästä töihin, ei saa lapsia kasvatettua, ja sitten yleensä, kun terapiassa on käynyt vaikka puoli vuotta tai vuoden, yhtäkkiä huomaakin, että hei, minullahan on unelmia ja minulla on toiveikas olo, minä voin selvitä. Tätä minä toivoisin meille suomalaisille lisää, varsinkin niille ihmisille, keillä on tiukkaa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Honkasalo.

13.26 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Edellisessä puheenvuorossa puhuttiin toiveikkuudesta. Omasta mielestäni on melko toivotonta myös tämä näiden massiivisten sosiaaliturvaleikkausten käsittely täällä eduskunnan täysistuntosalissa, jossa hallituspuolueista on todella vähän edustajia paikalla, he käyttävät todella vähän puheenvuoroja — edustaja Zyskowicz täällä käy silloin tällöin pitämässä debattipuheenvuorot. Keskustelu ei niiden myötä pääse kunnolla käyntiin — ja tämä tilanteessa, jossa hallitus tosiaan on viemässä läpi historiallisen suuret sosiaaliturvaleikkaukset. Koko tämä prosessi on myös

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

demokratian kannalta ollut hyvin kyseenalainen. Nämä on viety läpi aivan massiivisen nopeassa aikataulussa. Lausunnonantajat ovat jo huomauttaneet, etteivät he pysty parissa viikossa millään tavalla antamaan kunnollisia lausuntoja. Sen jälkeen se prosessi on myös täällä eduskunnassa ollut äärimmäisen nopea, jolloin esimerkiksi näitä yhteisvaikutuksia ei ole ehditty kunnolla tekemään. Tämä ei ole laadukasta lainvalmistelutyötä, ja luulisi, että silloin kun on kyse pienituloisista ihmisistä, pitäisi nimenomaan erityisen tarkkaan ne vaikutukset punnita, mutta ei, näin ei tällä kertaa todellakaan toimita.

Demokratian kannalta on todella ongelmallista myös se, että tämä käsittely, mikä meillä on täällä nyt käynnissä, ei vastaa ollenkaan niitä keskusteluja, joita käytiin vaalien alla. Perussuomalaisen puheenjohtaja Riikka Purra lupasi ennen vaaleja, että sosiaaliturvaan ei kosketa, ja täällä me ollaan nyt käsittelemässä näitä massiivisia sosiaaliturvaleikkauksia. Hallituspuolueiden edustajat täällä pistävät kaiken voimansa siihen, että he yrittävät maalata mustaa valkoiseksi, yrittävät saivarrella sillä, että eivät nämä aidosti ole pienituloisia ihmisiä. Pelkästään tämä esitys, edustaja Laiho, pudottaa noin 41 000 uutta ihmistä köyhyyteen, noin 4 000 lasta. [Matias Mäkynen: Mutta ruuan hintaa voi silti nostaa!] Siinä kontekstissa minusta tuntuu häpeälliseltä väittää täältä puhujapöytästä, ettei kyse ole pienituloisista ihmisistä.

Puhun nyt hieman opiskelijoista, sillä kokoomuksen puheenjohtaja Petteri Orpo lupasi ennen vaaleja, että koulutuslupaus pidetään, koulutuslupaus koskee myös opintotukea ja opintotuki on erityissuojeluksessa. Ei, näin ei ollut todellakaan. Opiskelijat kohtaavat nyt ennennäkemättömän suuret leikkaukset sekä tämän indeksijäädätyksen kautta että myös asumistuen kautta. Itse olen kyllä myös ollut hyvin surullinen siitä tavasta, miten tässä salissa hallituspuolueiden edustajat ovat puhuneet nuorista ihmisistä tilanteesta, jossa nämä sosiaaliturvaleikkaukset kohdistuvat kaikkein kipeimmin 16—24-vuotiaisiin. Täällä salissa kyllä ollaan aina silloin tällöin huolissaan nuorten mielen pahoinvoinnista, ja sitten toisella kädellä tehdään tämmöisiä massiivisia leikkauksia, jotka nimenomaan syventävät nuorten pahoinvointia.

Ennen kaikkea olen ollut surullinen siitä halventavasta keskustelusta, jolla nuorista puhutaan. Täällä monet edustajat ovat puhuneet esimerkiksi viime viikollakin, että kyllä silloin, kun minä olin nuori, asuin todella ahtaasti ja kärsin, ja annetaan ikään kuin sellainen kuva, että kärsimys kuuluu nuoren elämään, nuoren aikuisen elämään ja opintoihin, eikä ymmärretä sitä yhteyttä toimeentulovaikeuksien ja mielenterveyden välillä, ei ymmärretä sitä, että on vaikea oppia, on vaikea opiskella, jos koko ajan joutuu olemaan huolissaan omasta toimeentulostaan ja tulevaisuus näyttää hyvin epävarmalta. Täällä hallituspuolueiden edustajat ovat sanoneet, että ei hätää, me laajennamme opintolainatakauksia, kasvataan nuorten yksityistä velkaa, koska korkeakoulututkinto on takuu siitä, että myöhemmin elämässä menestyy — tämä tilanteesta, jossa työmarkkinat ovat muuttuneet huomattavasti varsinkin nuorten osalta. Prekaari työelämä on hyvin tavallista monelle nuorelle, ei ole enää takeita siitä, että edes korkeakoulututkinto takaisi sen turvallisen aikuisuuden ja varman toimeentulon. Ei me minkään muunkaan ihmisryhmän kohdalla perustella, että kärsimys ja niukka toimeentulo kuuluvat siihen ikävaiheeseen. En kerta kaikkiaan voi ymmärtää tällaista puhetapaa.

Näin se hallitus puhuu populistisesti valtion velasta ja toisella kädellä kasvattaa ennennäkemättömällä tavalla nuorten ihmisten velkataakkaa. Oli kyllä pysäyttävää sivistysvaliokunnassa esimerkiksi saada Takuusäätiön tilastot siitä, miltä nuorten velkaantuminen tällä hetkellä näyttää. Se on todella huolestuttavalla tasolla. He arvioivat, että nimenomaan tämä

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

opintolainatakausten laajentaminen tulee lisäämään sitä velkataakkaa entisestään. Miten ihmeessä me hyödytään sellaisesta tilanteesta, jossa nuori opiskelija valmistuu työelämään 40 000 euron opintolainataakka niskassa? Millä tavalla siitä on hyvä lähteä ponnistamaan eteenpäin kohti omaa itsenäistä elämää? En voi kerta kaikkiaan ymmärtää tällaista lyhytnäköistä politiikkaa, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitos. — Edustaja Furuholm.

13.33 Timo Furuholm vas: Arvoisa rouva puhemies! Pakko on todeta, että synkkä on tämä hallituksen valitsema linja. Hallituksen kolmas iso sosiaaliturvaleikkaus on tänään täällä meidän käsiteltävänä. Asumistuen ja työttömyysturvan heikentämisen jatkoksi hallitus on jäädyttämässä monien etuuksien indeksikorotukset seuraavan neljän vuoden ajaksi. Tämä tarkoittaa näiden etuuksien reaalisuuteen merkittävää laskua — etenkin kun näihin etuuksiin kohdistuu myös suoria leikkauksia. Yhteneväisiä piirteitä muiden jo mainittujen sosiaaliturvaleikkausten kanssa on muun muassa se, että köyhyys lisääntyy ja ihmisiä joutuu yhä enenevässä määrin toimeentulotuen piiriin. Tämä on suoraan seurausta siitä, että myös tämä leikkaus kohdistuu vain ja ainoastaan yhteiskuntamme pienituloisiin. Tässä siis leikataan niiltä, joiden jokainen euro menee jo ennestään arjen kustannuksiin. Uutta tässä esityksessä on se, että leikkausten piiriin pääsevät opiskelijoiden, vammaisten, lapsiperheiden, työttömien ja yksin elävien lisäksi nyt myös eläkeläiset, kun heidän asumistukeaan leikataan. Kuten on jo moneen kertaan todettu, niin näiden kaikkien tulossa olevien leikkausten yhteisvaikutuksia me saamme vain arvuutella. Aika riskialttiin linjan on hallitus siis valinnut.

Arvoisa rouva puhemies! Kuten tässä kävi jo ilmi, Suomi on saanut jo useamman kerran huomautuksen Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitealta perusturvan riittämättömästä tasosta. Huomautukset tuskin loppuvat, sillä tämän hallituksen esityksen myötä yhteiskunnan turvaverkkoihin saksitaan lisää isoja reikiä. Seuraus on yli 40 000 pienituloista lisää, joista lapsia on noin 3 900 — siis pelkästään tämän esityksen myötä. Tästä johtuen lähes jokaisessa asiantuntijalausunnossa tämän esityksen kohdalla todettiin hallituksen suuntaan, että alkää nyt tällä tavalla leikatko. Kehotukset kuitenkin menivät taas kuuroille korville, sillä kyllä te leikkaatte.

Kuten jo aiemmin mainitsin, myös tämä esitys lisää toimeentulotuen tarvetta suomalaisissa kotitalouksissa. On vaikea ymmärtää, miksi te näin toimitte. Toimeentulotukeen liittyvät negatiiviset vaikutukset on käyty jo moneen kertaan läpi tässä salissa menneiden päivien aikana. Sen lisäksi, että toimeentulotuella on passivoiva, työnteekoon kannustamaton vaikutus, on sillä myös yhteys ylisukupolvisen huono-osaisuuteen ja sen moninaisiin sekä sitkeisiin haasteisiin. Siksi sekä työllisyys- että sosiaalipolitiikan näkökulmasta pidän sangen erikoisena valittua linjaa, jossa työnteke ei kannata mutta yhteiskunnan monet haasteet vahvistuvat kauaskantoisesti.

Arvoisa puhemies! Huonoa koulutuspolitiikkaa taas on se, että jo valmiiksi velkaantuneiden ja toimeentulonsa kanssa kamppailevien opiskelijoiden opintotuki kuuluu tämän indeksijäädytyksen piiriin. Opiskelijoihin osuu kipeästi myös yleinen asumistuen leikkaus. Opiskelijat saavat siipeensä siis monesta suunnasta. Tällä on vaikutus opiskelijoiden kykyyn ja mahdollisuuksiin opiskella päätoimisesti, eikä se siksi tue koulutuspoliittisia tavoitteita esimerkiksi koulutustason nostosta ja nopeammasta valmistumisesta. Kun opiskelijoiden toimeentuloa halutaan viedä entisestään velkavetoiseen suuntaan, on sillä myös

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

eriarvoistava vaikutus johtuen opiskelijoiden taustasta tai valitusta tutkinnosta. Tällä taas on vaikutusta siihen, kuka opiskelee ja mitä opiskelee tulevaisuudessa. Ja jos en ihan väärin muista, niin ennen vaaleja tehtiin lupaus koulutuksen erityissuojelusta. Se on rikottu jo moneen kertaan.

Arvoisa puhemies! En malta olla sanomatta muutamaa sanaa lapsiperheköyhyydestä, joka tulee tämänkin päätöksen myötä lisääntymään ja täten seuraamaan hallituspuolueiden jäseniä joka puolelle ja pitkään. Tässä esityksessä tosiaan tehdään korotus lapsilisiin. Tätä korotusta mainostettiin kovasti hallitusohjelman julkaisemisen yhteydessä. Kun maalasitte aika rehvakkaasti kuvaa perhemyönteisestä hallituksesta, niin nyt voisi olla hyvä hetki myöntää, että kyseessä oli jonkin tason sumutus. Te leikkaatte valtavasti juuri yhteiskunnan heikoimmissa asemissa olevien lasten perheiltä, niiltä, jotka euroja kipeimmin tarvitsivat, ja sitten korvaavana toimenä te korotatte lapsilisiä, joka kohdentuu myös yhteiskunnan rikkaimmille ja kompensoi hyvin vähäisesti juuri pienituloisille tehtyjä leikkauksia. Tämä lapsilisän korotus muistuttaa tulonsiirtoa, jossa eurot liikkuvat pienituloisten perheiden taskusta paremmin pärjääville perheille. Kysynkin: mikä järki tässä on?

Arvoisa rouva puhemies! Me palaamme aina tähän samaan kohtaan, jossa voimme pohdita keinoja valtiontalouden tasapainottamiseksi oikeudenmukaisuuden näkökulmasta. Monissa suomalaisissa kotitalouksissa on edessä kohtuuttomia tilanteita ja, hyvä hallitus, te olette niistä vastuussa, koska te olisitte voineet valita toisin. Tästä johtuen kysynkin nyt ääneen: hyväksyvätkö kaikki hallituspuolueet ja niiden jäsenet nämä leikkaukset? Minä kysyn tätä, koska tämä hiljaisuus on tulkittavissa myöntymiseksi. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Sarkkinen.

13.38 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Tämä esitys yhdistettynä muihin hallituksen tekemiin sosiaaliturvaleikkauksiin tulee muuttamaan suomalaista yhteiskuntaa. Nämä esitykset tulevat läpi mennessään lisäämään köyhyyttä ja osattomuutta. Ne tulevat lisäämään toimeentulokiriippuvuutta Suomessa.

Arvoisa puhemies! Täytyy todeta, että tämä on tietoinen valinta hallitukselta, ja sen vallinnan seurausten kanssa te, hallituspuolueiden edustajat, tulette elämään ensi vuonna ja tulevana vuosina ja vuosikymmeninä. Me tiedämme erityisesti tutkimusperusteisesti, että lapsiperheköyhyyden lisääminen tulee kalliiksi ja se vaikuttaa pitkään, ihmisten koko elinkaaren ajan.

Arvoisa puhemies! Näistä työllisyysvaikutuksista. Näitä leikkauksiahan perustellaan usein nimenomaan työllisyysvaikutuksilla. Vaikka hallituksen tavoittelemat työllisyysvaikutukset toteutuisivat täysimääräisesti, lisääntyy köyhyys silti — siltikin köyhyys lisääntyy, vaikka työllisyysvaikutukset, jotka ovat optimistisia, toteutuisivat täysimääräisesti. Näin on hallituksen omienkin laskelmien mukaisesti. Hallituksen työvoimapolitiittinen linja perustuu lähes puhtaasti ja lähes pelkästään pienituloisilta suomalaisilta leikkaamiseen, toiveeseen siitä, että ihmisille ilmestyy työpaikka ja työkyky ja koulutus toimeentuloa leikkaamalla. Arvon hallitus, mitä enemmän te teette tämänäntyyppisiä työllisyystoimia, sitä enemmän köyhyys ja toimeentulokiriippuvuus Suomessa lisääntyvät, ja me tiedämme, että toimeentulokiriippuvuus on sosiaaliturvajärjestelmän pahin kannustinloukku. Siksi sitä on vuosikymmeniä pyritty vähentämään. Nyt hallitus kääntää Suomen sosiaalipolitiikan pitkän linjan ja tietoisesti lisää toimeentulokiriippuvuutta, jonka me tiedämme olevan pahin kannustinloukku.

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

Arvoisa puhemies! Marinin hallituksen aikana nähtiin, että työllisyys voi vahvistua ilman leikkauksia sosiaaliturvaan. Työllisyys nousi ennätystasolle ilman leikkauksia sosiaaliturvaan. Jokainen ymmärtää, että tosielämässä, reaali maailmassa, työllisyys ei määrity pelkästään sosiaaliturvaleikkausten kautta. Jokainen ymmärtää, että ihmisille ei automaattisesti ilmesty työpaikkaa, kun häneltä leikataan.

Arvoisa puhemies! Hallituksen työllisyyspolitiikka on köyhyyttä lisäävää ja toimeentulokiriippuvuutta vahvistavaa politiikkaa. On kyseenalaista, onko tämä todella työllisyyslinja ja onko tämä se tapa, jolla työllisyyttä halutaan Suomessa vahvistaa, sillä toistan: köyhyys lisääntyy sitä enemmän, mitä enemmän tämäntyyppisiä työllisyystoimia tehdään.

Arvoisa puhemies! Toinen peruste, millä näitä kovia leikkauksia perustellaan, on tietysti valtiontalouden tasapainottamistarve. Valtiontalous on alijäämäinen, ja me kaikki näemme, että julkista taloutta on tasapainotettava. Mutta kun katsomme hallituksen julkisen talouden suunnitelmaa, niin näemme, että valtiontalous ei näistä leikkauksista huolimatta vahvistu. Velkaantuminen lisääntyy koko hallituskauden ajan. Orpon hallitus ennusteiden mukaan ottaa enemmän velkaa kuin edellinen hallitus. Miten tämä on mahdollista? Miten julkinen talous, valtiontalous, ei leikkauksista huolimatta tasapainotu? No, se johtuu siitä, että veroaste laskee jyrkästi eli tulot pienenevät enemmän kuin leikataan. Ilman veroasteen laskua julkinen talous olisi hallituskauden lopulla lähes tasapainossa. Valtiontaloutta voitaisiinkin tasapainottaa kestävämmän ja oikeudenmukaisemman ilman leikkauksia pienituloisilta suomalaisilta, jos verokeinot olisivat käytössä, jos veroasteen laskua jarrutettaisiin ja hillittäisiin. Mutta on siis hallituksen valinta, että verokeinoja ei käytetä, veroasteen laskua ei hillitä. On hallituksen valinta antaa hyvätuloisille jopa uusia veroetuja ja kohdistaa leikkaukset puhtaasti pienituloisiin suomalaisiin.

Arvoisa puhemies! Keskustelussa oleva indeksileikkaus on raju leikkaus pienituloisille, kun hallituskauden aikana yksistään tämä toimi leikkaa etuuksia 10 prosenttia, ja tämän päälle tulevat muut leikkaukset muihin etuuksiin. Perusturvan taso heikkenee, toimeentulokitarve kasvaa. Erityisesti pienituloiset lapsiperheet, työttömät, opiskelijat, ukrainalaiset pakolaiset, pienituloiset eläkeläiset, pienituloiset palkansaajat ja pitkäaikaissairaat tulevat kärsimään tästä esityksestä.

Arvoisa puhemies! Suomi muuttuu näiden sosiaaliturvatukileikkausten myötä, enkä usko, että suunta on hyvä. Hallituksen valitsema suunta on väärä, ja se tulee kalliiksi inhimillisesti mutta varmaankin myös taloudellisesti, koska me tiedämme, että syrjäytyminen ja osattomuus myös maksavat. Herää kysymys, ymmärtävätkö hallituspuolueiden edustajat syvällisesti, mitä te olette tekemässä, ja jos ymmärrätte, mitä te siitä ajattelette, ovatko nämä loppuun asti harkittuja ja tietoisia valintoja, ja jos ovat, niin mitä se kertoo hallituksen arvopohjasta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Koskela.

13.45 Minja Koskela vas: Arvoisa puhemies! Haluan tässä aluksi nostaa yhtä seikkaa, joka hallituksen argumenteissa toisteisesti ja virheellisesti nousee ja jota nostetaan esiin. Hallitus on nimittäin vedonnut lapsilisien korottamiseen, kun sitä on kritisoitu lapsiperheköyhyyden lisäämisestä, ja niin teki täällä äsken myös esimerkiksi edustaja Laiho. Tämä argumentti ei kuitenkaan kestä lähempää tarkastelua, ainakaan kahdesta syystä: Ensimmäinen syy on se, että hallituksen toimet kokonaisuudessaan tulevat lisäämään lapsiperheköyhyyttä. Tämä on fakta, joka ei muutu muuksi sillä tavalla, että muuta väitetään täällä salis-

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

sa. Toiseksi, hallitus poistaa työttömyysturvan lapsikorotuksen, joka on heikoimmassa taloudellisessa asemassa oleville lapsiperheille kohdistuva tuki. Pahimmillaan tässä käy nyt niin, että työttömyysturvan lapsikorotuksen poisto pudottaa lisää lapsiperheitä toimeentulotuelle, ja koska toimeentulotuessa lapsilisät lasketaan tuen määrää arvioitaessa, niin lapsilisän korotus ei auta niitä perheitä, jotka siitä eniten hyötyisivät. Kyllähän teidän täytyy ymmärtää, hyvä hallitus, että tämä ei auta niitä lapsiperheitä, joita juuri nyt pitäisi auttaa, kun eläminen on kallistunut ja ihmisillä on vaikeuksia ostaa jopa ihan peruselintarvikkeita, lääkkeitä tai esimerkiksi bussilippu. Meillä on Suomessakin perheitä, joilla ei ole varaa lasten harrastuksiin, ja perheitä, joissa lapsilla ei ole varaa ostaa bussilippua maksuttomiin harrastuksiin. Näiltä perheiltä te olette nyt leikkaamassa. Ei tällä ole lapsimyönteisyyden kanssa mitään tekemistä, ja minusta olisi suoraselkäistä myöntää se ääneen sen sijaan, että te väitätte auttavanne nimenomaan lapsiperheitä.

Arvoisa puhemies! Minun on yleisestikin hyvin vaikea ymmärtää tätä pistemäisyyttä, jolla näitä päätöksiä on tehty. Laaja-alainen ymmärrys ja erityisesti vaikutukset kaikkein heikoimmassa asemassa oleviin ihmisiin, myös lapsiin, on jäänyt päätöksenteossa täysin huomiotta. Ja tämä vaikutusten ymmärtämättömyys on joko tietoista tai tiedostamatonta, enkä ole ihan varma, kumpi vaihtoehto on huonompi: se, että hallitus ei ymmärrä, vai se, että hallitusta ei kiinnosta.

Lopuksi minulla on hallituspuolueiden edustajille muutama kysymys. Te väitätte, että kaikkein heikoimmassa asemassa olevat ihmiset on suojattu, mutta miten he tarkalleen ovat suojassa sillä, että te lisäätte toimeentulotuen saajien määrää ja siten kaikkein heikoimmassa asemassa olevien ihmisten määrää? Te puhutte työllisyyden vahvistamisesta, mutta ymmärrätkö te, että valintanne pudottaa lisää ihmisiä toimeentulotuelle, heikentää työllisyyttä? Näettekö te, millä hinnalla te näitä toimia ajatte? Oletteko te laskeneet, kuinka paljon lapsiperheköyhyyden lisääminen tulee maksamaan takautuvasti ja kuinka se vessittää tätä tavoitetta talouden tasapainosta, inhimillisistä seurauksista puhumattakaan? [Krista Kiuru: Ei sitä ole laskettu!] Minä en kerta kaikkiaan ymmärrä, millainen on se arvopohja, joka perustelee lähes 17 000 lapsen pudottamisen köyhyyteen sillä, että ensi vuoden luvut näyttävät paperilla paremmilta. Kukaan teistä — kukaan teistä — ei ole tätä tällä tavalla täällä artikuloinut ja kertonut, mille arvopohjalle tämä perustuu, millä hinnalla näitä päätöksiä tehdään ja miten jätetään huomiotta se, mitä tässä ihmisille tapahtuu. Olen sanonut tämän ennenkin, mutta sanon vielä uudestaan: tämä on harvinaisen kylmää ja julmaa politiikkaa, ja se on teidän arvovalintanne.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kivelä.

13.50 **Mai Kivelä vas:** Arvoisa puhemies! Kun mietitään, minkä perinnön tämä hallitus jättää, niin historiankirjoihin tulevat jäämään isot linjat. Yksi iso linja on tämä historiallisen kova talouspolitiikka. Pelkästään tämä esitys kasvattaa eriarvoisuutta ja lisää pienituloisten henkilöiden lukumäärää kymmenillä tuhansilla ihmisillä. Mutta näiden isojen linjojen alle jää kuitenkin muutakin tärkeää, sellaista, joka ei kaikissa tapauksissa tule näky-mään historiankirjoissa, ja ne ovat nimittäin näiden yksittäisten ihmisten elämänpolut. Se, että tämä teidän esityksenne tulee tarkoittamaan melkein 4 000:ta uutta köyhää lasta, kertoo meille samalla, että näistä jokaisen lapsen elämää te kurjistatte. Jokainen näistä lapsista on tärkeä, ja jokaiselle näistä lapsista oma elämänpolku on lopulta se tärkein historiankirjoitus. Näiden lasten elämänpolkujen vaikeuttamisesta te olette nyt vastuussa. Se tar-

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

koittaa elämän mittaisia vaikutuksia, jopa ylisukupolvisia vaikutuksia. Siitä vastuusta te — kokoomus, perussuomalaiset, RKP ja kristillisdemokraatit — ette pääse mihinkään.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys lisää köyhyyttä ja eriarvoisuutta, tämä esitys lisää toimeentulotuen tarvetta, tämä esitys lisää köyhyudessa elävien lasten määrää. Toimin itsekin viime kaudella Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnassa, ja on selvää, että Suomessa taloudellisten, sosiaalisten ja sivistyksellisten oikeuksien toteutumisen näkökulmasta olisi mentävä juuri päinvastaiseen suuntaan kuin mitä hallitus nyt tekee. Kuten täällä on kuultu, Suomi on toistuvasti, viimeksi tänä vuonna, saanut huomautuksia liian alhaisesta sosiaaliturvan tasosta Euroopan neuvoston sosiaalisten oikeuksien komitealta. Tämä ei ole mikään pikkujuttu, ja tätä on tärkeää nostaa tässä yhteydessä esille. Perusturvan tulisi olla sen tasoinen, että sillä voi vähintään kattaa kaikki välttämättömät menot ja ettei olisi tarvetta turvautua viimesijaiseen toimeentulotukeen. Nyt kuitenkin näiden indeksijäädytysten takia ihmisiä tulee ohjautumaan toimeentulotuen saajiksi. Toimeentulotuki on tarkoitettu viimesijaiseksi tueksi, eikä ole kohtuullista eikä oikeudenmukaista mutta ei ole myöskään millään tavalla järkevää tiputtaa ihmisiä toimeentulotuen varaan.

No, sitten te kommentoitte täällä, että näitä leikkauksia ja indeksijäädytyksiä kompensoidaan, mutta miten nämä mahdolliset 10 euron tai 20 euron korotukset kompensoivat satojen eurojen leikkaukset? Eivät mitenkään. Eli edustaja Laiholle siis sanoisin, että emme me ole sanoneet, ettei näillä korotuksilla ole mitään merkitystä, mutta me olemme suhteuttaneet niitä näihin leikkauksiin ja niiden yhteisvaikutuksiin, jotka voivat nousta jopa useisiin satoihin euroihin.

Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan, että tiettyihin kansaneläke- ja elinkustannusindeksiin sidottuihin etuuksiin ja etuuslakien määrärahoihin ei tehdä indeksitarkistusta ollenkaan koko vaalikauden aikana eli vuosina 24—27. Yksi erityinen epäkohta tässä esityksessä onkin tämä täysimääräinen indeksien jäädyttäminen koko vaalikaudeksi. Jopa valtiovarainministeriö nosti esille omassa lausunnossaan, että indeksijäädytyksiä valmisteltaessa ei ole tehty vaihtoehtoisten toteuttamistapojen arviointia ja että vaihtoehtoisia toimia olisi voinut miettiä, jotta ei olisi tarvinnut tehdä tätä täyttä jäädytystä.

Toinen vakava epäkohta on yhteisvaikutusten arvioinnin puute. Kun jäädytys on tehty koko vaalikaudeksi, niin tämänkään yhteisvaikutuksista teillä ei ole minkäänlaista arviota. Olen kritisoinut tätä asiaa aiemminkin näiden muiden leikkausten yhteyksissä, mutta tämä on tässäkin yhteydessä erittäin huolestuttava asia. Te teette erittäin ison heikennyksen, ja te teette sen osittain sumuisin lasein.

Arvoisa puhemies! Minä en usko, aidosti en usko, että hallitukselle velan taittaminen olisi aidosti se prioriteetti, jonka takia näitä päätöksiä tehdään. Velkaantuminen ensinnäkin tosiaan kiihtyy Orpon hallituksen toimesta, ja jos velan taittaminen olisi aidosti ollut suuri, vakava prioriteetti, niin silloin hallituksen tekemiä valintoja hyvätuloisten veronkevennysten osalta ei olisi tässä samassa yhteydessä tehty. Päätös maksattaa hallituksen talouspolitiikka yhteiskunnan pienituloisimmilla on kokoomuksen ja perussuomalaisten tekemä ideologinen valinta — näin siitä huolimatta, että valtiovarainministeri Purra lupasi ennen vaaleja, että pienituloisilta leikkaaminen ei käy perussuomalaisille, ja pääministeri Orpo puolestaan lupasi, että keneltäkään ei vaadita kohtuuttomia. Nyt nämä molemmat lupaukset on petetty moneen kertaan, kuten joudumme täällä taas tänään toteamaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Perholehto.

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

13.56 Pinja Perholehto sd: Arvoisa rouva puhemies! Nämä indeksitarkistusten jäädytykset kohdistuvat jo ennestään pienituloisiin henkilöihin ja kotitalouksiin sekä heikentävät perusturvan riittävyyttä, eikä tämä muutu miksikään, vaikka kuinka vääntäisi, kääntäisi tai voissakin paistaisi. Erityisen huolissani olen heikennysten vaikutuksista lapsiperheköyhyyteen, etenkin kun huomioon otetaan muut hallituksen leikkaukset. Köyhyysriski koskettaa jo nyt lähes 15:tä prosenttia Suomessa asuvista lapsista. Hintojen nousu on suistanut monet yhä kovempaan ahdinkoon köyhdyttären erityisesti yhden aikuisen lapsiperheitä. Olen siitä, kollegat, todella huolissani. Moni meistä saa viestiä tavallisilta työssäkäyville ihmisiltä, että heillä rahat eivät riitä, ja vielä huomattavasti hankalampi tilanne on heillä, jotka eivät syystä tai toisesta voi käydä töissä.

Samaan aikaan, kun tilanne on tämä ja kun YK:n lapsen oikeuksien komiteakin on suosituksissaan jo kehottanut Suomea välttämään köyhyysriskissä oleviin lapsiin kohdistuvia sosiaaliturvan leikkauksia, puskee hallitus kuitenkin eteenpäin juuri köyhiin ja myös lapsiperheisiin osuvia heikennyksiä, piittaamatta ilmeisesti lainkaan siitä, että tämä kehityssuunta on myös täysin ristiriidassa sen kanssa, että Suomen tavoitteena on vähentää köyhyys- tai syrjäytymisriskissä olevien ihmisten määrää 100 000:lla — siis 100 000 henkilöllä — vuoteen 2030 mennessä. Varmasti kaikille on käynyt selväksi hallituksen lukuisten leikkausesitysten vaikutusarvioista se, että näin ei tule tapahtumaan. Päinvastoin, yhä suurempi osa ihmisistä tippuu köyhyysrajalle tai jopa sen alle, ja se ei edistä tätä tavoitetta köyhyyden ja syrjäytymisen vähentämisestä.

No, arvoisa puhemies, tähänhän hallitus vastaa, että he tulevat köyhiä lapsiperheitä vastaan muilla muutoksilla. Tosiasiassa, kuten täällä on jo useaan kertaan tänään todettu, on se, että esimerkiksi nämä lapsilisään tehtävät korotukset eivät kompensoi lukuisiin muihin etuuksiin tehtäviä leikkauksia eivätkä ne myöskään kohdennu kaikille, kuten myös edustaja Kivelä edellä korosti. Lapsilisä, itsessään ihan tarpeellinen korotus, esimerkiksi leikkaantuu pois toimeentulotuen saajilta, koska se huomioidaan tulona toimeentulotuessa, eivätkä nämä esitetyt lapsilisän korotukset siten paranna ainakaan toimeentulotukea saavien lapsiperheiden asemaa.

Arvoisa puhemies! Kaikista eniten minua tässä ehkä häiritsee ristiriita siinä suhteessa, että kun hallituspuolueet niin kovasti korostavat vaalivansa turvallisuutta ja puhuvat kauniisti turvasta, niin aidosti turvallisen ja aidosti oikeudenmukaisen yhteiskunnan perustana ovat kuitenkin hyvin toimivat hyvinvointipalvelut, pienet tulo- ja varallisuuserot, eriarvoisuuden ja köyhyyden torjuminen sekä tukevat yhteiskunnalliset turvaverkot. Näihin tämä Orpon—Purran hallitus ei valitettavasti ole sitoutunut. Moni lapsi kasvaa perheessä, jossa vanhemmat eivät kykene työntekoon, jolle työtä ei ole saatavilla tai jossa työ ei yksinkertaisesti elätä tekijäänsä. Yksikään lapsi ei ole syypää perheensä köyhyyteen, mutta lapset kärsivät näistäkin, hallituksen indeksijäädytyksistä. Se ei ole minusta oikeudenmukaista, eikä se ole vahvan ja välittävän Suomen mukaista.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Matias Mäkynen.

14.00 Matias Mäkynen sd: Arvoisa puhemies! Tulen nyt tänne oikeistopuolueiden puoleiseen pönttöön, jos siellä joku vielä käyttäisi omaa harkintaansa, kun kuulisi, millaisia vaikutuksia näillä teidän esityksillänne on. Kun perussuomalaisen puheenjohtaja on sanonut, että pienituloisilta leikkaaminen ei teille käy ja kokoomuksen mukaan keneltäkään ei vaadita kohtuuttomia, niin kannustaisin vielä miettimään, mitä te olette tekemässä.

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

Me käsittelemme tänään historiallista ja historiallisen surullista sosiaaliturvaleikkausta. Lokakuussa 23 eli toissa kuussa inflaatio oli Suomessa Tilastokeskuksen mukaan 4,9 prosenttia. Koskaan aiemmin Suomessa ei ole tällaisen inflaation oloissa päätetty sosiaaliturvan jäädytyksistä ja vielä koko hallituskaudeksi, neljäksi vuodeksi. Itse asiassa Marinin hallitus teki aikaistetut indeksikorotukset inflaation lähdettyä laukalle Venäjän hyökkäyssodan myötä — siis täysin päinvastaista politiikkaa. Tämän hallituskauden aikana eivät sosiaaliturvaetuudet eläkkeitä ja toimeentulotukea lukuun ottamatta tule seuraamaan hintojen nousua. Yli kymmenen prosentin leikkaus tehdään juuri niiden ihmisten toimeentuloon, joiden tulot menevät kokonaisuudessaan kulutukseen. Tällä esityksellä jäädytetään sairauspäiväraha, vanhempainpäiväraha, kuntoutusrahat, työttömän peruspäiväraha, sen korotusosa ja lapsikorotus, lasten kotihoidon tuki, yleinen asumistuki, opintoraha, sen huoltajakorotus, materiaalisia ja useita muita etuuksia. Näiden leikkausten myötä 100 000 ihmistä pudotetaan toimeentulotuen varaan ja Suomeen tulee 41 600 pienituloista ihmistä lisää. Pienituloisia lapsia tulee pelkästään tämän esityksen myötä 3 900, eli pienituloisten lasten määrä kasvaa lähes kolme prosenttia. Kokonaisuudessaan lapsikäyhyys lisääntyy 17 000 lapsella hallituksen päätösten myötä.

Kuten edustaja Laihokin sanoi, esityksen tavoitteena on julkisen talouden tasapainottaminen ja työllisyyden vahvistaminen. Mutta kuten aiemmissa keskusteluissa on todettu, valtiontalous ei tasapainotu, velkaantuminen ei hidastu. Te ette ole huolissanne valtiontaloudesta. Valtiovarainministeriön staattisen laskelman mukaan työllisiä tulee 18 600. Ajatus työllisyyden vahvistumisesta perustuu vain ja ainoastaan siihen, että peruspäivärahan saajat ovat työttömiä korkean sosiaaliturvansa ansiosta. Tämä ajatus on todellisuudelle vieras, sillä tutkitusti työttömyyden pitkittymisen syitä ovat heikko terveydentila, vanhentunut koulutus ja asuinpaikka, jolla ei ole työpaikkoja. Kaikkia näitä te olette heikentämässä leikkaamalla hyvinvointialueilta, poistamalla kokonaan aikuiskoulutustuen ja heikentämällä asumistukea erityisesti alueilla, joilla niitä työpaikkoja olisi.

Hallituspuolueista väitetään, että kaikista heikoimmassa asemassa olevat on suojattu leikkauksilta ja että lapsiperheistä pidetään huolta. Kaikille perheille toimeentulotuen saajia lukuun ottamatta suunnattu pieni lapsilisäkorotus ei korvaa edes pientä osaa niistä useista sadoista euroista, joita te pienituloisilta lapsiperheiltä olette leikkaamassa. Tosiasiassa tämä esitys tarkoittaa, että ihmiset ajetaan toimeentulotuella, joka on byrokraattinen ja huonosti työllisyyttä tukeva. Toimeentulotuen saajat hallitus taas on ajamassa kodeistaan kolmen kuukauden kuluessa, jos asumiskulut ylittävät toimeentulotuen asumisnormin, kuten oletettavasti käy varsin monelle näistä 100 000 ihmisestä, jotka toimeentulotuen piiriin nyt päätyvät. Hallituksen tavoitteena oli aiemmin ottaa käyttöön jopa viiden prosentin omavastuu toimeentulotuen asumismenoihin eli tehdä leikkaus myöskin toimeentulotukeen, mutta tämä esitys on kaatunut jo ministeriövaiheessa perustuslain vastaisena. Toimeentulotuki on kaikista suurin tuloloukku, ja siltä nouseminen takaisin työelämään on kaikista vaikeinta, jos uskomme sosiaaliturvan kannustinvaikutuksiin.

Itse asiassa hallituksella on useita esityksiä, joilla ihmisiä ollaan kirjaimellisesti ajamassa kodeistaan. Toimeentulotuen saajien on siis jatkossa muutettava kolmessa kuukaudessa kodistaan, jos asumismenot ylittävät toimeentulotuen normin. Asumistukea ja muita etuuksia leikataan sadoilla euroilla kuussa ja omistusasujilta poistetaan asumistuki kokonaan, mikä tarkoittaa työttömyyden ja sairauden tilanteessa pakkoa myydä oma kotinsa, vaikka kulut olisivat vuokra-asuntoa pienemmät. Mitä on tehtävä, kun pikkupaikkakunnalla ei asuntoa saa myydyksi ja vuokra-asuntoja ei ole? Kolmanneksi hallitus on ottamassa

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

käyttöön tulorajat ARA-asuntoihin. Jatkossa ARA-asunnossaan asuvan ei siis kannata ottaa työpaikkaa vastaan, koska tuloksena on kodin menettäminen ja asumiskulujen nousu. Hallitus siis väittää tavoittelevansa asunnottomuuden vähentämistä mutta lisää sitä räikeästi.

Koko tämän esityksen ja hallituksen sosiaaliturvaleikkausten ydinkysymys on: onko tämä kohtuullista? Nämä indeksijäädytykset ovat osa kokonaisuutta, johon kuuluvat esimerkiksi asumistuen merkittävät heikennykset, työttömyysturvan huoltajakorotuksen poistaminen ja ensi keväänä käsittelyyn tuleva työttömyysturvan porrastaminen. Hallituksen puolentoista miljardin euron leikkaukset kaikista heikoimmassa asemassa olevien toimeentuloon on runnottu kiireellä läpi ensin ministeriöistä lyhyillä lausuntokierroksilla ja sitten eduskunnassa ilman yhteisvaikutusarvioita.

Arvoisa puhemies! Minusta näyttää siltä, että eduskunnan tärkeitä työskentelyperiaatteita, kuten kansanedustajien tiedonsaantioikeutta ja perustuslakivaliokunnan epäpoliittisuutta, on vähintäänkin venytetty tämän käsittelyn aikana. Kuten kokoomuksesta on suoraan sanottu, heidän tarkoituksenaan on varmistaa hallitukselle suopeiden perustuslakitulkintojen tekeminen perustuslakivaliokunnassa, mikä on valiokunnan aseman kannalta erittäin ongelmallista politisointia.

Tämä hallituksen esitys on merkittävä osa suomalaisen sosiaalipolitiikan muutosta, jonka hallitus on tekemässä. Perusturvan sijaan ihmiset halutaan ajaa viimesijaiselle toimeentulotuella samalla, kun palveluita heikennetään. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos on arvioinut, että toimeentulotuen saajien määrä kasvaa vain tämän syksyn esitysten myötä 27 prosentilla eli 100 000 ihmisellä. Tavoitteena oli 100 000 työllistä — tuloksena 100 000 ihmistä toimeentulotuella. Hallitus vaikeuttaa nuorten pääsyä kuntoutukseen ja pakottaa ihmiset turvautumaan toimeentulotukeen. Toimeentulotukiasiakkuus periytyy. Lapset kärsivät köyhyydestä kaikkein eniten. Toimeentulotuki vie ihmisiltä kaikki mahdollisuudet suunnitella elämäänsä. Kyse on kuukausi toisensa perään jatkuvasta selviytymistaistelusta byrokratian rattaissa. Toimeentulo-ongelmat ja työttömyys aiheuttavat mielenterveysongelmia. Toimeentulotuen alistavuus ja ennakoimattomuus korostavat tätä. Mielenterveysongelmat vaikeuttavat edelleen nousua takaisin työelämään.

Arvoisa puhemies! Me emme hyväksy tätä esitystä. Talouden tasapainotus on tehtävä oikeudenmukaisesti niin, että myös kansanedustajien ja ministerien tuloluokassa osallistutaan. Tämä ei vie taloudellisesti vahvempaan Suomeen vaan osattomuuden, syrjäytymisen ja eriarvoisuuden Suomeen, jonka jälkiä me korjaamme vielä vuosikymmeniä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hamari.

14.07 Lotta Hamari sd: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on ollut hyviä puheenvuoroja. Ajattelin, että koska olen luvannut tuoda tähän saliin tutkimuksen näkökulmaa, niin yritän nyt tästä kulmasta lähestyä asiaa.

Luin meta-analyysia, johon oli valittu mukaan 62 tieteellistä julkaisua, missä oli yhteensä 44 066 tutkittavaa. Tämän meta-analyysin perusteella varhaislapsuudessa koettu stressi on yhteydessä lapsuus- ja nuoruusiän masennukseen. Stressiä varhaislapsuudessa on toki muustakin kuin köyhyydestä, ja köyhyys ei yksinään ollut selittävä tekijä, mutta siellä on kuitenkin sellaisia asioita kuin matala sosioekonominen asema, asuinalueen epävakaus, elämä kadulla, seksuaalinen tai fyysinen kaltoinkohtelu, väkivallan uhka, väkivallan näkeminen — nämä vapaasti suomennettuna. Siellä on paljon asioita, miltä perheiden altaalle

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

joutuminen voi tulla näyttämään. Näin ei ratkaista myöskään nuorten mielenterveyden kriisiä tai sitä, että suurin syy työkyvyttömyyseläkkeeseen on mielenterveyden sairaudet. Suurin yksittäinen syy työkyvyttömyyseläkkeelle siirtymiseen on masennus, joka vie eläkkeelle keskimäärin yhdeksän ihmistä päivässä. En siten näe, miten nämä leikkaukset itse asiassa tervehdyttävät taloutta pitkällä aikavälillä. Meidän pitäisi nimenomaan kaikin keinoin pyrkiä ehkäisemään tätä kehitystä ja pitämään isompi osa työikäisistä työelämässä, eikä jo lapsuudessa ajeta heitä masennukseen yhteydessä olevien tekijöiden äärelle.

Tuossa lukemassani meta-analyysissä yksi lapsuuden stressaavista tekijöistä oli myös sotakokemukset. Nyt ei myöskään Ukrainasta tänne tulevien perheiden tilannetta pitäisi ainakaan yhtään pahentaa. Kaikki olisi pidettävä tässä yhteiskunnassa mukana, jotta myös talous voi kestävästi kasvaa.

Ja kertaan vielä Suomen Pankin nostamat kolme kestävän talouskasvun avainta: 1) osaamistason nosto ja kannusteet työllistymiseen, 2) työ- ja opiskeluperäinen maahanmuutto ja 3) tki.

Sen verran vielä sanon, että kun viime viikolla keskustelimme Pisa-tuloksista, niin Helsingin Sanomissa oli itse asiassa juuri juttu esitarkastuksessa olevasta väitöskirjasta ja jutussa tutkija esitti näkemyksen, että lukutaidon heikentymiselle on yksi selitys ylitse muiden ja se on eriytymiskehitys. Tutkija kuvaa, että sosioekonomisen taustan vaikutus lukutaitoon on koko ajan kasvanut.

Tästä esityksestä vielä: Toteutettavaa indeksitarkistusten jäädytystä ei ehdoteta kompensoitavaksi myöhemmin, vaan muutos on tarkoitettu pysyväksi. Esitys kohdistuu pienituloisiin ja enemmän naisiin. Lain valmisteluun on kohdistunut arvostelua. Ei kuulosta hyvältä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Mattila.

14.10 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa rouva puhemies! Keskusta jakaa hallituksen tavoitteen vahvistaa julkista taloutta lisäämällä työn kannustimia ja purkamalla työn vastaanottamista estäviä kannustinloukkuja. Talous pitää laittaa kuntoon ja saada yhteiskunta kestäväälle pohjalle. Tämä siksi, että meillä olisi hyvinvointivaltio myös tulevaisuudessa. Talouden kasvu ja työpaikat ovat kestävin ratkaisu Suomen velka- ja alijäämäongelmiin.

Keskustalle on kuitenkin tärkeää, että leikkaukset sosiaaliturvaan tapahtuvat oikeudenmukaisesti ja kokonaisvaikutusten arviointien pohjalta. Valiokunnassa on ollut samanaikaisesti käsiteltyä indeksien jäädytyksiä koskevan lakiesityksen kanssa yleistä asumistukea ja työttömyysturvaa koskevat lakiesitykset. Valiokunnan kuultavina olleiden asiantuntijoiden mukaan näiden lakiesitysten ehdottamat leikkaukset tulevat kohdistumaan samoihin ihmisryhmiin. Sosiaaliturvaan kohdistuvien leikkausten yhteisvaikutusten arviointia ei ole kuitenkaan kyetty tekemään ministeriössä tyydyttävällä tavalla. Keskustan valiokuntaryhmä kannattaa lakiesitystä mutta kantaa erityisesti huolta lakiesityksen mahdollisista vaikutuksista lapsiperheisiin ja pienituloisiin naisiin. Laki indeksien jäädyttämisestä tulee kasvattamaan hyvinvointialueiden menoja.

Arvoisa puhemies! Keskustan valiokuntaryhmän mielestä lapsilisiin esitetyt korotukset ovat sinänsä positiivisia perheiden tukemisen ja lapsiperheköyhyyden vähentämisen näkökulmasta. Ne eivät kuitenkaan kompensoi useille pienituloisille perheille kohdistuvia muita sosiaaliturvaan kohdistuvia leikkauksia vaan asettavat perheet keskinäiseen eriarvoiseen asemaan. Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan hallituksen suunnittelemien

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

toimien yhteisvaikutukset ovat lisäämässä lapsiperheiden köyhyysriskiä merkittävästi muun muassa sosiaali- ja terveysministeriön julkaiseman kokonaisarvion mukaan. Käytännössä työttömyysturvan lapsikorotusten poiston kompensoiminen osittain lapsilisän korotuksilla siirtää tuloja pienituloisilta lapsiperheiltä parempituloisille lapsiperheille. Keskusta yhtyy Terveystien ja hyvinvoinnin laitoksen arvioon, etteivät eri toimet yhteensä täytä tavoitetta lapsiperheiden toimeentulon parantamiseksi, vaan pikemminkin niiden vaikutus voi osoittautua päinvastaiseksi. Kotihoidon tuen ja yksityisen hoidon tuen indeksitarkistusten tekemättä jättämisellä on vaikutusta julkisen varhaiskasvatuksen kysyntään.

Asiantuntijakuulemisissa nousi toistuvasti huoli, että useiden etuuksien indeksijäädetykset kohdistuvat enemmän naisiin kuin miehiin. Indeksikorotusten tekemättä jättämisen arvioidaan kohdistuvan pikkulapsiperheissä enemmän naisiin kuin miehiin. Vähimmäismääristä vanhempainpäivärahaa maksetaan selvästi useammin naisille kuin miehille. Myös työttömyysturvan leikkausten on arvioitu osuvan enemmän naisiin kuin miehiin, koska naiset saavat enemmän esimerkiksi lapsikorotuksia. Suojaosan poisto osuu erityisesti naisiin, koska osa-aikainen työ on yleistä naisvaltaisilla kaupan aloilla. Myös vähimmäismääristä sairauspäivärahaa maksetaan hieman enemmän naisille kuin miehille. Lisäksi opintorahan saajista suurempi osa on naisia. Sekä yleistä asumistukea että eläkkeensaajan asumistukea maksetaan useammin naisille kuin miehille.

Arvoisa puhemies! Valtaosa ikääntyneiden ympärivuorokautisen hoivan asiakkaista on eläkkeensaajan asumistuen saajia. Asumisen sisältäviä hoitopalveluita tuotetaan pääosin palveluiden järjestäjille eli hyvinvointialueille. Hoivapalveluiden tuottajilla on pitkäaikaisia vuokrasopimuksia hoivakiinteistöjen omistajien kanssa. Vuokrankorotukset seuraavat suurelta osin elinkustannusindeksiä. Hoiva-asumisen vuokrasopimus solmitaan palveluntuottajan ja asukkaan välillä. Tavanomaisesta vuokrasuhteesta poiketen vuokra sisältää sähkö-, lämmitys-, vesi- ja kiinteistöjen ylläpitokustannukset, mistä johtuen vuokrat ovat jo nykyisellään osin alikatteellisia. Nykykäytännön mukaan on tavanomaista, että hoivapalveluntuottajan oikeus veloittaa vuokraa on rajattu Kelan eläkkeensaajan asumistuen maksimikorvaukseen. Mikäli asumisesta perittävä korvaus jäädytetään vuoden 20 tasolle, siirtyy kansaneläkeindeksien jäädyttämisestä johtuva korotuspaine hoivan palveluhintoihin, mikä vaikeuttaa hoivan tuottamistapojen kustannusvaikuttavuusvertailua. Palveluhintojen nostot kuitenkin vaikuttaisivat suoraan hyvinvointialueiden vuoden 24 talousarvioon heikentävästi.

Keskustan valiokuntaryhmä on huolissaan siitä, että kokoomuksen ja perussuomalaisen johtama hallitus ei ole lakiesityksessä kartoittanut riittävästi eläkkeensaajien asumistuen kohdistuvan indeksijäädetyksen vaikutusta hyvinvointialueiden talouteen. Hyvinvointialueet kamppailevat useista ennakoimattomista muutuskustannuksista aiheutuneiden alijäämien kanssa, joten mahdolliset uudet lisämenot olisi välttämätöntä ennakoida.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Reijonen.

14.16 Minna Reijonen ps: Arvoisa rouva puhemies! Aika paljon on käyty keskustelua sosiaaliturvasta niin täällä salissa kuin myös tuolla sosiaali- ja terveysvaliokunnassa. Ja kuten on aikaisemminkin sanottu, niin kaikkein heikoimmassa asemassa olevien hyvinvointi kyllä turvataan — se on ihan varmaa, että se turvataan. Sitten on myös huomioitava tämä, että omaishoitoon tämä hallitus kiinnittää huomiota ja vammaisista pidetään huolta. Ja on

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

käynyt ilmi, että myös jatkossa vaikutuksia seurataan, näiden sosiaaliturvamuutosten vaikutuksia seurataan sitten myös jatkossa.

Ihan täytyy nyt vielä muistutuksena muistuttaa tämmöisestä asiasta kuin lapsiperheistä. Hallitusohjelmassa kerrotaan, niin kuin tässä esityksessäkin kerrotaan, että hallitusohjelmassa on sovittu myös lapsiperheiden toimeentulon parantamisesta — eli toimeentulon parantamisesta. Hallitusohjelman mukaan nostetaan alle kolmevuotiaiden lapsilisää, lisätään lapsilisien yksinhuoltajakorotusta, mikä on myös iso asia, kehitetään opiskelijoiden huoltajakorotusta ja korotetaan lapsilisää monilapsisille perheille. Kyllä näilläkin aika iso merkitys on lapsiperheille. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Werning.

14.17 Paula Werning sd: Arvoisa puhemies! Hallitus haluaa jäädyttää indeksit, jotka suojaavat pienituloisia, lapsiperheitä, työttömiä, eläkeläisiä ja opiskelijoita kustannusten nousulta. Hallitus leikkaa ihmisten oikeuksia turvaavia etuisuuksia ja tekee sen huonosti ja hätiköiden. Tällaista politiikkaa on vaikea hyväksyä. Hallitus sanoo, että leikkaukset ovat pakollisia talouden ja työttömyyden vuoksi, mutta totuus on, että hallitus on valinnut epäreilun, epäuskottavan ja epäinhimillisen tavan, joka lisää köyhyyttä ja eriarvoisuutta. Tämä kuvastaa vahvasti hallituksen arvoja. Hallitus heikentää etuisuuksien ostovoimaa ja tekee etuisuuksia saavista ihmisistä entistäkin köyhempiä. Indeksijäädytykset koskevat monia eri etuuksia, kuten työttömyysturvaa, asumistukea, opintotukea, lapsilisää ja eläkkeensaajien asumistukea. Indeksijäädytykset vaikuttavat satojentuhansien ihmisten toimeentuloon ja hyvinvointiin.

Arvoisa puhemies! SOSTEn laskelmien mukaan pienituloisten määrä kasvaa hallituksen leikkauksien takia vuonna 2024 noin 40 000 henkilöllä. Heistä noin 12 700 on lapsia. Hallitus varmistaa näillä toimillaan, että lapset lähtevät rakentamaan oman elämänsä palapeliä täysin erilaisista lähtökohdista. Näiden pienituloisten perheiden lasten palapelistä hallitus on toimillaan varmistanut sen, että palapeli on palojen osalta jo valmiiksi vajaa.

Toimeentulotuen saajien määrä kasvaa noin 47 000 henkilöllä. Olisin kysynyt edustaja Laiholta — joka on liuenut paikalta — oletteko aidosti sitä mieltä, että indeksijäädytykset ovat tarkoituksenmukaisia, kun te kasvatatte niillä samalla toimeentulotukimenoja. Ja olisin kysynyt edustaja Laiholta vielä, että eihän tässä touhussa ole järjen häivääkään vai onko teidän mielestänne. Indeksijäädytykset ovat kohtuuttomia, epärealistisia ja epäinhimillisiä. Ne kohdistuvat suurelta osin jo vaikeassa tilanteessa oleviin pienituloisiin ihmisiin, jotka ovat jo nyt riippuvaisia sosiaaliturvasta. Ne eivät kannusta ihmisiä työntekoon vaan lisäävät heidän toimeentulotuen tarvettaan. Ne eivät huomioi ihmisten yksilöllisiä elämäntilanteita vaan leikkaavat kaikilta samalla tavalla. Ne eivät ole oikeudenmukaisia, sillä ne kurjistavat niitä, jotka ovat jo valmiiksi heikommassa asemassa.

Puhemies! Indeksijäädytykset eivät ota huomioon sitä, että elämisen kustannukset nousevat jatkuvasti. Tämä tarkoittaa sitä, että etuisuuksien saajien reaalin elintaso laskee ja he joutuvat tinkimään perustarpeistaan. Hallituksen esittämät indeksijäädytykset vaarantavat ihmisten terveyden ja turvallisuuden lisäten eriarvoisuutta ja ylisukupolvisia ongelmia. Hallitus on väärässä: Indeksijäädytykset ovat huono ja väärä tapa säästää rahaa. Indeksijäädytykset eivät ratkaise taloudellisia ongelmia vaan siirtävät niitä tulevaisuuteen. Ne eivät edistä työllisyyttä vaan heikentävät sitä. Eivätkä ne paranna ihmisten hyvinvointia vaan

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

rapaattavat sitä. Näillä säästöillä on suuret inhimilliset ja yhteiskunnalliset kustannukset pitkällä aikavälillä.

Arvoisa puhemies! Kun käy läpi tämän syksyn aikana annettuja hallituksen esityksiä, täytyy ihmetellä hallituksen jäätävän kylmää politiikkaa. Hallitus on lipsunut järjettömän kauaksi tavallisen ihmisen arjesta, ja nämä esitykset kertovat myös hallituksen arvoista. ”Pidetään kaikki mukana yhteiskunnassamme” on tälle hallitukselle täysin vieras asia. Eri-tyisen huolestunut olen siitä, kuinka monen sellaisen henkilön ja perheen arki, joilla on tiukkaa selviytyä, tulee kurjistumaan entisestään. Nämä ovat juuri niitä ihmisiä, joilla on jo tällä hetkellä selviytymisessä ne kaikista suurimmat haasteet. Tästä voi todeta ilman kristallipalloakin, hyvä hallitus, että te lisäätte toimillanne lapsiperheköyhyyttä, ihmisten epätoivoa ja monen ihmisen ahdinkoa. Onko tämä teidän tapanne toivottaa hyvää joulua?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kemppi.

14.22 Hilka Kemppi kesk: Arvoisa rouva puhemies! On kylmä fakta, että indeksien jäädytys osuu useammin naisiin kuin miehiin. Näin on myös toimeentulotuen, yleisen asumistuen ja työttömyysturvatuen leikkausten osalta. Hallitus syrjii pienipalkkaisia naisia, ja se on tullut esiin myös useissa kuulemisissa. Kaikki näistä leikkauksista osuvat myös ministeriön mielestä enemmän naisiin kuin miehiin. Hallituksen esityksen mukaan ehdotetut muutokset kohdistuvat sekä saajamäärien että tuen tason osalta muita ryhmiä voimakkaammin työssäkäyviin ja yksinhuoltajiin. Näissä ryhmissä naiset ovat yliedustettuina selkeästi. Jo pelkästään asumistuen leikkaukset pienentävät tukea miehillä keskimäärin 76 euroa ja naisilla 93 euroa kuukaudessa. Tämä johtuu siitä, että osa-aikatoiden tekeminen on yleistä naisilla, perhevapaat eivät jakaudu tasaisesti, matalapalkkaiset alat ovat naisvaltaisia, yksinhuoltajista enemmistö on naisia ja myös asumistukea saavista opiskelijoista selvä enemmistö on naisia. Äiti-lapsiperheitä on noin 20 prosenttia lapsiperheistä ja isä-lapsiperheitä noin neljä prosenttia lapsiperheistä. Yksinhuoltajista merkittävä osuus on naisia. Sen sijaan esimerkiksi työmarkkinatukea saavista pitkäaikaistyöttömistä enemmistö on miehiä, eikä tämä ole minun mielipiteeni vaan valiokunnassa ehkä jopa yllätyksenä hallituspuolueidenkin edustajille tullut fakta. Hallituksen toimilla on työmarkkinoiden rakenteista johtuen sukupuolittuneita vaikutuksia, ja esimerkiksi perustuslakivaliokunta on huomauttanut neljästi, että niitä ei ole tutkittu riittävästi tai selvitetty valiokunnissa.

Naisvaltaisilla matalapalkka-aloilla ei ole aina tarjolla kokopäivätyötä, tai sen tekeminen yksinhuoltajaperheessä voi olla käytännössä mahdotonta. Esimerkiksi ympärivuorokautista varhaiskasvatusta on tarjolla rajallisesti, lähinnä vain suurissa kaupungeissa, eikä pienille koululaisille ole yleensä tarjolla ollenkaan iltapäivätoimintaa kaikkialla Suomessa. Jos pienituloisten osa-aikatyötä tekevien naisten ja heidän perheidensä työllisyyttä halutaan parantaa, tarvitaan kiireesti toimia sukupuolittuneiden työmarkkinoiden kehittämiseksi. Tilanne ei kohene näiden naisten ja myös miesten sosiaaliturvaa leikkaamalla.

Sitten hiukan lapsiperheistä laajemminkin: Naisten lisäksi ja rinnalla hallituksen sosiaaliturvaleikkaukset kurittavat erityisesti lapsia ja lapsiperheitä. Myös vaikeina aikoina meidän tulisi turvata sellaiset rakenteet ja investoinnit, että tässä maassa uskalletaan haaveilla lapsista. Hallitus on korostanut työn olevan paras lääke ihmisten selviämiseen arjen korkeiden kustannusten maksamisesta. Hallituksen tavoitteena olevilla työllisyysvaikutuksilla on tietenkin vaikutusta myös naisten ja lasten köyhyyden vähentämiseksi. Samalla haluan kuitenkin korostaa, että lähes puolet köyhien lasten huoltajista on jo töissä käyviä ai-

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

kuisia. Palkka ei vain riitä kattamaan niitä kustannuksia, mitä eläminen lapsen kanssa edellyttää. Tämä ei ole heidän ongelmansa, vaan se on meidän ongelma, se tulisi ratkaista meidän toimesta. Se ei korjaannu näitä vanhempia töihin piiskaamalla vaan meidän systemaattisilla toimillamme. Tilanne on vain pahentunut, kun elinkustannukset ovat nousseet. Venäjän hyökkäyssodan myötä muun muassa ruuan ja sähkön hinta sekä korkojen nousu ovat vaikeuttaneet merkittävästi suomalaisten ostovoimaa. Viime vuonna ruuan hinnat nousivat Suomessa keskimäärin 10,5 prosenttia, joten emme puhu ihan pienistä summista perheen kauppalaskussa.

Jotta hallitus saavuttaa tavoitteensa työllisyyden nostamisesta, sen tulee erilaisin toimin edistää työelämän tasa-arvoa etenkin palkkauksessa ja työsuhteen ehdoissa. Haluan painottaa erityisesti työ- ja perhe-elämän yhteensovittamiseksi tehtävien toimien keskeistä merkitystä erityisesti yksinhuoltajien aseman parantamiseksi. Me tarvitsemme lisää joustoa, emme ymmärtämättömyyttä osa-aikatyötä ja perhe-elämää kohtaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

14.27 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä keskustelussa on käytetty erityisesti oppositiopuolueiden taholta erittäin hyviä puheenvuoroja, joissa on kuvattu näiden indeksijäädytysten ja muidenkin leikkausten vaikutusta ihmisten arkeen ja yksilötasolla sitä, kuinka merkittävistä leikkauksista voi olla kysymys. Tämä onkin ehdottomasti se tärkein näkökulma. Itse kuitenkin otan tähän nyt sitten myös muun näkökulman, eli puhun budjettitalouden kannalta näistä vaikutuksista ja nostan esille seuraavat asiat:

Emme ole väheksyneet täällä 65 miljoonan euron lapsilisien korotusta, mutta olemme todenneet, että se on erittäin vähän suhteessa näihin kaikkiin leikkauksiin, indeksijäädytyksiin. Se on se viesti ollut, joten ei ole syytä ikään kuin arvostella meitä siitä, ettemmekö me pitäisi myös hyvinä tällaisia korotuksia.

Otan tässä esille budjettikirjan, koska nyt me käsittelemme budjettilakia ja sillä on vaikutuksensa budjettikirjassa oleviin lukuihin. Siellä sosiaali- ja terveysministeriön pääluokassa 33 sivulla 694 on taulukko, joka kuvaa sitä, että valtionosuus työttömyysetuuksien ansioturvasta ja vuorottelukorvauksesta, joka oli nyt meneillään olevana vuonna budjetissa 919 miljoonaa euroa, on ensi vuodelle 777 miljoonaa euroa — vähennystä 142 miljoonaa euroa. Muutama senttimetri ylöspäin: perustoimeentulotuessa tämän vuoden talousarvion luku on 702 miljoonaa, ensi vuodelle ehdotus 872, eli lisäystä 170 miljoonaa euroa. Eli siis työttömyysturvasta leikataan ja vastaavasti sitten lisätään toimeentulotukeen, eli ihmisiä köyhdytetään, saatetaan tilanteeseen, josta heidän on vaikeampi nousta takaisin työmarkkinoille, mikä täällä onkin monta kertaa tuotu esille.

Edustaja Mattila tuossa puhui äsken siitä mielenkiintoisesta vaikutuksesta, mikä tällä ikäihmisten asumistuen indeksijäädytyksellä on hyvinvointialueiden talouteen. Se on tässä budjettimietinnössä sivulla 9 kuvattu, ja on arvioitu, että se lisää hyvinvointialueiden menoja ensi vuonna 24 miljoonaa, seuraavana vuonna 30 miljoonaa ja sitten 40 miljoonaa. Ja kun samaan aikaan täydentävässä talousarvioehdotuksessa vähennetään hyvinvointialueiden budjettirahoitusta 39 miljoonalla, on tässä jälleen kerran yhteen laskien melkein 100 miljoonan vaikutus, joka heikentää hyvinvointialueiden taloutta.

Edelleen haluaisin tässä todeta, että... — No, nyt aika loppuu, ja en lähde sinne eteen, vaan otan ehkä uudelleen puheenvuoron. — Kiitoksia.

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen.

14.30 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Mielestäni on uskomatonta, miten tässä tilanteessa, kun hinnat nousevat, perussuomalaisten johdolla ollaan jäädyttämässä nämä indeksit koko vaalikaudeksi. [Li Andersson: Kohta vielä ruuan alvin päälle!] 10,2 prosenttia eläkkeensaajien asumistuesta — mistä he pystyvät leikkaamaan menoja? Ja kuten täällä hyvin huudettiin, niin tänään kuultiin uusi perussuomalaisten avaus, ruuan arvonlisäveron nosto. Tässä tilanteessa, jossa te leikkaatte nyt jo indeksejä ja teette historiallisen suuret leikkaukset perusturvaan, te nostatte Suomessa ruuan hintaa, joka on jo nyt EU-tasolla keskimääräistä korkeampi. Sain itse just viestin maatalouden tilasta, kuinka tuottajilla on tiukkaa, ja nyt te nostatte näitäkin hintoja.

Haluan ehkä vielä, arvoisa puhemies, sanoa, että nyt tästä kokonaisuudesta, mitä me tarkastelemme, meillä ei ole tarkalleen tietoa yhteisvaikutuksista. Me tiedämme, että kymmeniä- ja kymmeniätuhansia suomalaisia ajautuu köyhyyteen. Nämä työllisyysvaikutukset pitää perata vielä kunnolla. Nämä ovat todella epävarmat, ja kuten täällä on tuotu esille, tämä toimeentulotukiriippuvuus on niin vahvaa, että meidän on haastettava kyllä hallitusta ja erityisesti perussuomalaiset vielä kertomaan, mistä nämä teidän oletetut työllisyystavoitteenne näillä keinoilla syntyvät.

Mutta te olette tuomassa myös ensi vuoden alussa valiokuntaan uusia heikennyksiä ja leikkauksia. Katsoin meidän valiokuntamme suunnitelmaa: siellä on ansiopäivärahan porrastamista, palkkatukeen liittyviä heikennyksiä, ikääntyneiden velvoitetyöllisyys poistuu kunnilta ja on ylipäänsä ansiosidonnaisen piiriin liittyviä isoja heikennyksiä, kokoluokka on massiivinen. Nyt kyllä peräisin vähän vastuuta siitä, kuinka paljon te olette valmiit leikkaamaan suomalaisilta pienituloisilta duunareilta ja muutenkin pienituloisilta ihmisiltä, varsinkin kun teiltä löytyy rahaa historiallisen suuriin verohelpotuksiin erityisesti hyvätuloisille. Täällä on kerrottu, että ministereitten palkkiot nousivat tänä vuonna satoja euroja, ensi vuonna verohelpotusten johdosta plus 2 000 euroa. Täällä samaan aikaan sanotte, että tekee tiukkaa pienituloisille, mutta kyllä se ymmärrys on aika pientä, kun katsoo näitä teidän leikkauksianne, kun pienistä tuloista otetaan entisestäänkin.

Nyt me vedotaan kyllä teihin, että nyt täytyy saada kohtuutta tähän teidän politiikkaanne. Tämä eriarvoistamiskehitys tulee jättämään syvät jäljet yhteiskuntaan ja lisäämään eriarvoisuutta ja niitä lieveilmiöitä, joita 90-luvun laman jälkeen on jouduttu korjaamaan. Toivon, että nyt muutatte tätä teidän politiikkaanne hieman oikeudenmukaisempaan suuntaan.

Arvoisa puhemies! Vetoan vielä teihin muihin hallituspuolueisiin, että älkää antako perussuomalaisten viedä tätä ruuan arvonlisäverotuksen korotusta maaliin. Tässä tilanteessa, kun pienituloisiin [Puhemies koputtaa] kohdistetaan näin isoja leikkauksia, kysyisin: Mitä heidän pitää syödä? Kiviä, vai?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru, Krista.

14.33 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Eletään vaikeita aikoja, ja tällä hetkellä, kun käsittelemme sosiaaliturvaan liittyviä leikkauksia, yhä vaikeammaksi tämä näyttää käyvän. Jos ajattelemme, että olemme vuodessa menettäneet jo kolmanneksen työpaikoista, on kysyttävä, minkälaista kuvaa me tosiasiaassa ylläpidämme, kun me ylläpidämme kuvaa, että sosiaaliturvaleikkauksien kohteeksi tulevat ihmiset voisivat kaikki työllistyä. Minusta

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

on hyvin huolestuttavaa, että tässä salissa ajatellaan, että työllisyydellä ja työllisyyden vahvistamisella me saamme kaikki ihmiset työllistymään, kun tosiasia on se, että meillä on näitä avoimia työpaikkoja rajallinen määrä ja yhä pienempi määrä kuin aikaisemmin ja Suomi on menossa kohti taantumaa. Silti me ajattelemme, että se on ihan ok ja että sosiaaliturvaleikkauksilla me saamme nämä kaikki ihmiset työllistymään. Tämän politiikan lopputuloksena yksinään tässä esityksessä, mitä me nyt käsittelemme, tavoitellaan 18 600:aa työllistä, ja samaan aikaan, kun tavoitellaan siis lähes 20 000:ta työllistä, me lisäämme 41 600 köyhää hallituksen oman arvion mukaan, ja näistä lapsia on lähes 4 000. Tämä synnyttää 2,8 prosenttia lisää pienituloisten perheiden lapsia — tämä politiikkavalinta synnyttää siis 2,8 prosenttia yksistään tämän esityksen kohdalla pienituloisten perheiden lapsia lisää. Tällä aiheutetaan toimeentulotukeen merkittävä kustannus, 40 miljoonaa vuoden 27 tasossa. On hyvin kallista työllistää hallituksen esittämällä tavalla, ja siinä ei ole kysymys pelkästään siitä, miten taloudellista kestävyysvajetta pienennetään. Tässä on kysymys siitä, että se sosiaalinen kestävyysvaje, joka aiheutetaan hallituksen esittämin toimin, saattaa olla kustannuksiltaan paljon korkeampi kuin on osattu arvioidakaan.

Arvoisa puhemies! Niin kuin totesin, me täällä vasta mietimme, saattaisiko olla, voisiko olla, mitä tämä saattaisi tarkoittaa, mutta on ikävä todeta, että ei maamme parlamentissa pitäisi arvuutella. Meidän pitäisi tietää, meidän pitäisi tietää kaikki yhteisvaikutukset myös ihmis- ja perusoikeuksien osalta, mutta näitä ei koskaan selvitetty lainvalmistelussa, joka oli niin luokatonta. Niitä ei koskaan selvitetty eduskunnassa, vaikka oikeuskansleri antoi hallitukselle tehtäväksi antaa sosiaali- ja terveystoimikunnalle riittävästi aikaa nämä selvittää. Niitä ei selvitetty sosiaali- ja terveystoimikunnassa, vaan äänin 9—8 todettiin, että näitä vaikutuksia ei selvitetä. Nyt me ollaan siinä tilanteessa, että nämä yhteisvaikutukset uhkaavat lyödä läpi Suomen.

Minä olin suorastaan järkyttynyt, kun olen katsonut tätä THL:n tekemää aivan tuoretta julkaisua, Työpaperia 45/2023, ”Hallitusohjelman mukaisten sosiaaliturvan leikkausten vaikutukset vuoteen 2027”. En tiedä, oletteko te, arvon kollegat, jo ehtineet tutustua tähän paperiin, mutta täytyy sanoa, että tämä on kyllä kovaa luettavaa. Siis nyt kun he ovat laskeneet nämä tämän syksyn toimet eli käytännössä kaksi kolmasosaa hallituksen sosiaaliturvaleikkauksista, niin THL on päätynyt siihen, että tällä tulee 100 000 toimeentulotuen saajaa. Itse olen tässä salissa käyttänyt sitä SOSTEn lukua 65 000, mutta THL oli laskenut nämä kaikki vaikutukset vuoteen 27 ja käyttänyt simuloinnissa laajempaa aineistoa — on kritisoitu myös hallituksen esityksen kohdalla, että se aineisto oli niin pieni. Tulee 100 000 uutta toimeentulotuella siirtyvää, 100 000! Ja siinä on vasta kaksi kolmasosaa näistä vaikutuksista. Minun on pakko sanoa, että miten Suomi kestää tämän, miten Suomi kestää ja jaksaa sen, että me luodaan näin paljon Suomeen uutta köyhyyttä. SOSTE oli laskenut, että tulee 68 000 uutta köyhää, 17 000 lasta, mutta ajatelkaa, tämä muuttaa tämän käsityksen vielä aivan toiseksi. Jos nämä simulaatiotulokset ovat tätä luokkaa, me ei kehdetä, tämä maa ei kestä tätä toivottomuuden aikaa, joka tästä lähtee liikkeelle. Se toivottomuus, joka iskee näihin kaikkiin perheisiin, tulee olemaan yksi meidän kansakuntamme suurimpia vitsauksia. Nämä ihmiset ovat tämän maan pienituloisia. Gini-kerroin kasvaa 0,6 prosenttia THL:n mukaan. Väestötasolla pienituloisuusaste kasvaa 1,7 prosenttia, lapsiperheiden pienituloisuusaste kasvaa 1,1 prosenttia. Minimibudjettiköyhyydellä mitattuna pienituloisuus kasvaisi puolitoista prössää väestötasolla, ja vastaavasti lasten ja nuorten, alle 18-vuotiaiden, osalta tuota kasvua olisi 1,4 prosenttia. Ja ajatelkaa, vaikka eläkkeistä ei leikatakaan, nämä indeksit, joita tänään tässä käsittelemme, vievät myös asumistuesta indeksijäädetyk-

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

sen verran, niin että myös yli 65-vuotiaiden köyhyysriski kasvaa nyt, THL:n mukaan mittarista riippuen 0,2—0,9 prosenttia.

Ja täällä kehdataan sanoa, että tämä ei kosketa tämän maan pienituloisia, tämän maan kaikkein heikoimmassa asemassa olevia ihmisiä. Toisin kertoo THL jälleen. Eli kun THL:n rapsassa kuvaillaan näitä yhteisvaikutuksia, selviää sekin, miten nämä vaikutukset tosiasiallisesti jakautuvat. Kaikkein kiinnostavinta minusta on se, että tässä raportissa osoitetaan, että nämä jakautuvat käytännössä nyt sinne kahteen alimpaan tulodesiiliin, mikä tarkoittaa käytännössä sitä, että alimmat tulokymmenykset maksavat tämän lystin. On aika hurjaa ajatella, että tulojen kasvu, jota hallitus osaltaan hallitusohjelman mukaisesti tekee, ja tulojen leikkaukset eivät kohdistu samoihin ihmisiin. Ja tämä jätetään tässä salissa surutta huomiotta — kovaa politiikkaa, kun ajatellaan, että alimmat tulokymmenykset maksavat nämä isoimmat säästöt, joita tämä hallitus tekee, ja näiden kotitalouksien tulot pienevät yleisimmin 18—24-vuotiailla.

Minusta me eletään todella toivottomuuden aikaa. Kaikki se, mitä tulee tapahtumaan ihmisten käytettävissä oleviin tuloihin ja ostovoimaan, samaan aikaan kun työpaikkoja ei ole hallituksen esittämällä tavalla tosiasiallisesti kuitenkaan saatavilla, kertoo siitä, että näiden vaikutus tarkoittaa puhdasta leikkausta tämän maan pienituloisimpien ihmisten arkeen. Samaan aikaan tässä hallitusaitiossa istuvat ministerit, jotka saavat palkankorotuksen. Ja täällä käsitellään tänäänkin toista kertaa sitä, voitaisiinko viinaveron, oluen hinnan, laskua pitää oikeutettuna. Itse ajattelen, että nämä kertovat arvovalinnoista ja nämä arvovalinnat, jotka hallitusohjelmassa on tehty, kertovat myös siitä, että tämä on hyvin mustaa ja sinistä ja toivotonta aikaa. [Puhemies koputtaa] Ja me haluamme sanoa, että tämä ei SDP:lle käy.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sillanpää.

14.41 Pia Sillanpää ps: Arvoisa rouva puhemies! Suomalainen hyvinvointiyhteiskunta on rakennettu työllä. Ylläpidämme verovaroin erilaisia julkisia palveluita, joilla takaamme kansalaisillemme koulutuksen, terveydenhuollon, katon pään päälle ja turvallisen ympäristön elää. Kuka sitten ylläpitää tätä hyvinvointivaltiota, ja ketkä rahoittavat hyvinvointia meille kaikille? No veronmaksajat, ja niitähän meidän pitäisi nyt sitten saada lisää. Sen lisäksi meillä on iso joukko ihmisiä, hyväntekeväisyysjärjestöjä ja näiden vapaaehtoisia, jotka tarjoavat arvokasta toimintaa kolmannelta sektorilta ihmisten avuksi.

Suomalaisen yhteiskunnan hienoimpia asioita on se, että olemme luoneet järjestelmän, joka tukee ihmisiä eri elämäntilanteissa. Veronmaksajat rahoittavat lapsilisät perheille, lapsemme saavat maksuttoman koulutuksen ja lämpimän kouluruuan päivittäin. Meillä on asumistuki, työttömyystuki, vanhempainpäiväraha, vammaisetuudet ja niin edelleen. Meillä on erilaisia tukimuotoja silloin, kun ihminen tarvitsee elämässään turvaverkkoa. Suurin osa tuista on tarkoitettu väliaikaisiksi, toiset tukimuodot pidempiaikaisiksi tai jopa loppuelämäksi, syystä tai toisesta. Tärkeintä kuitenkin on se, että meille on luotu nämä mahdollisuudet niihin hetkiin, kun niitä saa tai joutuu käyttämään.

Meidän pitäisi palauttaa mieleen se, että hyvinvointiyhteiskunta ja sen tuottamat etuudet toimivat tasan niin kauan kuin niitä käytetään oikein ja ne kohdennetaan heille, joille ne on tarkoitettu. [Li Andersson: Te kohdennatte rikkaille niitä korotuksia!] Kun joku rikkoo tätä tarkoitusta, menee etuuksien ja palveluiden perimmäinen tarkoitus pilalle. Täällä on viime viikolla luettu kansalaispalautteita, ja ajattelin tuoda toistakin näkökulmaa tähän myös tänään.

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

Luin viime viikolla Ilta-Sanomista artikkelin 31-vuotiaasta naisesta nimeltä Alma Tuuva. Alma kertoo, että hän jätti korkeakouluopinnot kesken taloudellisista syistä. Tämä ei kuitenkaan ollut ainoa syy, miksi hän jättäytyi vapaaehtoisesti työttömäksi vuonna 2019. Hän nimittäin halusi aikaa ajatella — siis aikaa ajatella. Toiset ovat työttömiä siksi, etteivät löydä työtä yrityksistä huolimatta. Alma sen sijaan halusi ajatella. Seuraavat otteet olen lainannut suoraan Ilta-Sanomien artikkelista: ”Alma Tuuvan mielestä työelämässä on pohjimmiltaan kyse siitä, että ihmisiä käytetään hyväksi. Mitä Tuuva sitten vastaa niille, jotka sanovat, että töiden tekeminen on ’yhteisen vastuun kantamista’, eikä yhteiskunta pyörisi, jos töitä ei tehtäisi? Hän sanoo, ettei hänellä ole mitään työn tekemistä vastaan. Kyse on siitä, kuka hänen työllään rikastuu. ’Työelämässä lähtökohta ei tällä hetkellä ole, että tehdään yhteisen hyvän eteen asioita. Töitä tehdään sen eteen, että joku muu voi rikastua.’” [Jussi Saramo: Kostetaan siis kaikille!]

Juuri tämä on yhteiskunnassamme pielessä. Meillä todella on ihmisiä, jotka ajattelevat, että heillä on oikeus loisia yhteiskunnan rahoilla siksi, että joku muu rikastuu. [Vasemmalta: Joo, mutta ei se niiden muiden vika ole!] Mikä se sellainen oikeus oikein on? [Krista Kiurun välihuuto] — Krista, sinulla oli ihan oma puheenvuoro äsken, seitsemän minuuttia, niin että saanko puhua nyt? [Krista Kiuru: Välihuudot ovat sallittuja!] — No niinhän ne ovat. — Jokainen vapaaehtoisesti työtön, joka olisi kykeneväinen työhön ja elää muiden veronmaksajien lompakoiden turvin, on käytännössä varas. He ovat juuri niitä ihmisiä, jotka varastavat rahaa, joka kuuluu yhteiskunnan heikoimmassa asemassa oleville. Uskallan sanoa tämän ääneen: ei ole ihmisoikeus elää muiden veronmaksajien kustantamaa elämää, jos kykenee töihin ja samalla halveksii työntekijöitä ja heidän panostaan meidän kaikkien yhteisen hyvän eteen.

Arvoisa rouva puhemies! Arvostan tämän maan yrittäjiä, jotka omalla riskillä tarjoavat työtä ihmisille. [Välihuuto vasemmalta] Ilman yrittäjiä meillä ei olisi työpaikkoja eikä tämä maa pyörisi. On kuitenkin tärkeää, että jokainen tulisi työllään toimeen ja työpaikoilla on hyvä ja turvallinen työympäristö. Se ei ole työntekijöiden riistoa, että yrittäjä tekee tulosta ja saa palkkion siitä, että on uskaltanut ryhtyä yrittäjäksi. Tulosta ei kuitenkaan saa tehdä työntekijöiden kustannuksella siten, että työntekijöille ei makseta tarpeeksi tai työolot eivät ole kunnolliset. [Ilmari Nurminen: Sairaussakko!] Meidän tulee huolehtia siitä, että työnantajat tarjoavat hyvät puitteet tehdä työtä ja että palkka on oikeudenmukainen ja vastaa työn vaativuutta. Palkan kokoaikatyöstä pitää olla sellaisella tasolla, että sillä pärjää yhteiskunnassa ilman tukia.

Palatakseni takaisin Almaan: on hyvä kysyä, arvostaako Alma saamiensa terveydenhuoltopalveluita, entä peruskoulua tai vaikkapa niitä tukia, jotka ovat mahdollistaneet sen, että hän on voinut olla kotona päivät puhelimella ja tosi-tv:tä katsoen.

Yhteiskunnan rahallinen tuki ei ole mikään mystinen taikaseinästä tuleva raha, joka ilmestyy joka kuukausi pankkitilille. Se on rahaa, jota työssäkäyvät ihmiset kerryttävät valtion kassaan. Meillä on eri tuloluokissa olevia ihmisiä: on yrittäjiä, palkansaajia, pienituloisia, yksinhuoltajia ja osa-aikatyössä käyviä. Meillä on eri elämäntilanteissa olevia ihmisiä, jotka tekevät osansa ja parhaansa sen eteen, että valtio ja kunnat pystyvät hoitamaan niille kuuluvat perustehtävät. Olisiko aika arvostaa sitä eikä vain vaatia itselleen loputtomasti oikeuksia ja saamia toisensa perään? Jokaisella saa olla omat ideologiansa ja omat mielipiteensä, mutta meillä on valitettavan monta ihmistä, jotka eivät halua arvostaa sitä, mitä tämä yhteiskunta on heille tarjonnut. Ajatellaan vain itseä ja sitä, että minulle lisää.

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

Hallituspuolueita on syytetty siitä, että parempituloiset eivät osallistu näihin talkoisiin. On muistettava, että meillä on Suomessa yksi maailman kireimmistä verotuksista, joissa hyvätuloiset osallistuvat sekä suhteellisesti että määrällisesti enemmän yhteiskunnan rahoittamiseen. [Jussi Saramon välihuuto]

Arvoisa puhemies! On hyvä, että puhumme erilaisista vaikutuksista, mitä valtion huono taloudellinen tilanne aiheuttaa heille, jotka ovat elämässään vaikeassa tilanteessa jo valmiiksi. On myös hyvä, että puhumme heistä, jotka käyttävät väärin yhteiskunnan tarjoamaa tukea ja käytännössä varastavat heiltä, jotka sitä tukea oikeasti tarvitsevat. [Välihuutoja vasemmalta — Vastauspuheenvuoropyyntöjä vasemmalta]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: No, otetaan pieni debatti tähän väliin, ja sen jälkeen mennään puhujalistaan. — Edustaja Ohisalo.

14.48 Maria Ohisalo vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Elinkustannukset ovat monella nousseet aivan kestävämmälle tasolle. Hallitus on nyt päättänyt sitten vastata tähän laskemalla kovituloisten veroja ja jatkamalla esimerkiksi ympäristöä kuormittavia verohuojennuksia ja leikkaamalla pienituloisilta ja haukkumalla samalla pienituloisia varkaiksi ja loisiksi — aivan käsittämätöntä, aivan kestävämmätöntä. [Pia Sillanpää: En haukkunut heitä!]

Ja hallitus sanoo, että te kannustatte pienituloisia näillä leikkauksilla töihin, mutta monet näistä ihmisistä ovat jo töissä. Miten te vastaatte näille ihmisille? Että hankkikaa toinen, hankkikaa kolmas työ? Itse asiassa tällä hetkellä jopa joka kymmenes SAK:lainen on suuressa köyhyysriskissä. Monet ihmisistä ovat jo töissä, ja te leikkaatte näiltä ihmisiltä lisää. Kaikessa on kyse vain työllisyysvaikutuksista. Totta kai työllisyyttä pitää kohentaa, mutta kai niiden ihmisten pitää tulla toimeenkin jollain. Te ajatte ihmisiä sinne toimeentulotuelle, [Puhemies koputtaa] josta on erittäin vaikea irtautua, ja lisäksi haukutte ihmisiä loisiksi ja varkaiksi — käsittämätöntä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

14.50 Aki Lindén sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Itse asiassa kiitän edustaja Sillanpäää sen takia, että tuossa puheenvuorossa tulivat esille nyt niin raa'an aidosti ne asenteet, [Ilmari Nurminen: Kyllä!] joilla te suhtaudutte koko tähän työttömyysongelmaan meidän yhteiskunnassamme. Eli leimaatte yksittäisten iltapäivälehdessä olleiden tapausten valossa työttömien koko suuren joukon ja itse asiassa sen yhteiskunnallisen ongelman, joka työttömyyttä synnyttää.

Minusta tässä keskustelussa helposti unohtuu se, että sosiaalipolitiikan suuressa kuvassa työttömyysturva on itse asiassa yksi sosiaalivakuutuksen osa. Työssäkäyvät ihmiset vakuutautuvat erilaisten riskien varalta, niin eläkevakuutuksella ja sairausvakuutuksella kuin myös työttömyyden varalta. Ja totta kai meillä aina moninaisessa yhteiskunnassa voi olla yksittäisiä henkilöitä, jotka voivat ajatella jopa niin kuin tuo siteeraamanne henkilö tuossa, mutta voi hyvän aika, kyllä te tässä nyt leimasitte ja pyyhitte koko tällä ohjelmalla pöytää ikään kuin olisi varastamista [Puhemies koputtaa] ja tuollaista siivellä elämistä koko tämä työttömyysongelma Suomessa. [Pia Sillanpää: Olenko sanonut niin? En todel- la!]

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Andersson, Li.

14.51 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Sillanpää, miltä te uskotte näiden teidän puheenvuoronne tuntuvan kaikkien niiden lukuisten suomalaisten työttömien näkökulmasta, [Ilmari Nurminen: Loisia!] jotka hakevat töitä koko ajan mutta jotka esimerkiksi eivät ikänsä puolesta edes saa kutsua haastatteluun siitä huolimatta, että yrittävät parhaansa, hakevat työpaikkaa toisensa jälkeen? Tai kaikkien niiden suomalaisten osatyökykyisten näkökulmasta, jotka haluavat tehdä töitä ja ovat erittäin motivoituneita käymään töissä mutta joilla saattaa olla vamma tai sairaus, joka estää sen kokopäiväisen työnteon? Tämä on se arkitodellisuus, jossa suomalaiset työttömät elävät, ja tämä on se syy, minkä takia me tarvitsemme juuri niitä turvaverkkoja, joista tässä puhuitte. Eivät nämä työttömät ole täällä vaatimassa heille lisää. He vaativat vain sitä, että me edes pidettäisiin kiinni siitä työttömyysturvan ja perusturvan tasosta, mikä meillä nyt tässä maassa on.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru, Krista.

14.52 **Krista Kiuru sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! THL:n uusimmassa tutkimuksessa näistä vaikutuksista todetaan hyvin, että nämä leikkaukset kohdistuvat siis lähes joka neljanteen suomalaiseen. Nämä leikkaukset siis kohdistuvat lähes joka neljanteen suomalaiseen, ja silti, edustaja Sillanpää, te kävitte äsken antamassa ymmärtää, [Li Andersson: Kun ne kaikki loisivat!] että kun on nämä suuret massat, mistä me täällä salissa puhumme oppositiossa huolestuneena, niin yksittäisten ihmisten käytös leimaisi koko tätä sakkia. Minusta olisi aivan käsittämätöntä sanoa, että joka neljäs suomalainen olisi tosiasiassa — teitä lainatakseni — loinen ja varas. Tämä on kamalaa puhetta. [Li Andersson: Kyllä!] Tämä on kamalaa puhetta sen takia, että me puhutaan tämän maan ihmisistä. Me emme puhu tässä salissa loisista emmekä varkaista. Me voimme puhua työnantajan esittämistä syistä, miksi ihmiset eivät työllisty. Me voimme puhua työntekijöiden esittämistä syistä, [Puhemies koputtaa] miksi ihmiset eivät työllisty. Mutta meidän täytyy puhua erityisesti siitä, että tämä on iso rikos ihmisyyttä vastaan, että hallitus päättää leikata näin paljon [Puhemies koputtaa] sosiaaliturvasta puhtaasti ideologisesti, ilman työllisyyspoliittisia tavoitteita.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Saramo.

14.53 **Jussi Saramo vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen tottunut siihen, että sieltä oikealta laidalta, perussuomalaisista, on pitkään sanottu, että meidän ei tarvitse välittää turvapaikanhakijoista, muunmaalaisista, että meidän pitää pitää rahat ja käyttää ne suomalaisten hyväksi, suomalaisten köyhien hyväksi, että me ei tarvita solidaarisuutta. On etsitty aina joku yksittäinen esimerkki, missä vaikkapa joku turvapaikanhakija on toiminut väärin, ja on yleistetty se koko porukkaan. No nyt ollaan sitten tässä tilanteessa, että ei ole mitään solidaarisuutta suomalaisia kohtaan. Löydetään joku jonkun iltapäivälehdessä räikeä ääriesimerkki, ja sitten annetaan ymmärtää, että työttömät ovat loisia ja varkaita — aivan kammottavaa keskustelua. [Pia Sillanpää: Milloinkaan en sanonut niin!]

Mutta paitsi että te olette vieraantuneet suomalaisten pienituloisten elämästä — nämä leikkaukset koskevat monia pienituloisia duunareita — te olette kyllä vieraantuneet myös

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

suomalaisen eliitin elämästä, koska ei se rikkain suomalainen porukka maksa niitä veroja palkkatuloista. He maksavat hyvin vähän veroja pääomatuloista, ja siellä ovat ne verotuksen porsaanreiät, [Puhemies koputtaa] jotka korjaamalla voitaisiin kaikki nämä leikkaukset välttää, mutta se ei jostain syystä teitä kiinnosta.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen.

14.55 Ilmari Nurminen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen myös todella surullinen siitä, mitä perussuomalaiset ajattelevat suomalaisista köyhistä ja pienituloisista ihmisistä. Teidän kaikissa puheenvuoroissanne, mitä tekin olette käyttäneet, te jaatte ihmiset meihin veronmaksajiin, meihin, jotka ylläpidämme tätä, ja teihin köyhiin, jotka elätte meidän tulonsiirroilla. Tällainen vastakkainasettelu on pienituloisten ihmisten halventamista, jota te täällä esitätte. Kutsumalla pienituloisia suomalaisia loisiksi, [Pia Sillanpää: En kutsunut!] varkaiksi ja muiksi halvennatte suomalaisia pienituloisia ihmisiä, [Pia Sillanpään välihuuto] jotka eri elämäntilanteissa joutuvat turvautumaan yhteiskunnan turvaverkkoon. Jos yksinhuoltaja joutuu työttömäksi, hän tarvitsee työttömyysturvaa. Te viette lapsikorotuksen. Ihminen saattaa eri elämäntilanteissa joutua myös turvautumaan asumistukeen, jota te leikkaatte. Teidän ajatuksenne siitä, että te leimaatte meidän kaikki suomalaiset pienituloiset tällä tavalla, on erittäin kylmää ja ylimielimielistä politiikkaa. Oikeastaan me ollaan täällä nyt pyritty [Puhemies koputtaa] vetoamaan teidän moraaliin, mutta nyt kun kuuntelee teidän ihmisarvoajatustanne liittyen tähän keskusteluun, [Puhemies koputtaa] niin on kyllä valitettavaa sanoa, että se on turhaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sillanpää.

14.56 Pia Sillanpää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Välillä ihmettelen, kuunteletteko te siellä vasemmalla laidalla ollenkaan, mitä täällä puhutaan ja sanotaan. Niin hyvin te osaatte vääristää muiden edustajien sanomiset. Minä haluan nimenomaan puolustaa niitä pienituloisia, heikommassa asemassa olevia ihmisiä, [Vasemmalta: Te leikkaatte heiltä!] joita nämä leikkaukset koskevat, jotta niitä ei tarvitsisi tehdä enää enempää ja ne rahat riittäisivät juuri heille. Tosiasia on, että meillä on myös ihmisiä, jotka saavat näitä tukia mutta jotka kykenisivät töihin tänäkin päivänä, mutta he valitsevat toisin, syystä tai toisesta. [Vasemmalta: Te leikkaatte kaikilta!] Ja heitä kutsuin varkaiksi ja loisiksi, koska heille nämä tuet eivät kuulu. Nämä tuet kuuluvat niille, jotka tosiasiallisesti tarvitsevat näitä tukia vaikeassa tilanteessa...

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Nyt edustajalta meni mikki.

Saanko jatkaa vielä? En tiedä, kauanko puhuin. — En ymmärrä tämmöistä vääristelyä, mitä sieltä on pakko tehdä. Me halutaan perussuomalaisissakin nimenomaan, että ne rahat riittävät pienituloisille ja heikommassa asemassa oleville. Jokainen meistä ymmärtää, että esimerkiksi minä voin olla huomenna se, joka tarvitsee näitä tukia, [Aki Lindén: Juuri näin!] ja totta kai toivon, että ne ovat silloin siinä pisteessä, että ne auttavat.

Mutta meidän taloudellinen tilanne valtiolla on se, etteivät nämä rahat riitä enää mihinkään, kun tuen tarvisijoita on aivan liikaa verrattuna niihin, jotka sitä veronmaksupottia kerryttävät, josta ne tuet maksetaan. Valitettavasti meillä on tässä maassa ihmisiä, jotka

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

elävät tuilla vääristä syistä. Se ei ole se suuri massa. Suuri massa varmasti on se, joka tarvitsee näitä tukia. [Välihuutoja] Toivon, että te ette tahallanne vääristä puheita. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, Joona.

14.58 Joona Räsänen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä edustaja Sillanpäällä muuttuu ääni kellossa riippuen siitä, missä puhuu, puhuuko tuossa pöntössä vai omalta paikalta, ja varsinkin siihen nähden ääni on muuttunut kellossa aika paljon, jos verrataan siihen, mitäs tuli lausuttua ennen vaaleja.

Arvoisa puhemies! Jos te nyt sitten, edustaja Sillanpää, olette huolissanne sosiaaliturvan väärinkäytöstä, mikä on minusta ihan perusteltua, että siitäkin voi olla huolissaan, niin miksei hallitus sitten puutu vain näihin tapauksiin? Teidän politiikkannehan lähtee siitä, että jos tällaisia nyt sitten on ilmennyt, niin leikataan kaikilta. Näissä esityksissä, joita me täällä päivittäin käsittelemme, ei eritellä, kohdistuuko leikkaus sellaiseen, joka mahdollisesti käyttää tukea väärin, vai sellaiseen, joka sitä käyttää oikein, vaan tähän leikkaatte kaikilta.

Siihen nähden on kyllä ääni kellossa muuttunut aika lailla, että muistelen, kun vielä keväällä ennen vaaleja perussuomalaisista kyllä vakuuteltiin, että pienituloisilta leikkaukset eivät meille käy. Tämä toistettiin useaan kertaan. Vaalien jälkeen ääni on kyllä todella muuttunut kellossa, ja nyt juuri muuta ette kykene esittämään kuin sitä, [Puhemies koputtaa] voitaisiinko leikata pienituloisilta pikkuisen vielä lisää.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkasalo.

14.59 Veronika Honkasalo vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Se, että edustaja Sillanpää tietoisesti valitsee puhua yhdestä tapauksesta yleistäen sen koko tähän ryhmään, näihin kymmeniintuhansiin ihmisiin, joita nämä leikkaukset koskevat, [Krista Kiuru: Miljoonaan!] on selkeä arvovalinta. Kelan mukaan vuonna 2021 väärinkäytösepäilyjä oli 0,07 prosenttia sen maksamista etuuksista, ja esimerkiksi toimeentulotuen alikäytön on arvioitu tulevan yhteiskunnalle kalliimmaksi kuin säästön käyttämättä jäävästä etuudesta. Eli sosiaaliturvan alikäyttö on todella iso yhteiskunnallinen epäkohta, mutta te, edustaja Sillanpää, valitsette sen, että te yleistätte ja puhutte erittäin halventavasti näistä pienituloisista ihmisistä, joista lukuisat ovat niitä työssäkäyviä ihmisiä, jotkut tekevät jopa kahta työtä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sillanpää.

15.00 Pia Sillanpää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minä haluan vielä kerran korjata sen, että minä en ole puhunut halventavasti pienituloisista enkä aio puhua, koska haluan, että heistä pidetään huolta, ihan niin kuin kaikista muistakin haavoittuvaisessa ja heikommassa asemassa olevista ihmisistä tässä yhteiskunnassa. Heille pitää riittää tämä raha, mikä on tosi tiukassa tällä hetkellä, kun valtiontalous on mitä on. Ja silloin kun puhutaan... [Veronika Honkasalo: Miksi lisäätte velkaa?] — Koska tällä hetkellä on hyvin vaikea saada edes korkoja maksettua teidän hallituskautenne ajalta. [Välihuutoja vasemmalta] Te otitte sitä velkaa niin, että ollaan tässä pisteessä tällä hetkellä. — Me yritetään tehdä kaikkemme, että tämä meidän hyvinvointiyhteiskunta säilyy pystyssä ja että

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

meillä riittää meidän lapsille edelleen mahdollisuudet käydä koulua ja perheillä olisi suhteellisen hyvä olla.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Laiho.

15.01 Mia Laiho kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Sillanpäällä on kyllä vinha perä siinä, että meidän tietty työssäkäyvä väestö rahoittaa meidän palvelut, ja niin kuuluukin olla, tietenkin, että rahoitetaan, mutta pitää rahoittaa sitten niille, jotka oikeasti sitä palvelua tarvitsevat. Sen takia tämä hallitus pyrkii poistamaan kannustinloukkuja, etteivät sellaiset ihmiset, jotka eivät niitä tarvitse, eläisi etuisuuksien varassa. [Jussi Saramon välihuuto] Siellä on paljon pienituloisia, jotka tälläkin hetkellä käyvät töissä ja käyttävät myös tukia, ja niin sen tulee mennäkin. Mutta silloin jos jäädään tukien varaan, vaikka oltaisiin työkykyisiä, niin silloin on kyse väärinkäytöksistä, ja niihin tuleekin puuttua, niin että kannustetaan työntekoon. Tämän hallituksen muutoksilla 60 000—65 000 uutta työllistä vuonna 24 tulevilla muutoksilla saadaan aikaan. Ja, Li Andersson, silloin me saamme sitä työtä enemmän myös niille työttömille työnhakijoille.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Andersson.

15.02 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos katsoo, minkälaista politiikkaa tämä hallitus on tekemässä esimerkiksi lapsiperheiden osalta, niin luuletko, että ne veroa maksavat työssäkäyvät suomalaiset ovat tyytyväisiä niihin muutoksiin, mitä te olette tekemässä meidän politiikassamme? Minulla, edustaja Li Anderssonilla, on alle kolmevuotias lapsi. Kuinka moni työssäkäyvä suomalainen on sitä mieltä, että kyllä Anderssonille pitää maksaa 26 euroa lisää lapsilisää tässä tilanteessa ja maksattaa tämä niiden kaikista pienituloisimpien lapsiperheiden kustannuksella? Heiltä te olette viemässä rahat, kaikista suurimmassa tarpeessa olevilta pienituloisilta lapsiperheiltä. Te olette viemässä rahat heiltä pois ja sen sijaan ohjaamassa lisärahaa edustaja Anderssonin kaltaisille vanhemmille, jotka teidän ansiostanne saavat 26 euron lapsilisäkorotuksen. Onko tämä, edustaja Sillanpää, sitä politiikkaa, mitä sinä uskot, että ne työssäkäyvät, veroa maksavat suomalaiset kannattavat, että rikkaille lisää rahaa ja [Puhemies koputtaa] köyhiltä lapsiperheiltä pois?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

15.03 Lauri Lyly sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä koko ajan viitataan tähän velanottoon. Mennäänpä pari kautta taaksepäin, katsotaan tätä velanottoa. Kolme neljäsosaa velasta oli olemassa jo ennen Sanna Marinin hallitusta, yksi neljäsosa velasta tuli Sanna Marinin hallituksen aikana koronaan ja Ukrainan sodan seurauksiin, [Mia Laiho: Ei ollut kaikki niitä!] ja siitähän tämä sali on ollut — antakaas, kun kerron — 80-prosenttisesti yhtä mieltä. No, sitten Sanna Marinin hallitus otti velkaa hoitajamitoituksen kasvattamiseen, oppivelvollisuuden laajentamiseen ja kaikkiin tällaisiin hyviin asioihin. Tämä hallitus ottaa velkaa oluen verotuksen keventämiseen, hyväosaisten verotuksen keventämiseen ja näin poispäin. Nämä ovat arvovalintoja, joita tässä tehdään. Mutta tästä velanotosta: meillä on kolme neljäsosaa ollut velkaa ennen Marinin hallitusta, ja se velanotto on täällä meillä rasitteena. Kaikki haluavat päästä tästä velasta aikanaan eroon ja

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

saada sen suhteellinen asema semmoiseksi, että me pystytään se hoitamaan. [Puhemies koputtaa] Siitä ei ole kysymys.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Vielä henkilöt, jotka eivät ole saaneet puheenvuoroa — nämä ovat edustajat Merinen ja Pekonen — ja sen jälkeen, jos edustaja Sillanpää haluaa vastata, vielä hänen puheenvuoronsa. Sitten mennään puhujalistaan. — Edustaja Merinen.

15.05 Ville Merinen sd (vastauspuheenvuoro): Kiitos, puhemies! Eräs sana tuossa herätti itse asiassa voimakkaita tunteita. Kun puhutaan loiseista, niin puhutaan kirpuista, lapamadoista, lutikoista, malarialoisteista, puutiaisista, täistä. Näistä ei mikään kuvaa ihmistä, ei edes sitä lehtiartikkelin ihmistä, minkä nostit esille. Huomaan, että eduskunnassa on viime vuosina tullut tällaisia sanoja, mutta ei tuommoisia sanoja voi käyttää, kun puhutaan ihmisistä. Sitä ihmistä, joka on vaikkapa valinnut, että hän ei käy töissä, ei voida silti luokitella loiseksi, se on tosi ällöttävä termi. Toivoisin, että ette käytä tuommoisia termejä ihmisistä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Pekonen.

15.06 Aino-Kaisa Pekonen vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kuuntelin tätä keskustelua tuolla työhuoneella, ja tulin kyllä todella surulliseksi ja myös järkyttyneeksi juuri tästä puhetavasta, mihin edustaja Merinen tässä viittasi. Minusta tuntuu aivan järkyttävältä, että nostetaan yksi esimerkki täällä täysistuntosalissa iltapäivälehtien palstoilta ja yleistetään se koko meidän siihen väestöön, joka syystä tai toisesta on työelämän ulkopuolella. Ja minä itse mietin, että jos ihmisiltä kysytään, valitsevatko he työttöminä olemisen, valitsevatko he köyhinä olemisen, valitsevatko sosiaaliturvan varassa elämisen, niin minä väitän, että valtaosa vastaa, että eivät valitse. Sosiaalisten oikeuksien komitea on antanut toistuvasti huomautuksia Suomelle liian alhaisesta sosiaaliturvasta. Arvoisa hallitus, perussuomalaiset, kokoomus, te olette leikkaamassa suomalaisilta sosiaaliturvaa entisestään. [Puhemies koputtaa] Onko tämä teistä todella oikein?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sillanpää.

15.07 Pia Sillanpää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Joo, edelleen haluan korostaa sitä, että puhuin heistä, jotka valitsevat olla tukien varassa, elää tukien varassa, vaikka voisivat tehdä töitä. Se on aivan eri asia kuin se porukka, jolla ei ole ollut valinnanvaraa. He ovat työttöminä siksi, että he eivät ole saaneet töitä, he eivät ole päässeet haastatteluun, on tullut sairautta tai muuta. Nämä ihmiset nimenomaan tarvitsevat ne tuet, [Li Andersson: Te leikkaatte heiltä ne tuet!] ja me halutaan, että heille riittävät nämä rahat meidän yhteisestä budjetista. Hallitus toivoo, että me saadaan töihin sieltä ne ihmiset, olkoonkin sitten vaikka vain se 0,07 prosenttia, mutta nimenomaan sekin porukka pitäisi saada töihin kerryttämään tätä yhteistä pottia, mistä nämä meidän yhteiskunnan rahat sitten jaetaan niille, jotka oikeasti näitä tukia tarvitsevat. Ja tosiaan suuri osa — olen ihan samaa mieltä teidän kanssanne — niistä, jotka näillä tuilla ovat, totta kai tarvitsevat ne. Ei kukaan ihminen yleensä valitse huvikseen olla tuella, joku syyhän siihenkin täytyy olla. [Puhe-

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

mies koputtaa] Silloin kun on sairautta ja muuta, niin totta kai pitää saada olla näitten tukien varassa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Varsinainen puheenvuoro, edustaja Suhonen.

15.08 Timo Suhonen sd: Arvoisa rouva puhemies! Tuntuu, että tässä salissa se oikea laita ei oikeasti ja aidosti tiedä, mitä on köyhyys. Muutoin ei voi selittää näitä päätösesityksiä, joissa niiltä pienituloisilta suomalaisilta leikataan.

Vuoden 2023 Lapsen ääni -kyselyssä Pelastakaa Lapset -lapsijärjestö kysyi lapsilta ja nuorilta perheiden taloudellisesta tilanteesta ja lasten hyvinvoinnista. Raportti paljastaa, että lasten ja lapsiperheiden arki kotimaassa on kriisiytymässä. Köyhyyden aiheuttamat puutteet näkyvät lasten kaikilla elämänalueilla. Pienituloisissa perheissä 90 prosenttia lapsista koki, että perheellä on haasteita selviytyä menoista. 14 prosenttia lapsista koki, ettei perheellä ole riittävästi ruokaa. 30 prosenttia lapsista on joutunut lopettamaan harrastuksen. Ruuan puute on kasvussa, ja yhä useampi lapsi kokee nälkää Suomessa. Tämä on järkyttävää.

Seuraavassa muutama lapsen ja nuoren kommentti sieltä tosielämästä:

”Just ja just on rahaa ostaa ees ruokaa, et saatetaan syyä pelkkää makaroonii viikon putkee, ja on myös päiviä, kun ei vaan oo ruokaa, koska ei oo rahaa ja kaikki on niin kallista. Saatan helposti olla viikonki syömättä kunnolla. Saatan välillä syyä kavereilla ja koetan syyä koulussa, koska kotona ei oo ruokaa.”

”Hedelmät on kalliita. Muutkin hyvät ja terveelliset asiat on liian kalliita.”

”Kun hinnat ovat nousseet, vanhemmilla ei ole ollut rahaa esimerkiksi kunnon ruokaan tai on joutunut tekemään niin, että vanhemmat ei syö, jotta lapset saa ruokaa.”

”Tuntuu, että on niin erilainen kaikista.”

Arvoisa rouva puhemies! Tämäkö on todella teidän valintanne, hyvä hallitus? Te ette ole kokeneet sitä, mistä nämä edellä mainitut lapset ja nuoret puhuivat. Te ette ole kokeneet pienituloisuutta, jossa lapset ja nuoret tulevat menettämään paljon. Te ette muutoin näitä päätöksiä tekisi. Puhun kansanedustajana, joka on henkilökohtaisesti kokenut sen, mitä on olla, kun lapsiperhe elää köyhyydessä. Siksi en koskaan voi hyväksyä näitä tulevia päätöksiä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Merinen.

15.11 Ville Merinen sd: Arvoisa rouva puhemies! Sosiaaliturvaetuuksien indeksitarkistusten tarkoituksena on, että tuet seuraavat hintojen nousun mukana, näin jo valmiiksi pienituloisten elintaso ei laske entisestään. Nyt hallitus on leikkaamassa näistä indeksitarkistuksista tulevana neljänä vuotena. Tämä tarkoittaa, että tukien ostovoima heikkenee enintään 10,2 prosenttia 2027 mennessä — kymmenen prosenttia vähemmän rahaa asumiseen, ruokaan, lääkkeisiin, vaatteisiin ja kaikkeen muuhun, mitä me kaikki tarvitaan meidän arjessa. Jo nyt monet ihmiset ja perheet taistelevat arjessaan rahan riittämisen kanssa. Mistä heidän pitää vielä lisää säästää? Suomi on saanut useita huomautuksia liian alhaisesta perusturvasta. Hallitus heikentää nyt entisestään tukien riittävyttä ja työntää useita ihmisiä ja perheitä köyhyyteen. Hallitus heikentää leikkauksillaan koko hyvinvointivaltion pohjaa.

Puhemies! Yksi tuki, johon tämä leikkaus kohdistuu, on opintoraha. Opintoraha on tänä vuonna itsenäisesti asuvalla 18-vuotiaalla opiskelijalla 279 euroa ja 38 senttiä. Tämä on

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

paljon vähemmän kuin muissa tukimuodoissa. Opiskelija voi ottaa tähän päälle myös valtion takaamaa lainaa, mutta tätä ei ole miltään muulta ryhmältä vaadittu. Ilman hallituksen indeksileikkauksia opintoraha nousisi vuoteen 27 mennessä enintään 32 euroa, ja tämän päälle tulevat isot asumistuen leikkaukset. Opiskelijoiden mielenterveys on jo nyt kriisisä. Toimeentulo on tutkitusti asia, mikä vaikuttaa myös hyvinvointiin. Kun opintoraha riittää entistä huonommin arjen menoihin, jää opiskelijoille vaihtoehdoksi työnteko tai velkaantuminen. Lisääntyvä työnteko voi vähentää myös jaksamista ja hidastaa opintoja. Velkaantuminen lisää aina huolta tulevaisuudesta.

Puhemies! Toinen ryhmä, johon nämä hallituksen indeksileikkaukset osuvat, on lapsiperheet. Lausunnossaan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle Mannerheimin Lastensuojeluliitto vastusti indeksileikkauksia, koska ne osuvat erityisesti pienituloisiin lapsiperheisiin. MLL:n mukaan lapsiperheköyhyys ja eriarvoisuus tulevat lisääntymään sekä perusturvajärjestelmämme rapautumaan. Yhä useampi tulee riippuvaiseksi toimeentulotuesta. He muistuttavat, että Suomi on sitoutunut vähentämään vuoteen 2030 mennessä köyhyys- ja syrjäytymisriskissä olevien henkilöiden määrää 100 000 henkilöllä, joista kolmasosa on lapsia. Hallituksen toimet vaikuttavat päinvastaisesti. Leikkauksia perustellaan kutsumalla niitä aina työllisyystoimiksi. Lasten vanhempien työllisyysaste on jo nyt paljon korkeampi kuin lapsettomien. Hallitus tuntuu ajattelevan työttömyyden olevan ihmisen omaa syytä tai laiskuutta ja ajattelee työllistymisen tapahtuvan leikkauksilla kannustamalla eikä näe monimutkaisia syitä työttömyyden takana. Ja ei kai hallituksen mielestä lapsi ole syy-pää vanhempien tilanteeseen? — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Sarkkinen.

15.14 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Kommentoin perussuomalaisten kansanedustajien käyttämiä puheenvuoroja.

Ensinnäkin totean, että oli järkyttävää kuunnella, miten edustaja Sillanpään puheessa epäinhimillistettiin ihmisiä. Me olemme tottuneet kuulemaan todella vastaavaa ihmisten epäinhimillistämistä perussuomalaisten puhuessa ulkomaalaisista, mutta nyt perussuomalaiset näyttävät puhuvan vastaavalla tavalla myös pienituloisista suomalaisista. Tämä on erittäin murheellista. Tulee kuva, että hallituksen edustajat jollain tavalla kadehtivat pienituloisia suomalaisia. En tiedä, onko teillä realistista kuvaa siitä, millaista sosiaaliturvalla eläminen on ja kuinka leveästi sillä eletään ja minkälainen se taso tosiasiasa on. Edustaja Sillanpää, ei työttömien asemassa ole mitään kadehdittavaa, ja hyvin harva valitsee työttömyyden vapaaehtoisesti. Ja on sanottava, että kyllähän nämä hallituksen leikkaukset kohdistuvat kaikkiin pienituloisiin ryhmiin — eivät nämä leikkaukset erittele sitä, onko ihminen vapaaehtoisesti vai pakon edessä työtön, ja hallitus leikkaa myös monilta pienituloisilta työssäkäyviltä.

Arvoisa puhemies! Myös edustaja Reijoselle kommentoisin muutaman asian:

Ensinnäkin sanoisin, että nämä vaikutukset kannattaa arvioida etukäteen eikä vain seurata vaikutuksia jälkikäteen, kuten edustaja Reijonen täällä vakuutti. Mehän tiedämme jo nyt, että näiden leikkausten seurauksena köyhyys tulee lisääntymään ja toimeentulotuki-riippuvuus kasvamaan ja että toimeentulotuki on se kaikista suurin kannustinloukku. Ja me tiedämme jo nyt, että nämä eri leikkausten vaikutukset tulevat usein kumuloitumaan samoihin ihmisiin. On kysyttävä, että no mitä sitten, jos jälkikäteen siinä seurannassa ilmenee, että nämä leikkausten vaikutukset pienituloisiin suomalaisiin ovat kohtuuttomia.

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

Onko hallitus silloin valmis perumaan näitä leikkauksia tai esimerkiksi päättämään, että indeksijäädytyksiä ei jatketa ensi vuoden jälkeen, jos vaikutusarvioissa leikkaukset osoittautuvat jälkikäteen kohtuuttomiksi? Tähän toivoisin vastausta edustaja Reijoselta.

Edustaja Reijonen myös totesi, että hallitusohjelmassahan lapsiperheisiin panostetaan. No, kuten täällä on todettu, niin tosiasia nyt kuitenkin on se, että hallitus päätösperusteisesti, omienkin arvioidensa mukaan, lisää lapsiperheköyhyyttä. Kaikkiin tuloryhmiin tulevat etuuskorotukset, esimerkiksi alle kolmivuotiaiden lapsilisän korotus, eivät kompensoi pienituloisille lapsiperheille tulevia leikkauksia, vaan vaikutus on se, että rahaa siirretään pienituloisilta lapsiperheiltä kaikille lapsiperheille. Siis hyvätuloiset saavat lisää samalla, kun pienituloisilta lapsiperheiltä leikataan ja lapsiperheköyhyys kasvaa. Toivottavasti hallituksen edustajat ymmärtävät tämän, ja tämä on kuitenkin tietoinen valinta. Tämä on kova arvovalinta, jota me emme jaa, mutta toivon, että hallituksen edustajat kuitenkin ymmärtävät sen, mitä he ovat tekemässä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkasalo.

15.17 Veronika Honkasalo vas: Arvoisa puhemies! Nyt valitettavasti edustaja Reijonen on täältä salista jo poistunut, mutta olisin myös tarttunut hänen puheenvuoroonsa, jossa hän totesi, että pidämme lapsiperheistä hyvää huolta, näin lukee hallitusohjelmassakin. Tämä särähti korvaan, varsinkin kun me ollaan käsittelemässä esitystä, joka siis lisää köyhien lapsien määrää 4 000:lla. Miten on mahdollista todeta silloin, että me pidämme lapsiperheistä hyvää huolta? Ehkä keskeinen kysymys on se, mistä lapsiperheistä me pidämme huolta. Te perussuomalaiset ette todellakaan pidä niistä köyhimmistä lapsiperheistä huolta. Sen lisäksi, että te iskette nämä sosiaaliturvaleikkaukset monesta eri suunnasta, te myös heikennätte sosiaali- ja terveystaloudellisia leikkaamalla sieltä todella paljon. Se tarkoittaa sitä, että hyvinvointialueilla nimenomaan nämä leikkaukset näkyvät myös niissä lapsiperheiden palveluissa. Eli kyllä on kylmää kyytiä lapsiperheille sekä toimeentulon menetyksinä että myös palveluiden heikkenemisenä.

Kyllä perussuomalaiset jaksavat kuitenkin aina populistisesti tehdä politiikkaa näillä pienituloisilla ihmisillä ja luoda mielikuvaa esimerkiksi siitä, että maahanmuuttajat olisivat niitä, jotka uhkaavat näiden pienituloisten asemaa. Nyt te olette tilanteessa, jossa te kyykytätte sekä maahanmuuttajia että tavallisia pienituloisia suomalaisia. Toivon todella, että ihmiset laajasti seuraavat myös näitä täysistuntokeskusteluja, jotta heille myös käy ilmi, millä tavalla te puhutte näistä pienituloisista ihmisistä, joilla saattaa olla hyvin erilaisia elämäntilanteita. Siellä tosiaan on ihmisiä, jotka ovat töissä, tekevät työtä hyvin pienellä palkalla tai joutuvat tekemään montaa eri työtä pienellä palkalla, tai jotka ovat osatyökykyisiä mutta silti tekevät kaikkensa, jotta pysyisivät työelämässä kiinni.

Mutta tosiaan, kun nyt täällä on istuttu monta päivää puhumassa näistä sosiaaliturvaleikkauksista, kaikkein kummallisinta on oikeastaan se, miten yksikään hallituspuolueen edustaja ei pysty näitä leikkauksia rehdisti ja suoraselkäisesti puolustamaan, vaan te väritätte todellisuutta joksikin aivan muuksi kuin mikä se todellisuus on, tai te puhutte näistä esityksistä jonain aivan muuna kuin mitä ne ovat. — Kiitos, puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Ohisalo.

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

15.20 Maria Ohisalo vihr: Arvoisa puhemies! Sosiaalipolitiikan suunta tosiaan kääntyy, kuten Terveyden ja hyvinvoinnin laitos on nyt todennut. Sosiaalipolitiikan suunta muuttuu muun muassa niin, että naiset tulevat tässä nyt ottamaan ison iskun näistä leikkauksista — eikä ole vain niin, että hallitus lisää lapsiperheköyhyyttä, vaan se todellakin tekee leikkauksia, jotka näkyvät erityisesti naisten toimeentulossa. Useiden etuuksien indeksijäädytykset nimittäin kohdistuvat enemmän naisiin kuin miehiin. Tämä kävi useaan kertaan ilmi eduskunnan asiantuntijakuulemisissa.

Esimerkiksi — nostan nyt joitain esimerkkejä — indeksikorotusten tekemättä jättämisen arvioidaan kohdistuvan pikkulapsiperheissä enemmän naisiin kuin miehiin, ja toisaalta vähimmäismääristä vanhempainpäivärahaa maksetaan selvästi useammin naisille kuin miehille. Lisäksi ovat työttömyysturvan leikkaukset, suojaosan poisto, vähimmäismääräinen sairauspäiväraha, opintoraha ja jopa yleinen asumistuki ja eläkkeensaajan asumistuki — näiden kaikkien leikkaukset tuntuvat miehiä enemmän naisilla. Miten te, hallituspuolueiden edustajat, selitätte tätä epätasa-arvon lisäämistä?

Ja vielä lopuksi haluan edustaja Sillanpäälle todeta, että me todellakin tiedämme, että sosiaaliturvan alikäyttö on valtavan paljon suurempi ongelma kuin nämä tapaukset, joihin viittaatte nyt loisin tai jopa varkaina. Väärinkäytösepäilyjen osuus maksetuista etuuksista vuonna 22 oli 0,55 promillea. Sen sijaan toimeentulotuen saattaa jättää hakematta jopa puolet siihen oikeutetuista. Onko teillä siis aitoa kiinnostusta puuttua tähän sosiaaliturvan alikäyttöön, joka on tutkitusti käynyt ilmi, kun täällä nyt nimenomaan tuntuu olevan huolta ihmisistä, joilla on vaikeaa? En kyllä usko tätä huolta, kun monet näistä leikkauksista nimenomaan kohdistuvat näihin ihmisiin. Mutta tästä kuulisin mielelläni lisää, onko alikäytöstä sitten tulossa selvityksiä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Asell.

15.22 Marko Asell sd: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä on Orpon hallituksen esitys kansaneläkeindeksiin ja elinkustannusindeksiin sidottujen etuuksien jäädyttämisestä elikkä sosiaaliturvan leikkauksista vuosille 24—27. Tämä esitys on Orpon hallituksen oikeistolaisen politiikan kovinta ydintä, joka tulee vaikuttamaan satojentuhansien ihmisten arkeen heikentävästi — ja nimenomaan sellaisten ihmisten, jotka ovat jo valmiiksi pienituloisia. Tämä päätös tulee lisäämään köyhyyttä ja pudottaa valitettavasti myös tuhansia lapsia köyhyyteen. Hallituksen kylmä ja pienituloisia ruoskiva linja tulee vaikuttamaan pitkään ja näkymään erilaisina ongelmina näissä ihmisissä ja muun muassa lapsiperheissä.

Valitettavasti vaikutusarvioinnit näiden päätösten seurauksista ovat jääneet kevyiksi tai vallan tekemättä, tai ne eivät hallituspuolueita edes kiinnosta. Monet hallituspuolueiden edustajat ovat olleet enemmän kiinnostuneita opposition vaihtoehtoisen budjetin vaikutusarvioista kuin siitä, mitä heidän oma politiikkansa aiheuttaa Suomen vähävaraiselle kansanosalle. Hallituksen julkituotu tavoite on näillä heillekin kuulemma kipeillä toimilla tasapainottaa taloutta ja saada julkinen talous kestäväälle uralle. Se on erittäin tärkeä tavoite, mutta valitettavasti hallitus on tähän valinnut tämän kovan linjan, jossa ne kipeät toimet kohdistuvat vain pienituloisiin, kuten opiskelijoihin, työttömiin, eläkeläisiin ja myös pienituloisiin lapsiperheisiin.

Samaan aikaan, kun Orpon hallitus siis on ideologiaansa nojaten valinnut tehdä näitä päätöksiä, ne ovat hallituksenkin mielestä niin kipeitä päätöksiä heille itselleenkin, että hallituksen on annettava itselleen ja muille hyvätuloisille ikään kuin kivunlievityksenä

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

mittavat veronalennukset. Ministerin tuloilla se tarkoittaa jopa 2 000 euron vuositasen veronalennusta.

Arvoisa puhemies! Vielä kerran: Samaan aikaan, kun hallitus tarjoilee keppiä pienituloiselle kansanosalle, jonka tulot siis pienenevät merkittävästi, rikkaille tulot lisääntyvät ja velaksi. Talouden tasapainottamisesta tässä ei ole kysymys, koska tällä kaudella hallitus on ottamassa ennätysmäärän lisää lainaa. Alijäämää ensi vuodelle tulee 11,5 miljardia, ja lainanotto kasvaa arvioiden mukaan tällä kaudella 46 miljardia euroa valtionvelan noustessa lähelle 200:aa miljardia. Eli kyllä taloudesta pitää olla huolissaan, mutta olisi kohtuullista, että tämän valtiontalouden alijäämän paikkaamiseen olisivat nyt näinä vaikeina aikoina osallistumassa vahvemmin ne, joilla on maksukykyä. Nyt näyttävät Orpon ja Purran tähtäimessä olevan erityisesti nuoret, pienituloiset ja palkansaajat.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Andersson, Li.

15.26 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Tässä kun olen seurannut perussuomalaisten puheenvuoroja näistä isoista sosiaaliturvaleikkauksista, on syntynyt kuva siitä, että tällaisilla yksittäisillä tarinoilla ja yksittäisillä esimerkeillä halutaan viedä huomio pois siitä, mitä tässä on tosiasiallisesti tapahtumassa. Te sanotte, että te haluatte pitää huolta siitä, että ne, jotka oikeasti tarvitsevat tukea, saavat sitä. [Pia Sillanpää: Kyllä!] Juuri heiltä te olette nyt leikkaamassa. Juuri heiltä te olette nyt leikkaamassa, koska nämä leikkaukset kohdistuvat kaikkiin: työttömiin, sairaisiin, pienituloisiin opiskelijoihin, pienipalkkaisiin työntekijöihin, köyhiin lapsiperheisiin — juuri heiltä te olette nyt näillä päätöksillä leikkaamassa.

Ja kun sitten annetaan ymmärtää, että tällaisia päätöksiä olisi nyt pakko tehdä tämän taloudellisen tilanteen ja velkaantumisen vuoksi — siitä huolimatta, että velkaantuminen siis kasvaa ja lisääntyy tämän hallituksen aikana — niin kuitenkin olette itse olleet mukana hyväksymässä sitä, että työnantajat saavat 700 miljoonaa lisää rahaa veroluontoisten maksujen alennuksen muodossa, ja te olette olleet mukana hyväksymässä sitä, että sijoittajat saavat lisää etuja, kun osakesäästötilin yläraja nostetaan. Ja te olette olleet mukana hyväksymässä sitä, että ministereiden tulotasolla elävät ihmiset saavat lisää rahaa 2 000 euroa vuodessa, samanaikaisesti kun te leikkaatte juuri eniten yhteiskunnan tukea tarvitsevilta ihmisiltä — puhumattakaan sitten siitä rahasta, joka uppoaa tähän kaljaveron alennukseen.

Sen lisäksi tässä hallituspuolueiden edustajat puhuvat työllisyyden edistämisestä. Edellisen vaalikauden aikana päästiin ennätyksellisen hyvään työllisyystasoon ilman minkäänlaisia tämänkaltaisia suomalaisia jakavia, suomalaisia köyhdyttäviä ja suomalaisten lapsiperheköyhyyttä rajusti lisääviä päätöksiä. [Ben Zyskowicz: Ai hallituksen päätöksillä?] On mahdollista tehdä myöskin työllisyyspolitiikkaa, joka huomioi myöskin pienituloiset.

Sen lisäksi tämän hallituksen politiikan seurauksena, kuten hyvin tiedetään, toimeentulotuen tarve tulee kasvamaan. Se on kannustinloukkujen lisäämistä, ei niiden purkamista, edustaja Laiho. Myöskin suojaosien poistaminen tarkoittaa sitä, että työn vastaanottaminen tulee vaikeammaksi. Ja kaikista ongelmallisinta on se, että kun meillä on tutkittua tietoa siitä, että työttömyyden taustalla yleensä on puutteita ihmisten osaamisessa, puutteita terveydentilassa, jotka vaikuttavat työllistymismahdollisuuksiin, ja esimerkiksi ikäyrjintä, joka sekin on todellisuutta suomalaisessa työelämässä, niin näille asioille te ette ole tekemässä yhtikäs mitään — ette yhtään mitään. Tämän hallituksen koko työllisyyspolitiikka nojaa vain ja ainoastaan pienituloisten suomalaisten köyhdyttämiseen entuudestaan.

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Saramo.

15.29 Jussi Saramo vas: Arvoisa rouva puhemies! Me kuulumme tässä äsken perussuomalaisen lukeman iltapäivälehden artikkelista, kuinka löytyy yksi ihminen, joka ei halunnut tehdä töitä, ja kutsuite häntä varkaaksi, joka loisi. No, en mene siihen sen enempää, mutta kysyn, että jos... Esimerkiksi itse tunnen yrittäjiä, olen yrittäjän lapsi, ja jos menisin tuonne pönttöön ja kertoisin esimerkkejä myös vaikkapa huijariyrittäjistä — tunnen myös, olen tavannut sellaisia — niin eikö se teistä leimaisi kaikkia yrittäjiä? Ja mitä se sellainen rakentaisi? Kyllä minä tiedän, että tässä maassa on paljon kovaa työtä tekeviä yrittäjiä, jotka maksavat veronsa, niin kuin kuuluu, mutta tiedän myös, että tässä maassa on paljon työttömiä, jotka tekevät töitä aina, kun pystyvät, ja tekevät parhaansa mutta jotka on pudotettu sieltä pois. Mitä tämä vastakkainasettelu... Te puolustelite, että puhuitte vain näistä toisista työttömistä ettekä näistä toisista. Sehän oli tyypillinen leimaaminen, aivan samanlainen leimaaminen kuin millä te leimaatte maahanmuuttajia.

Maahanmuuttajat ovat itse asiassa hyvä esimerkki ihmisryhmästä, monista maista tulevat maahanmuuttajat. Meillä on myös maahanmuuttajaryhmiä, joiden työllisyysaste on ollut koko ajan korkeampi kuin virtasilla ja korhosilla, mutta meillä on paljon sellaisia maahanmuuttajaryhmiä, jotka eivät ole työllistyneet, ja heitäkin täällä jatkuvasti perussuomalaisista leimattiin laiskoiksi. Mutta kun Marinin hallituksen aikana työllisyysaste saatiin ennätystasolle, [Ben Zyskowiec: Ai Marinin hallituksen toimin?] niin nähtiin, että monet sellaiset ryhmät — kyllä, edustaja Zyskowiec, Marinin hallituksen onnistuneella suhdannepolitiikalla, voidaan palata tähän — jotka eivät normaalisti työllisty, saivat töitä. Me tiedetään, että meillä on ikäsyrrintää, meillä syrjitään tietyistä taustoista tulevia, meillä syrjitään nuoria naisia, jotka voivat ehkä tulla vaikka raskaiksi, meillä on monenlaista syrjintää ollut työelämässä, mutta silloin kun saadaan ylös se työllisyysaste, niin silloinkin nämä ryhmät usein työllistyvät muita paremmin.

Nyt tullaan siihen suhdannepolitiikkaan. Edustaja Zyskowiec, kun te annatte nyt rakennusalan romahtaa, te ette esimerkiksi oppinut mitään siitä hallituksesta, joka oli silloin 2009 finanssikriisin aikana, vaikka silloin oikeistokin ymmärsi tämän suhdannepolitiikan ja elvytti rakennusala. Nyt kun sieltä tulee 30 000 työtöntä rakennusmiestä, niin vaikka te kuinka leikkaatte sosiaaliturvaa, niin eivät nämä rakennusmiehet heti työllisty jonnekin muualle, kun varsinkin sen alan romahtaminen vie muitakin aloja alaspäin. Ja vaikka te kuinka teoreettisesti loisitte työpaikkoja — niin kuin te puhutte — sillä, että te leikkaatte sosiaaliturvaa, että sitten ihmisten on pakko mennä töihin, niin kun ja jos niitä työpaikkoja ei ole, niin eivät ne ihmiset työllisty. Tässä on nyt nähty se tapa, jolla Marinin hallitus loi työllisyysennätyksen, ja se toimi paljon paremmin, se inhimillinen, reilu tapa, jolla kaikille annettiin mahdollisuuksia, kuin koskaan teidän tapanne, jolla ihmiset yritetään pakottaa [Puhemies koputtaa] ja kyykyttää töihin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

15.32 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Palaan vielä siihen asiaan, jonka otin tuossa debatissa esille. Tässä keskustelussa on liikaa unohtunut se, että pohjimmiltaan työttömyysturva on vakuutuspohjaista, siis sosiaalivakuutuspohjaista. Kun me puhutaan laajasti sosiaaliturvasta, niin meillä on siellä sosiaali- ja terveystalvet, sitten meillä on siellä tietyt rahalliset etuudet ja sitten meillä on kolme suurta sosiaalivakuutuksen ryhmää: elä-

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

kevakuutus, sairausvakuutus ja työttömyysturvavakuutus. Nimenomaan ansiosidonnainen turva on tällä hetkellä pitkälti vakuutus pohjaista, mutta perusturvassahan valtion rahoitus on merkittävä. Tämä on sen takia tärkeää — kun meillä äsken käytiin tätä kiivasta debattia, niin siinä kävi tämä ilmi — että suomalainen ihminen, jonka työ on tänä päivänä turvattu, voi ensi vuonna olla työttömänä. No, sen takiahan meillä työväenliikkeen ja palkansaajaliikkeen historian aikana, vuosikymmenien aikana, on pystytty rakentamaan turvaa sitä tilannetta varten, että joudutaan mahdollisesti työttömäksi, ja siitä on tietenkin pyrkimystä sitten päästä takaisin töihin. Tämä näkökulma, että kysymys on rationaalisesta vakuutustyyppisestä toiminnasta, jolla me väliaikaisesti turvaamme oloamme sinä aikana, kun suhdanteet tai muut rakennemuutokset sitten järsivät tätä taloudellista perustaa, on minusta liiaksi unohtunut tässä keskustelussa.

Toisen asian vielä ottaisin tähän yhteyteen, koska kaikki nämä viime päivien keskustelut liittyvät toisiinsa. On puhuttu lapsiperheistä ja lapsikäyhyydestä, ja meidän kävimme kyselytunnilla Pisa-tutkimuksista ja niiden huolestuttavista tuloksista keskustelua. Olen huomannut, että Orpon ja Purran hallitus hyvin voimakkaasti nostaa esille tiettyjä asioita niin, että lisäämme tähän tarkoitukseen rahaa, lisäämme esimerkiksi hyvinvointialueille 70 miljoonaa euroa tiettyihin kohteisiin, mutta otamme pois sieltä 1 400 miljoonaa euroa. Samalla tavalla tässä koulukeskustelussa jatkuvasti toistettiin, että neljässä vuodessa laitetaan 200 miljoonaa euroa lisää. Lähdin siinä kyselytunnin aikana selvittämään sitä, mihin tämä 200 miljoonaa oikeasti mahtaa tulla lisää. Meillä on 550 000 peruskoululaista, ja yhden peruskoululaisen vuosikustannukset ovat 10 000 euroa vuodessa. Peruskoulutuksen kokonaiskustannukset Suomessa ovat viisi ja puoli miljardia euroa. Kun hallitus laittaa neljässä vuodessa siihen 200 miljoonaa lisää — se on tietenkin hyvä, että laittaa lisää — eli se on siis 200 miljoonaa viiteen ja puoleen miljardiin, niin se on merkittävästi alle inflaation, mikä tulee näiden neljän vuoden aikana olemaan. Käytännössä se tarkoittaa sitä, että se reaaliarahoitus tulee vähenemään. Nimenomaan tämä liittyy nyt käytyyn keskusteluun, koska ne suurimmat syyt siihen, että meillä eivät toiset pärjää koulussa niin hyvin kuin toiset, ovat sosiaalitaustaiset ongelmat, ja ne tulevat kärjistymään ja lisääntymään silloin, kun lapsiperheköyhyys lisääntyy.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

15.35 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä puhutaan paljon siitä, kuinka paljon henkilöitä siirtyy turvalta toiselle. Voidaan tässä todeta, että kun on ansioturvalla ihmisiä, niin yleensä ihmiset pärjäävät sillä ansioturvalla. Ansioturvassa työttömyysturvan osalta peruspäivärahan maksaa valtio mutta ansio-osan maksavat työnantajat ja palkansaajat puoleksi. Ansioturva on suurin piirtein noin 1 500 euroa keskiarvona, ja peruspäivärahalla se on noin 800 euroa. Tästä erosta on kysymys. Ja kun täältä siirretään ihmisiä peruspäivärahalle, jopa toimeentulotuella, niin joka ikinen ymmärtää, että siinä tapahtuu aika iso muutos, ja kun tässä siirtyy todella paljon ihmisiä, niin se näkyy sitten meillä toimeentulollukalla todella pahasti.

Se ihmetyttää tässä, että kun tämä ansio-osa on kuitenkin yleensä sellainen, että sillä on kitkutteltu siihen seuraavaan työpaikkaan asti ja ei ole tarvinnut ehkä käydä asumistukea hakemassa tai muutakaan, vaan se on pitänyt kohtuullisesti perheen toimeentuloa yllä, niin nyt tätä määrää koko ajan viedään huonompaan suuntaan. Ja tämä indeksi liittyy myös siihen, että nyt kun ansioturvassa on monia leikkauskohtia — on porrastusta, on lapsikoro-

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

tusten poistoja — ja indeksi vaikuttaa siihen peruspäivärahan määrittelyyn ja peruspäivärahan kautta käydään ansioturvan taso läpi, niin täältä tulee vielä yksi leikkaus sinne ansioturvan puolelle. Tämä vie koko ajan ansioturvan tasoa alemmas, ja minulla on semmoinen käsitys, että tällä romutetaan ansioturva Suomessa. Se on tässä huolestuttava suunta, kun se on kuitenkin ollut, niin kuin edustaja Lindén täällä hyvin totesi, tällainen vakuutusluonteinen asia. Siinä mielessä tämä tilanne on huolestuttava.

Toinen huolestuttava piirre on se, kun tässä siirretään ihmisiä sellaiselle turvan tasolle, jolta on vaikeampi työllistyä. Nyt kun meillä työpaikkoja haki 256 000 — se oli lokakuun työnhakijoitten määrä — ja avoimia työpaikkoja oli 102 000 eli työnhakijoitten määrä kasvoi 24 000:lla ja avoimien työpaikkojen määrä putosi 56 000:lla, niin tulee kysymys, mihin ne ihmiset sitten tulevat, kun hallituksen toimenpiteet ovat kaikki leikkauksia sitä ajatellen, että kyllä ne ihmiset tulevat sieltä työelämään. Mihin työelämään he pääsevät sieltä, kun työpaikkojen määrä vähenee tällä nollakasvulla? Miksi emme keskustele siitä, miten taloutta elvytetään ja pystytään pitämään sitä yllä? Me puhutaan koko ajan väärästä asiasta. Meidän pitää hakea siihen ratkaisuja, ja siihen oppositio on valmis.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen, Joona.

15.38 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Todella nyt olemme ensimmäistä kertaa historiassa käsittelemässä sellaista hallituksen esitystä, jolla nämä indeksit eli toisin sanoen meidän sosiaaliturvamme ostovoima jäädytetään kertaheitolla koko vaalikaudeksi. [Vasemmalta: Ekaa kertaa koskaan!] Aikaisemminkaan Suomen historiassa, kun taloutta on pitänyt tasapainottaa, nämä indeksijäädytykset eivät ole olleet millään tapaa erikoisuus, niitä on aikaisemminkin tehty, mutta ensimmäistä kertaa todella tämä tehdään kertalaakista koko vaalikaudeksi. [Krista Kiuru: Ja äänestämällä perustuslakivaliokunnassa! — Ben Zyskowiezin välihuuto] Se totta kai tarkoittaa sitä, että kun jatkossakaan sosiaaliturvan ostovoima ei enää seuraa hintojen kehitystä eikä turvaa todellakaan sitä ostovoimaa, niin hallitushan ei sitten ota enää huomioon myöskään niitä mahdollisia omia toimenpiteitä, joilla te tulevina vuosina tulette esimerkiksi nostamaan tiettyjen hyödykkeiden hintaa. Otetaan nyt esimerkiksi vaikka valtiovarainministerin lausunto tältä päivältä, jossa valtiovarainministeri totesi, että kun hallitus ei näilläkään toimenpiteillä, jotka täällä on nyt syksyllä esitelty, pääse niihin tavoitteisiin, joita hallitus on itselleen asettanut, niin tarvitsee tehdä noin miljardin edestä lisää sopeutustoimia. Yhtenä keinona valtiovarainministeri on sitten esittänyt, että entäpä jos nyt sitten nostetaan vaikka ruuan arvonlisäveroa, mikä siis tarkoittaa sitä, että jos nyt sitten aikaisemmin vaikka indeksi olisi ollut jäädytetty sosiaaliturvasta jollekin vuodelle, niin varmaan tässä tapauksessa, jos nyt sitten tällainen muutos tehtäisiin, todettaisiin, että ei me nyt sitä indeksia voida jäädyttää, koska, herra jumala, se ostovoimahan heikkenee radikaalisti, kun veroja korotetaan mutta indeksejä ei, jolloin hyödykkeiden hinta nousee, mutta indeksi ei tätä nostoa sitten huomioi. Mutta nyt te olette tehneet sellaisen valinnan, että tapahtui maailmassa mitä tahansa, indeksit ovat jäädytettyinä tästä vuoteen 27, mikä todella tarkoittaa sitä, että muilla toimenpiteillä, joilla hallitus luultavasti vielä ensi vuonnakin on tuomassa tänne erilaisia sopeutustoimia, te kyllä nyt entisestään pahennatte pienituloisten ihmisten arkea. Tätä on kyllä vaikea käsittää, ettei kyetä edes ottamaan huomioon tulevaa politiikkaa.

Arvoisa puhemies! Nyt kun näitä sosiaaliturvaan kohdistuvia leikkauksia täällä paljon on käsitelty, niin ehkä nyt loppuun on kuitenkin hyvä todeta, että nämähän ovat iso koko-

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

naisuus, minne leikkaukset kohdennetaan, minne mahdolliset hallituksen verotoimenpiteet kohdennetaan ja mitä sitten tässä julkisen talouden alijäämässä tapahtuu. Tämä on kylä mielenkiintoinen yhtälö, kun hallituksen omatkin selvitykset toteavat, että kaikki leikkaukset kohdentuvat siis pieni- ja keskituloisiin, siis kaikki leikkaukset pienentävät näissä ihmisryhmissä käytettävissä olevia tuloja. Hallituksen veropolitiikka hyödyttää eniten suurituloisinta kymmenystä, siis ihan rehellisesti se täällä todetaan: suurituloisinta kymmenystä hyödyttää hallituksen veropolitiikka. Ja sitten kun vielä katsotaan tätä rahoitusasemaa, että mitäs tässä jää sitten viivan alle, niin siellä kuitenkin tosiasia on se, että velkaantuminen vielä siis kiihtyy edelliseen hallitukseen verrattuna [Puhemies koputtaa] ja edelleen näytävät tulevat vuodet vielä pahemmilta. Kyllä herää kysymys, miten ihmeessä näin epäoikeudenmukainen ja tasapainoton yhtälö on saatu aikaiseksi. [Krista Kiuru: Mihin ne köyhien rahat sitten menevät? — Vasemmistoliitosta: Sitä kyllä ihmettelemme!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Nurminen.

15.42 Ilmari Nurminen sd: Arvoisa rouva puhemies! Oli vielä pakko käyttää yksi puheenvuoro, kun jäin vielä miettimään tätä perussuomalaisten suhtautumista suomalaisia työttömiä kohtaan ja näitä lauseita ja tätä keskustelukulttuuria, millä tavalla te hyökkäätte näitä ihmisiä kohtaan. Oli pakko vielä käyttää puheenvuoro.

Kun katsoin näitä tietoja suomalaisista työttömistä ja tilastollisesti kun katsotaan, niin näistä kahdesta- ja puolestasadastatuhannesta merkittävä osa on pitkäaikaistyöttömiä. Siellä on tyypillisesti yli 55-vuotiaita, jotka asuvat tyypillisesti lähiöissä, kaupunkiseudulla tai maaseudulla, osaaminen on jäänyt työelämästä vähän jälkeen, työkyvyssä on erilaisia ongelmia, on vaikea löytää töitä, kohtaanto-ongelma on ilmeistä. Ja kun miettii näitten ihmisten tilannetta ja kuuntelee näitä teidän puheenvuoroja, millä tavalla te hyökkäätte näitä ihmisiä kohtaan, niin se ei vastaa millään tavalla sitä, missä todellisuudessa tämän hetken suomalaiset työttömät elävät [Pia Sillanpään välihuuto] ja mistä se rakentuu. Toivoisin nyt vähän parempaa ja kunnioittavampaa suhtautumista suomalaisia pienituloisia ja vaikeassa tilanteessa olevia ihmisiä kohtaan. Se, että te leikkaatte näiltä ihmisiltä vähistekin ja vielä syyllistätte heitä ja haukutte perään, [Pia Sillanpää: En ole syyllistänyt heitä!] ei ole millään tavalla kunnioittavaa käytöstä heitä kohtaan.

Ja on aivan turha täällä puhua, että on pakko leikata. Onko teidän pakko antaa ministeritason tuloihin 2 000 euroa vuodessa lisää rahaa? [Aino-Kaisa Pekonen: Onko pakko?] Onko pakko? Aika hiljaista on. Joten vetoan kyllä nyt hallitukseen, että kun te tuotte ensi vuonna sen isomman paketin, niin mietitte nyt tarkkaan, kuinka paljon te voitte vielä kohdistaa näitä leikkauksia pienituloisille ja näitä talouden tasapainotustalkoita laittaa vain tietyn kansanosan harteille, joka nytkin on jo köyhyysrajalla äärettömän tukalassa tilanteessa.

Pidän ongelmallisena myös tätä esitystä. Korkeassa inflaatiossa hinnat nousevat, ja te jäädytätte nämä tuet neljäksi vuodeksi. Te ette yhtään tiedä, minkälainen tilanne tulee lähivuosina olemaan, ottaen huomioon vielä nämä työttömyysturvaan tulevat uudet heikennykset ja perussuomalaisten ajaman ruuan arvonlisäveron ja ruuan hinnan noston. Kun näitä esityksiä kuuntelee ja nämä kaikki kohdistuvat pienituloisiin, niin millä nämä pienituloiset tulevat elämään teidän vaalikautenne jälkeen, jos loppusummassa on vain nämä köyhyysloukut, asunnottomuus, eriarvoisuuden kasvu? Nämä tilastot [Puhemies koputtaa] osoittavat, että vähintään 65 000 — Kiuru toi täällä THL:n tilaston, että 100 000 — on toi-

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

meentulotuen saajien määrän kasvu, niin että jollain tavalla nyt toivoisin, [Puhemies ko-
puttaa] että tällainen kahtia jakava politiikka on nyt saatava loppumaan.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitala.

15.45 Juha Viitala sd: Arvoisa rouva puhemies! Muun muassa valiokunnan asiantuntija-
kuulemisissa on kritisoitu leikkauksia ja niiden kohdentumista pienituloisiin ihmisiin ja
perheisiin, joilla on jo tällä hetkellä vaikeuksia pärjätä arjessa. Näiden perheiden lompa-
kossa pienikin leikkaus on suuri, ja arjessa ne ovat hyvin merkittäviä, voisi jopa käyttää sa-
naa ”dramaattisia”. Haastetta arjessa pärjäämisessä korostaa se, että joillekin tahoille koh-
distuu samanaikaisesti useita eri heikennyksiä muodostaen mahdollottoman yhtälön pärjätä
jatkoksa. Ja tässä on syytä olla huolissaan nimenomaan tässäkin salissa monta kertaa mai-
nituista lapsiperheistä, keihin kohdistuu useita leikkauksia. Kaikilla lapsilla ei ole saman-
laisia mahdollisuuksia ottaa tukevia askeleita tulevaisuuteen. Olen kyllä kuullut joidenkin
puhuvan, että näin olisi, ja ihmettelenkin, millaisessa maailmassa tällaisten kommenttien
esittäjät oikein elävät.

On vaikea ymmärtää, miksi leikkaukset ja indeksien jäädytykset kohdistetaan pienitu-
loisiin ihmisiin ja perheisiin, joilla on jo nyt vaikeaa selviytyä arjen kuluista. Tätä asiaa kun
vielä peilaa siihen, että samaan aikaan tehdään verohelpotuksia hyväosaisille, tasapainoa ei
näissä esityksissä kyllä löydy, vaan yhteiskunnan eriarvoisuus lisääntyy entisestään tuo-
den välillisiä kulueriä, joita on tässä vaikea laskea euroiksi. Hallitus tekee muun muassa
osakesäästötilin rajan nostamisella tehokkaamman korkoa korolle -ilmiön hyväosaisille,
joilla on rahaa laittaa sijoituksiin. Indeksien jäädyttämiset ovat tavallaan korkoa korolle -il-
miö käänteisenä eli tuovat pitkässä juoksussa negatiivisen vaikutuksen. Menikö tämäkään
nyt ihan oikeudenmukaisella tavalla? Mielestäni ei.

Hallituksen esityksiä perustellaan pitkälti työllisyysvaikutuksilla. Niitä on kuitenkin
näiden esityksien myötä hyvin vaikea nähdä. Työllisten sijaan pitäisikin puhua mielestäni
enemmän työpaikkojen määrästä, varsinkin kun osa ei tällä hetkellä pärjää edes tekemällä
täysipäiväisesti töitä.

Perussuomalaisten edustaja Sillanpään innoittamana ajattelin sanoa myös muutaman sa-
nan työn tekemisen näkökannasta. Hän otti esille kansalaispalautteen henkilöstä, joka ei
vaan jaksa tehdä töitä. Edustaja käytti puhujakorokkeella myös termiä ”loisia yhteiskun-
nan rahoilla”, ja myös sana ”varas” täällä korokkeella kuultiin. En olisi toivonut kuulevani
tässä salissa kyseisiä sanoja, mutta niin ne vaan täällä kuultiin. Voisin todeta varmaan, että
kun näitä yksittäistapauksia tällä tavalla tulee esille, niin ties mitä palstoja on jälleen luet-
tu, ja sieltä niitä yksittäistapauksia kyllä löytyy. Mielestäni näillä kyllä halveerattiin suo-
malaisia heikommassa asemassa olevia työnhakijoita hyvinkin pahasti. Kuitenkin on pal-
jon ihmisiä, jotka yrittävät saada työtä mutta työnhausta huolimatta eivät työtä saa. Jäin
kyllä miettimään, miltä heistä tällä hetkellä tuntuu.

No, nämä edustaja Sillanpään esille ottamat esimerkit ovat kuitenkin onneksi aika har-
vassa. Samanlaisia yhteiskunnan järjestelmien hyväksikäyttäjiä on aina olemassa, kun on
erilaisia järjestelmiä. Myös esimerkiksi työnantajien joukosta löytyy järjestelmien väärin-
käyttäjiä — miksi muuten olisi tarve muun muassa harmaan talouden torjunnalle? Työn
vieroksijat yksittäistapauksina eivät ratkaise tätä yhtälöä. Emme voi viedä asioita eteen-
päin antamalla yksittäistapauksille suhteettomasti huomiota. [Vasemmalta: Juuri näin!]

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

Puhemies! Mielestäni tämän keskustelun ympärillä ei puhuta riittävästi siitä, miten esimerkiksi osan työkyvystään menettänyt tai hieman vajaalla ammatillisilla työtaidoilla oleva henkilö työllistyy, vielä kun vajaalla osaamisella olevien henkilöiden työllistymistä hankaloitetaan tulevaisuudessa muun muassa aikuiskoulutustuen poistamisella. Tuntuu, että tässä ajankuvassa kaikkien tulee olla supertyöntekijöitä ja osata useita eri työnkuvia työllistyäkseen. Mutta miten voit olla se supertyöntekijä, jos olet esimerkiksi menettänyt osan työkyvystä tai jos esimerkiksi työpaikkasi toimenkuvien muutoksien vuoksi ammatitaitosi eivät riitä ihan siihen supertyösuoritukseen, mitä odotetaan uudenlaisten vaatimuksien edessä ja työkuorman kasvaessa?

Haastankin työnantajia palkkaamaan rohkeammin esimerkiksi osatyökykyisiä ja ulkomaalaistaustaisia. Hyvillä perehdytyksillä ja työn koordinoineilla kyettäisiin tarjoamaan useammalle työnhakijalle heille sopivaa työtä, ja näin yhä useampi pääsisi työelämään pois raskaiden palveluiden piiristä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Laiho.

15.51 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Keskustelemme indeksijäädytyksistä ja lapsilisistä. Tähän alkuun haluan vielä tähän aiempaan keskusteluun viitaten nostaa esille Li Anderssonille vastauksena, että jos lapsilisän saaminen ahdistaa, niin sen voi aina lakkauttaa. Se voidaan vanhemman pyynnöstä päättää. Siitä voi siis myös kieltäytyä, eli ei ole pakko ottaa sitä vastaan.

Ja toinen asia. Lapsiperheköyhyys kasvoi vuodesta 21 vuoteen 22 yli 30 000 lapsella Marinin hallituksen aikana — yli 30 000 uutta köyhää lasta. [Jussi Saramo: Sekö on perustelu lisätä sitä?] Tietenkin me haluamme nimenomaan varmistaa ja tulemme varmistamaan sen, että kaikista lapsista pidetään huolta [Välihuutoja vasemmalta] ja haavoittuvamassa asemassa olevista erityisesti.

Mutta se, minkä takia tulin tänne nyt puhumaan, oli se, että täällä on puhuttu yhteisvaikutusten arvioinneista ja niiden puutteesta. Ja koska tätä jatkuvasti tuodaan täällä esille, niin ajattelin tulla lukemaan tänne sosiaali- ja terveysministeriön julkaiseman tiedotteen. Lokakuussa sosiaali- ja terveysministeriö on julkaissut asumistuen ja työttömyysturvan muutoksien ja indeksijäädytysten yhteisvaikutuksista erillisen selvityksen, ja siinä on näitä arvioitu:

”Muutoksilla nähdään olevan sekä positiivisia että negatiivisia vaikutuksia kotitalouksien tuloihin. Ehdotettujen muutosten havaittiin kasvattavan tuloeroja. Tulonjaon epätasaisuutta mittaavan Gini-kertoimen arvioidaan kasvavan staattisessa tarkastelussa 27,62 prosentista 28,07 prosenttiin. Esitetyt muutokset kasvattavat suhteellista pienituloisuutta sekä 50 että 60 prosentin pienituloisuusrajalla. Myös lasten pienituloisuusaste kasvaa muutosten seurauksena.

Etuudensaajaryhmien välisessä tarkastelussa suhteellisesti suurimmat vaikutukset kohdistuivat opiskelijoihin ja työttömiin ansioturvan saajiin. Työttömyysetuuksia saavissa kahden vanhemman perheissä vaikutukset ovat suhteellisesti selvästi pienempiä kuin yhden aikuisen perheissä. Arvioissa ei opiskelijoiden osalta ole laskettu opintolainaa käytävissä oleviin tuloihin, mutta sen oletetaan kompensoivan etuuksien menetystä.

Eri perhetyyppäjä tarkastellessa suhteellinen pienituloisuus kasvaa eniten nuorten aikuisten, yksinhuoltajien sekä vanhempien työikäisten yksin asuvien keskuudessa. Muissa perhetyypeissä muutosten arvioitiin olevan maltillisia. Lapsiperheisiin kohdistuvat vaiku-

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

tukset ovat kokonaisuudessaan pienempiä kuin työikäisiin lapsettomiin kotitalouksiin kohdistuvat vaikutukset.”

Edelleenkin tässä tiedotteessa sanotaan:

”Ikäryhmittäisessä tarkastelussa suurimmat vaikutukset kohdistuvat 18—24-vuotiaisiin. Myös ikäryhmissä 25—34 ja 55—64 vuotta vaikutukset ovat muita ryhmiä suurempia. Yli 65-vuotiaisiin kohdentuvat vaikutukset ovat varsin pieniä, koska eläkkeisiin ei kohdistu säästöjä. Myös alaikäisiin kohdistuvat suhteelliset vaikutukset ovat pienempiä työikäisten ikäluokkiin verrattuna.

Koko väestöstä noin puolet kuuluu kotitalouksiin, joissa muutokset kasvattavat käytettävissä olevia tuloja. Runsas kolmannes, 36 prosenttia, väestöstä kuuluu kotitalouksiin, joiden käytettävissä olevat tulot muuttuvat vain vähän. Tulonmenetyksiä, 1 prosentti tai enemmän, kokeviin kotitalouksiin kuuluu noin 14 prosenttia väestöstä. Todella huomattavia eli yli 10 prosentin tulonmenetyksiä kokeviin kotitalouksiin kuuluu vajaat kolme prosenttia väestöstä” — vajaat kolme prosenttia väestöstä. ”Miesten ja naisten välillä ei havaittu kovin suurta eroa tulonmenetyksiä kokevien osuudessa. Kolmen pienituloisimman tulokymmenyksen osuus kotitalouksien yhteenlasketusta käytettävissä olevasta tulosta supistuu. Pienimpien tulokymmenysten osalta toimeentulotuki tasoittaa etuuskien alenemisen vaikutusta tuloihin. Arvioinnin staattisissa laskelmissa ei ole huomioitu käyttäytymismuutoksia, kuten esimerkiksi työllistymistä ja sen vaikutusta kotitalouksien käytettävissä oleviin tuloihin.” Ja tämä on tämän tutkimuksen myös puute, näin näkisin.

No edelleenkin tässä tiedotteessa sanotaan, että työnteon kannustimien muutoksia on arvioitu työllistymisveroasteen kautta, ja tässä se laskisi 67,5 prosentista 63,2 prosenttiin. ”Työllistymisveroaste kuvaa sitä osuutta työllistymisestä seuraavasta tulonlisäyksestä, jonka työllistyvän menettää etuuskien pienenemisen tai verojen kasvun myötä. Mitä korkeampi työllistymisveroaste, sitä heikoimmat taloudelliset kannustimet työllistymiseen on.” Eli hallituksen politiikalla tämä työllisyysveroaste laskee, eli sillä on nimenomaan positiivinen vaikutus.

”Työnteon kannustimet vahvistuvat erityisesti ansiopäivärahaa saavilla, kahden aikuisen talouksissa ja kahden huoltajan lapsitalouksissa. Sen sijaan etenkin pitkäaikaisesti työmarkkinatukea saavilla kokoaikaisen työnteon kannustimien ei arvioida muuttuvan, koska toimeentulotuen saanti on yleistä. Ensisijaisiin etuisuuksiin tehtävät muutokset eivät vaikuta toimeentulotukea saavien käytettävissä oleviin tuloihin. Vuoden 2024 aikana voimaan tulevien toimien arvioidaan vahvistavan työllisyyttä noin 60 000—65 000 työllisellä. Työllisyyteen ja kannustimien muutoksiin liittyviä vaikutuksia kuvataan tarkemmin valtiovarainministeriön erillisessä tiedotteessa.”

Halusin tämän tiedotteen lukea teille ääneen, jotta täällä tulee myös kaikille selville, että kyllähän näitä yhteisvaikutusten arvioita on tehty. [Naurua vasemmalta — Krista Kiuru: Uskomatonta!] Ja jokaisessa hallituksen esityksessä olemme kiinnittäneet huomiota myös seurannan tärkeyteen. Ja jos ajatellaan nyt tulevaa hallituskautta, niin meillä on tulossa myöskin toimeentulotuen kokonaisuudistus, jossa varmastikin tullaan huomioimaan ja katsomaan, minkälainen tilanne siinä vaiheessa on, samoin monissa muissa asumiseen liittyvissä ja työllistymiseen liittyvissä uudistuksissa. Että voitte olla huoletta, kyllä tätä seuranta tehdään. [Li Andersson: Vastauspuheenvuoro, tässä nimi mainittiin!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Andersson.

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

15.58 Li Andersson vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin on pakko todeta näistä yhteisvaikutuksista, että ovatko siis hallituksen edustajat seuranneet tätä keskustelua näin vähän, olen hämmentynyt. Olemme koko tämän syksyn ajan tuoneet esille, mikä on ongelma juuri siinä selvityksessä, jonka Mia Laiho tässä pitkällisesti luki ääneen. Sieltä puuttuu sosiaaliturvaleikkauksia, siellä ei huomioida tätä indeksijäädytystä edes koko kau- deksi, ja ennen kaikkea sieltä puuttuu näiden leikkausten vaikutusten arviointia ihmis- ja perusoikeusnäkökulmasta, ja tästä on myöskin perustuslakivaliokunta huomauttanut use- ampaan otteeseen.

Sitten mitä tulee lapsilisiin, tietääkö edustaja Laiho, mitä edellinen hallitus teki, kun elinkustannusten nousu ja energian hinnannousu lisäsivät lapsiperheköyhyyttä? [Vasem- malta: Ei muista! Muistuuko mieleen?] Edellinen hallitus korotti työttömyysturvan lapsi- osaa 20 prosentilla ja samassa yhteydessä korotti myöskin toimeentulotuen lapsiosaa, kos- ka nämä ovat toimenpiteitä, joilla hallitus ja poliittiset päätöksentekijät voivat vähentää lapsiperheköyhyyttä. Mitä te olette tekemässä? Te olette lakkauttamassa sen kokonaan [Mia Laihon välihuuto] ja sen sijaan siirtämässä rahaa sellaisille perheille, [Puhemies ko- puttaa] jotka jo tulevat toimeen. [Puhemies koputtaa] Juuri tämä arvovalinta on se, mitä minä en kerta kaikkiaan pysty käsittämään. [Ben Zyskowicz: No mikäs arvovalinta se on, että laitetaan lisää rahaa ja otetaan lisää velkaa?]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru, varsinainen puheenvuoro. [Väli- huutoja — Puhemies koputtaa] — Nyt seuraava puheenvuoro on edustaja Kiurulla.

15.59 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Tässä salissa haetaan helposti oikeutusta omille tekemisille ties kuinka oudoista tempuista käsin, ja se kyllä kuuluu myös näissä vas- tauspuheenvuoroissa. Ihmettelen.

On pakko korjata edeltävää puhujaa, joka täällä pöntössä oli, sen verran, että nämä yh- teisvaikutukset, joita tässä rinta rottingilla esiteltiin, kertovat kyllä siitä, että nyt mennään alta lipan. Siis jos ei tälle salille vielä ole tullut selväksi tuntikausien ja useiden päivien kes- kustelun jälkeen, niin sanon: nämä yhteisvaikutukset eivät ole oikein tehtyjä. Siitä huo- mautti perustuslakivaliokunta neljästi. Myöskin sosiaali- ja terveysturvavaliokunta totesi, että näin on. Mutta mitä täällä tehdään? Kokoomus tulee tänne saliin röyhkeästi pönttöön esit- telemään, että yhteisvaikutukset ovat tällaisia. Nämä olivat puutteellisia, nämä olivat vää- riä lukuja, ja kerrotaan, että yhteisvaikutukset on selvitetty. Siis ei me voida puhua meidän kansalaisillemme näin, edustajilta vaaditaan pikkuisen korkeampaa ymmärryksen tasoa, [Aino-Kaisa Pekonen: Siis todellakin!] kun me puhumme tämänkaltaisista leikkauksista, joita täällä salissa käsitellään.

Me käsitellään, hyvät edustajat, lähihistoriamme suurimpia sosiaaliturvaleikkauksia, ja aika pienellä porukalla tässä on monta päivää oltu. Tänään tässä salissa juuri puhuessani on viisi hallituspuolueiden kansanedustajaa paikalla. Parin tunnin aikana heitä on ollut kol- mesta viiteen, ja en ole havainnut paljon merkittävämpää määrää puolustamassa näitä lei- kauksia. Ja se on minusta tässä nyt ongelma: mitä tahansa tehdäänkin, täällä täytyy olla hal- lituksen niitä puolustamassa. Ei ole näkynyt Grahn-Laasosta, ei missään näistä esityksistä, vastailematta eduskunnan kysymyksiin ja siivoamassa jälkiään. Ei ole näkynyt. Ei ole nä- kynyt pääministeriä, joka sanoi vielä kyselytunnilla sosiaalidemokraattien puheenvuoroon vastatessaan, että kaikki vaikutukset on selvitetty. Kaikki vaikutukset on selvitetty, niin- hän sanoi äsken myös sosiaali- ja terveysturvavaliokunnan varapuheenjohtaja tuosta pöntöstä.

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

Mutta ei täällä ihan mitä tahansa tälle kansakunnalle voi syöttää. Ei voi syöttää vääriä käsityksiä asioista, ja siitä minä olen todella pahoillani.

Katsotaan hiukan näitä yhteisvaikutuksia, ensinnäkin toimeentulotuen osalta: En tiedä, herättääkö se kenessäkään ihmetystä, mutta joku tässä kuviossa on pielessä. Me lisäämme siis vuoteen 27 mennessä toimeentulotuesta riippuvaisia ihmisiä 100 000:lla, siis 100 000:lla. Me ajattelimme vielä silloin, kun näitä käsiteltiin, että voisi olla 65 000. Toki SOSTella oli puutteelliset vaikutusarvioinnit, koska hekään eivät saaneet kaikkia vaikutuksia arvioitua, mutta nyt uusi tieto on THL:ltä, että 27 prosenttia nousee toimeentulotukiriippuvaisten määrä tässä valtakunnassa. Siis meillä on kohta 485 000 toimeentulotuella olevaa ihmistä tässä maassa, melkein 500 000. Minä en ymmärrä, miten tämä kansakunta menestyy, jos melkein 500 000 on toimeentulotuella, ja tämä hallitus lisää heitä 27 prosentin verran omilla tietoisilla päätöksillään.

Ja sitten täällä kerrottiin äsken, että onneksi tehdään tämä toimeentulotuen kokonaisuudistus. Siis täytyy sanoa, että minä en kannata lähtökohtaisesti sellaista toimeentulotuen uudistusta, joka lähtökohtaisesti aikoo säästää toimeentulotuesta 100 miljoonaa. Se on vaan jäänyt huomaamatta. Sen sijaan se lähtökohta, että yritettäisiin puolella vähentää toimeentulotukiriippuvaisuutta, on sinänsä viisas tavoite, mutta niin kuin näemme, nythän meillä ei enää täyty se hallitusohjelmataavoite, koska näitä toimeentulotuella olevia ihmisiä näillä tietoisilla päätöksillä lisätään näin merkittävästi. Ei tule sellaisia säästöjä. Nyt onkin ollut havaittavissa, että säästö leikataan joka tapauksessa, koska sen varaan on laskettu.

Mikä on sitten erikoisinta, niin koko tässä keskustelussa minusta karmaisevinta on se, että kukaan ei ymmärrä, että näitä ihmisiä, joihin nämä säästöt vaikuttavat, on pitkälti toista miljoonaa. Tiedätkö te, edustaja Zyskowicz, että pelkästään tämä esitys, mitä tänään tässä käsittelemme, eli KEL-indeksien leikkaaminen, koskettaa 1,6:ta miljoonaa suomalaista — 1,6:ta miljoonaa suomalaista. Ajatelkaa nyt, hyvänen aika, lähes joka neljäs suomalainen, joka kävelee meitä vastaan kadulla, tietää nahoissaan, että minulta on leikattu. Ja kamalaa se on siksi, että nämä leikkaukset kohdistuvat nimenomaan tämän esityksen perusteluissa pääsääntöisesti kahteen alimpaan tulodesiiliin, joista yli puolet saa tästä selkäänsä. Tämä on kamalaa, mitä täällä tapahtuu.

Sen takia se Sillanpään esimerkki — joka oli nyt vaan huonosti valittu, ja uskon, että olitte hyvillä tarkoituksilla liikkeellä, halusitte puhua siitäkin, että on epäkohtia sosiaaliturvassa — johti siihen, että me samalla syylistimme 1,6 miljoonaa ihmistä [Pia Sillanpää: Te teitte niin, en minä!] — Mutta kun se on juuri niin, että me emme voi verrata yksittäistapausten kohdalla ja ruveta niistä tekemään yleistyksiä. — Toivon, että jätettäisiin nyt suomalaiset rauhaan. Kyllä suomalaistenkin pitäisi saada riittävä turva tässä maassa. [Ben Zyskowicz: Niin!] — Kyllä, niin. — [Ben Zyskowicz: Niin, vaikka rahat ei riitä, niin kyllä pitää!] Sosiaalisten oikeuksien komitea on todennut Suomelle monta kertaa, ja se ei ole siitä riippuvainen, mitä tämä hallitus sanoo, että meillä on liian alhainen sosiaaliturva, ja se on fakta, joka ei pala tässä salissa tuleksakaan, vaikka väittäisimme muuta. [Ben Zyskowicz: Ja missä maassa on riittävä?] Siis Euroopan sosiaalisten oikeuksien komitea on arvioinut meidän vähimmäistasoamme ja todennut, että se ei ole riittävä. YK:n lapsen oikeuksien komitea kertoi, että välttää sosiaaliturvan leikkauksia, että lapsiköyhyyttä ei lisätä. Mitä tekee tämä hallitus? Vähät piittaa siitä, koska tietoisesti lapsiperheköyhyyttä syvennetään. Sillä ei ole mitään tekemistä työllisyyden lisäämisen kanssa: ei me työllistetä näitä lapsia, me työllistetään heidän vanhempiaan. Mutta näillä luvuilla, melkein 260 000 työttömällä, on selvää, että jokaiselle lapselle, jonka äiti tai isä on työttömänä tai molemmat, ei löydy

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

työpaikkoja, ja se tarkoittaa automaattista leikkausta. Ja se, että sitä tehdään täällä salissa pölkänä ja sanotaan, että tämä on vaan tehtävä, [Puhemies koputtaa] kertoo näistä arvovallinnoista, joita tämä hallitus on tekemässä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Zyskowiec.

16.07 Ben Zyskowiec kok: Arvoisa rouva puhemies! Hyvät kollegat! Olipa hyvä, että edustaja Laiho luki äskettäin käyttämässään puheenvuorossa hallituksen piirissä tehtyjä yhteisvaikutusarvioita, koska täällä on nyt useamman päivän väitetty, että mitään yhteisvaikutusarvioita ei olisi tehty. [Välihuutoja vasemmalta] Sen sijaan on aivan selvää, että näitä vaikutusarvioita ja yhteisvaikutusarvioita voisi aina tehdä perusteellisemmin ja tarkemmin. [Jussi Saramo: Voisiko huonommin tehdä?]

Sitten on sanottava edustaja Kiurun puheenvuoron lopun johdosta, että totta kai voi julistaa, että se on arvovalinta, kun halutaan säästää valtion menoissa eikä haluta laittaa lisää valtion menoja. [Veronika Honkasalo: Ei, vaan te säästätte pienituloisilta!] Tämä on se demareitten arvovalinta, että aina voi laittaa lisää valtion menoja, aina voi laittaa lisää rahaa hyviin tarkoituksiin. [Krista Kiuru: Ei kannata oikeuttaa omia tekemisiä muiden tekemisillä!]

Täällä edustaja Andersson kehui, miten edellinen hallitus laittoi lisää rahaa lapsiperheille, ja se oli hänen mielestään erinomainen saavutus [Vasemmalta: Niin olikin!] ja edellisen hallituksen politiikkaa hyvin osoittaa. [Aki Lindén: Ja te kannatitte niitä!] Kun koettiin, että jonnekin äänestäjien lepyttämiseksi tai muusta syystä on laitettava lisää rahaa, niin sinne laitettiin lisää rahaa. [Vasemmalta: Miksi te kannatitte?] Oli hyviä syitä laittaa lisää rahaa, niin kuin koronaepidemia [Jussi Saramo: Lisää rahaa omistajille!] tai niin kuin Venäjän raakalaismainen ja rikollinen hyökkäys Ukrainaan, se vaati meiltä puolustukseen ja varustautumiseen lisämenoja. Ne olivat hyviä lisämenoja. [Krista Kiuru: Mutta sosiaaliturvasta huolehtiminen ei ole sitä kokoomukselle!] Mutta Marinin hallituksen, jonka edustajat nyt istuvat oppositiossa, arvovalinta oli juuri se, että aina laitetaan lisää rahaa kaikkeen mutta ei tarvitse miettiä, miten se raha riittäisi. [Vasemmalta: Te leikkaatte ja otatte silti velkaa!] Ei tarvitse miettiä. Otetaan lisää velkaa ja sen jälkeen otetaan vielä lisää velkaa. Miksi otettiin jatkuvasti lisää velkaa? Siksi, mitä nyt näemme. [Välihuutoja vasemmalta] On ikävää, kun joudutaan tekemään ikäviä säästöjä, ja niinpä edellinen hallitus ei niitä tehnyt, kun se on ikävää. On mukavampaa, kun voidaan laittaa lisää rahaa kaikkiin hyviin tarkoituksiin. [Jussi Saramo: Häkämieskö pakottaa teitä?]

Sitten täällä kehdataan arvostella, että nykyinenkin hallitus ottaa lisää velkaa. No sehän on irvokasta, että te, joilla ei ollut mitään ajatusta säästää käytännössä yhtään mitään yhtään mistään, [Vasemmalta: Uskomaton puheenvuoro!] kehtaatte arvostella nykyhallitusta siitä, että se ottaa lisää velkaa, kun se joutuu ottamaan lisää velkaa muun muassa sen vuoksi, että teidän ottamat valtavat velat nostivat Suomen korkomenoja tavalla, tietysti koron nousun myötä, [Välihuuto vasemmalta] jota te ette silloin halunneet lainkaan ottaa huomioon. Tehän kuvittelitte, että raha on ilmaista, aina saa lisää velkaa eikä se maksa mitään. [Vasemmalta: Höpö höpö! — Krista Kiuru: Tässä esityksessä käsitellään indeksejä!]

Arvoisa rouva puhemies! Fakta on se, että valtion menoja on pakko säästää. Se on fakta. Jopa demarit ovat sen jollain tavoin ja jollain tasolla ilmeisesti mieltäneet, koska he ovat esittäneet säästöjä valtion kokous- ja matkakuluista. No silläkö nämä miljardien huolet sitten ratkaistaan, kun valtion kokous- ja matkakuluista säästetään? [Aki Lindén: On siellä

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

paljon muutakin!] Kun valtion menoja joudutaan säästämään, ei pystytä sivuuttamaan sosiaalisia tulonsiirtoja, koska ne ovat niin merkittävä osa valtion menoja, ja kun valtion menoja säästettäessä sosiaaliin tulonsiirtoihin joudutaan puuttumaan, niin kukaan ei voi kieltää sitä — enkä minä ole sitä kieltämässä — että se vaikuttaa kielteisesti niiden ihmisten toimeentuloon, joiden toimeentulossa näillä sosiaalisilla tulonsiirroilla on huomattava merkitys. [Li Andersson: Paitsi ministereiden toimeentuloon!] Mutta jos oikein ymmärsin, niin esimerkiksi nyt puheena olevilla indeksijäädytyksillä säästetään valtion menoja vajaa 400 miljoonaa euroa — pikkasen enemmän kuin niillä kokouskuluilla, mitä demarit osasivat esittää. [Jussi Saramo: Mites se 700 miljoonaa yrityksille?]

Samanaikaisesti tietysti pyritään eräillä säästöillä, ei kaikilla, myös työnteon kannustavuuden ja kannattavuuden vahvistamiseen. Esimerkiksi työttömyysturvan porrastamisella pyritään ennen kaikkea siihen. Tämä ei tarkoita tietystikään sitä, että työttömät lähtökohteisesti olisivat työttömiä omasta halustaan, mutta se tarkoittaa sitä, että on sekä asiallisesti, moraalisesti että taloudellisesti tärkeätä, että pienipalkkainenkin työ kannattaa paremmin kuin sosiaaliturva. Meidän on pystyttävä toimimaan niin, että pienipalkkaisenkin työn vastaanottaminen olisi kannattava ja kannustava vaihtoehto, [Li Andersson: Suojaosien poisto toimii tätä vastaan! — Välihuutoja vasemmalta] ja tähänkin — siis tähänkin — näillä säästöillä pyritään. [Jussi Saramo: Päinvastoin!]

Rouva puhemies! Täällä puhutaan valtavasti veroista. On hyvä korjata väärinkäsityksiä, jotka ovat hyvin todennäköisesti tahattomia — sanotaan kauniisti näin — ja osin tahallisia. Sitä 60:tä miljoonaa euroa, jolla solidaarisuusveron alarajaa korotetaan, on käytetty esimerkkinä lukemattomia kertoja tässä salissa ja tullaan seuraavat kolme ja puoli vuotta käyttämään tässä salissa lukemattomia kertoja, [Jussi Saramo: Entä se 700 miljoonaa?] mutta on väärin antaa sellainen mielikuva, että jos tämä solidaarisuusveron alarajan korottaminen jätettäisiin tekemättä, niin sitten voitaisiin näin säästyvillä tai tulevilla varoilla kustantaa nämä nyt ehdotetut säästöt ja näitä säästöjä ei näin ollen tarvitsisi tehdä. [Veronika Honkasalo: Entä se 700 miljoonaa?] Siis säästöjä tehdään noin 1 500 miljoonan euron edestä. [Jussi Saramo: Entä se 700 miljoonaa?] Ja kun esimerkiksi edustaja Pekonen esitti edellisessä keskustelussa, että kun vain luovuttaisiin tästä 60 miljoonan euron veronkevennyksestä, niin voitaisiin luopua näistä säästöistä, niin sellainen yhtälö ei mene edes vasemistoliiiton matematiikassa tasan. [Vasemmalta: Ei ole kukaan niin väittänyt!]

Sitten puhutaan tämän 60 miljoonan euron ohella siitä, että tehdään historiallisen suuria veronkevennyksiä ja että ei muka velkaannuttaisi, ei muka tarvittaisi säästöjä, kun ei tehtäisi näitä veronkevennyksiä. Tämäkään ei ole totta. Siis hallituksen veropolitiikka vuoden 27 tasossa on suunnilleen neutraalia: sen verran kuin kevennetään, sen verran kiristetään. Ja kun tulette katsomaan vielä lähiaikoina tehtävät lisäpää tökset, niin veikkaan, että hallituksen veropolitiikka loppujen lopuksi tulee olemaan verotusta kiristävää.

Jatkan eri kerralla. — Kiitos. [Aki Lindén: Tähän asti kokoomus on kehunut tekevänsä historiallisen suuret veronalennukset, ja nyt te kerroitte, että verotusta kiristetään! Tämä on mielenkiintoista!] — Kukakohan on kehunut historiallisilla veronalennuksilla?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Pekonen.

16.14 Aino-Kaisa Pekonen vas: Arvoisa rouva puhemies! Minun täytyy sanoa, että kun kuunteli edustaja Zyskowiczin puheenvuoroa, niin oikein välillä mietin, miten te kehtaatte, mutta kyllä te kehtaatte. [Ben Zyskowicz: Ja mikäköhän tuossa oli sellaista, että piti

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

kehdata?] — Aika moni asia oli sellaista, mitä itse mietin. Minusta tämä puheenvuoro väheksyi pienituloisia ihmisiä, väheksyi lapsiperheitä, te puhuitte minun mielestäni [Ben Zyskiewicz: Ahaa, enpä huomannut!] hyvin epäkunnioittavasti näistä ihmisistä, joita nämä leikkaukset nyt koskevat.

Te tiedätte varsin hyvin, että kysymys on arvoista, kysymys on arvopolitiikasta. Te täällä puhutte lisävelasta, te puhutte pakosta, te syytätte Marinin hallitusta viime kauden tekemisistä, mutta, arvoisa edustaja Zyskiewicz, kyllä te tiedätte, että me teimme silloin omien arvojemme mukaista politiikkaa ja meille tärkeitä olivat pienituloiset ihmiset, lapsiperheet ja heidän hätänsä.

Täällä aikaisemmin edustaja Laiho sanoi, että Marinin hallituksen aikana lapsiperheköyhyys kasvoi. Se ei johtunut Marinin hallituksen toimista, vaan se johtui Venäjän hyökkäyssodasta Ukrainaan, jonka myötä hinnat nousivat ja todella lapsiperheissä köyhyys lisääntyi ja lapsiperheet joutuivat enenevässä määrin ruokajonoon. Ja mitä teki Marinin hallitus? Marinin hallitus teki kompensatioita näille lapsiperheille muun muassa korottamalla työttömyysturvan lapsikorotusta, korottamalla lapsilisää, jotta nämä lapsiperheet pystyttiin nostamaan pois köyhyydestä.

Tämä on ollut kaiken kaikkiaan aivan äärimmäisen surullinen keskustelu. Minusta on ollut ahdistavaa osallistua tähän keskusteluun. Täällä on puhuttu ihmisistä kamalilla termeillä, ja samaan aikaan salin oikea laita kumisee tyhjiyttään. Eivät täällä ole hallituspuolueiden edustajat puolustamassa näitä hallituksen tekemiä leikkauksia kaikista pienituloisimpien ihmisten arkeen. [Juha Hännisen välihuuto] En tiedä, johtuuko se siitä, että teitä ei kiinnosta, te väheksytte näitä ihmisiä, vai mistä tämä oikein johtuu. [Vasemmalta: Ei ole edes ministeri paikalla!]

Arvoisa puhemies! Oikeastaan otin tämän puheenvuoron siksi, että minua jäi hieman mietityttämään tässä keskustelun aikana, syyttikö edustaja Sillanpää edustaja Nurmista valehtelusta. Olin kuulevinani tuossa keskustelun aikana, kun edustaja Nurminen ansiokkaasti puolusti pienituloisia lapsiperheitä, että te tällaisen syytöksen hänelle annoitte. Se ei kuulu tämän salin hyviin käytöstapoihin, mutta tämän päivän aikana on kyllä käynyt selväksi, että ehkä ne hyvät tavat tässä salissa alkavat olla historiaa. [Krista Kiuru: Mitä lukee pöytäkirjassa sen osalta? Tuliko Sillanpään välihuuto kirjattua?]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Sillanpää.

16.18 Pia Sillanpää ps: Arvoisa rouva puhemies! Lokakuun 2023 lopussa valtionvelka oli yhteensä 156,32 miljardia euroa — tämä on niin suuri summa, että sitä on vähän vaikea itsenikin käsittää. Asukasta kohden tämä tekee yhteensä 27 861 euroa velkaa. Äkkiseltään kun tuossa laskin, niin tähän on kahden lapsen ja kahden aikuisen perheessä yli 100 000 euroa velkaa. Tähän on ihan järkyttävä summa. [Aki Lindén: Niin onkin, ja sehän ei loppu!] Valtionvelka on monelle asia, josta puhutaan paljon, mutta samaan aikaan se on todella näkymätön. Harva pohtii omassa päivittäisessä elämässään valtionvelkasaldoa, vaikka maan taloudellinen tilanne vaikuttaa jokaiseen suomalaiseen.

Marinin hallitus otti viime kaudella liki 40 miljardia euroa velkaa, ja nykyinenkin hallitus on pakkotilanteessa velanoton suhteen, [Välihuutoja vasemmalta] jotta saadaan edes nousseet korkokustannukset katettua. On helppo kritisoida nykyhallitusta leikkauspäätöksistä, kun on ensin itse vetänyt lainat tappiin asti. Tällä hetkellä Suomi elää velaksi. [Li Andersson: Teidän tuella!] Kun tulot eivät riitä kattamaan menoja, on pakko ryhtyä toimiin ti-

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

lanteen tasapainottamiseksi. Joko tuloja täytyy hankkia lisää tai menoja karsia — vielä parempi, jos tekee molempia, ja sitä tämä hallitus aktiivisesti toteuttaa. On epäkiitollista toimia kansanedustajana hallituksessa, jossa joutuu toteamaan päivittäin, ettei ylimääräistä rahaa ole. [Krista Kiuru: Kyllä teillä rahaa on!] Voimme sulkea silmämme tosiasioilta, mutta se ei silti poista sitä, että rahoitamme nykyistä elämäntapaamme lastemme ja lastenlastemme lompakoilla. Kun tarpeeksi pitkään elää luottokortin ja osamaksujen turvin, voi huomata, ettei laina enää lyhenekään eikä elämiseen jää tarpeeksi rahaa. Näin on vaarana käydä meidän valtiontaloudelle, eikä hyvinvointivaltion palveluihin jää enää tarpeeksi rahaa.

Käsittelyssä olevat indeksijäädytykset koskevat vuosia 24—27, ja kyse ei ole muutoksesta, joka olisi voimassa maailman tappiin asti. Lisäksi näiden jäädytysten ulkopuolelle jäävät muun muassa kansaneläke, takuueläke, perhe-eläke, vammaisetuudet sekä toimeentulotuen perusosa, muutamia näistä mainitakseni.

Me emme voi taata suomalaisten hyvinvointia, jos emme pidä huolta siitä, että valtion kassassa on rahaa. Julkisen sektorin menot ovat kasvaneet tuloja nopeammin, korkokustannukset ovat nousseet merkittävästi, ja lähivuosina väestön ikääntyminen saa aikaan lisää uusia haasteita. Ei kukaan tee leikkauspäätöksiä siksi, että se olisi erityisen mukavaa tai että päätöksillä olisi tarkoitus kyykyttää ihmisiä. Näitä päätöksiä tehdään siksi, että voimme ylläpitää yhteiskunnan turvaverkkoa sitä tarvitseville tästä taloustilanteesta huolimatta ja että se turvaverkko olisi pystyssä tulevaisuudessakin.

Tähän loppuun haluaisin nyt vielä sanoa, että ihmettelen syvästi, että ettekö te siellä vasemmalla laidalla pärjää sellaisella argumentoinnilla, mikä pitäisi paikkansa, kun teidän pitää jatkuvasti vääristellä, minunkin sanomisiani. Viime viikolla esimerkiksi, kun naurahdin edustaja Kiurun kommentille sote-valiokunnan sekopäisyydestä, te vääristelitte ja esititte, että nauraisin pienituloisten asioille. Ei voi sanoa muuta kuin että hohhoijaa. Sanon nyt teille suoraan tässä, ja toivon, että sisäistätte tämän: en koskaan nauraisi pienituloisten asioille. En ole tehnyt sitä aikaisemmassa elämässä, enkä aio tehdä sitä nykyisessäkään, se on aivan varma. Toivon, että te argumentoisitte ennemmin sillä, mitä on oikeasti sanottu, eikä tahallaan vääristellä toisen sanomisia oman edun tavoittelussa. Ja tällä viittaan myös edustaja Nurmiseen. Kun huusin sen välihuudon, että ei saa valehdella, niin nimenomaan tätä tarkoitin: jos en täällä puhu niin, että kutsuisin kaikkia työttömiä varkaiksi, niin silloin todella tarkoitan sitä. Kuunnelkaa se puhe uudestaan. [Vasemmalta: Se on täällä litteroituina!] Minä kannan kyllä vastuun omista sanomisistani ja toivon, että myös te omistanne. Ja toivon, että täällä pysytään totuudessa, kun keskustellaan ja argumentoidaan [Krista Kiuru: Sitä minäkin olen toivonut!] niillä asioilla. — Kiitos. [Vasemmalta: Kannattaa miettiä, mitä sanoo!]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Andersson, Li.

16.22 Li Andersson vas: Arvoisa puhemies! Tässä tuli nyt edustaja Zyskoviczin puheenvuorossa niin paljon kommentoitavaa, että katsotaan, riittääkö aika.

Aloitan yhteisvaikutusten arvioinnista.

Juuri siitä selvityksestähän, jota edustaja Laiho kävi täällä lukemassa ääneen, koko tämän syksyn keskustelu yhteisvaikutusten arvioinnin puutteista lähti liikkeelle, [Krista Kiuru: Kyllä, näin se oli!] juuri tästä asiakirjasta, mihin te nyt viittaatte tässä. Sen puutteista me kaikki muut täällä olemme keskustelleet koko syksyn ajan, johtuen siitä, että kun se jul-

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

kaistiin, todettiin, että sieltä puuttuu sosiaaliturvaleikkauksia, sieltä puuttuvat ne heikennykset ja muutokset, mitä tehdään toimeentulotukeen, [Krista Kiuru: Ja se koski vain vuotta 24!] sieltä puuttuvat kokonaan kuntoutusetuuksiin tehtävät leikkaukset ja siellä ei arvioida myöskään näiden indeksijäädystysten, siis joiden vaikutus perusturvaan on merkittävä, vaikutusta koko vaalikaudeksi, kun tähän olette nyt jäädyttämässä nämä indeksit koko vaalikaudeksi, ja silti tässä yhteisvaikutusten arvioinnissa on huomioitu vain ensi vuosi.

Tämän lisäksi perusoikeusasiantuntijat ovat kritisoineet tätä selvitystä siitä, että siihen ei sisälly arviota näiden leikkausten yhteisvaikutuksista ihmisten perus- ja ihmisoikeuksien kannalta. Tämä on iso kysymys siitä, missä menee kohtuullisuuden raja, mikä on liikaa yksittäisen vaikeassa asemassa olevan pienituloisen näkökulmasta. Ja tätä arviointiahan nyt tosiasiallisesti ei ole tehty tämän syksyn aikana johtuen siitä, että hallitus ei ole tuottanut meille sellaisia pohjamateriaaleja tänne käsittelyyn, jotka olisivat mahdollistaneet tämän kohtuullisuuden arvioinnin perus- ja ihmisoikeusnäkökulmasta.

Mitä tulee edelliseen vaalikauteen, niin muistutan nyt sitten hallituspuolueiden edustajia myöskin siitä, että ne taloudelliset päätökset, mitä silloin tehtiin, tehtiin teidän tuellanne, [Ben Zyskowicz: Kyllä me niitä säästöjäkin oltaisiin tuettu!] vastauksena koronakriisiin ja vastauksena energiakriisiin, tehtiin mittavia panostuksia Puolustusvoimien tarpeisiin ja investointeihin. Ja kaikki tämä tehtiin tässä salissa yhdessä. Erotus tähän vaalikautteen on se, että nyt ei ole mitään tämänkaltaisia kriisejä näköpiirissä. [Ben Zyskowicz: Ai jaa!] Te, nykyiset hallituspuolueet, lupasitte suomalaisille vaaleissa, että kunhan me pääsemme valtaan, niin velaksi eläminen loppuu — näin helppo homma tämä on maassa, joka kärsii merkittävästä väestörakenteen muutoksesta. Te annoitte ymmärtää, että näin helppo tämä homma on, ja kuinkas sitten kävikään? Velkaantumisen tahti vain kiihtyy tämän koko vaalikauden ajan, ainakin nykyisten ennusteiden mukaan. [Ben Zyskowicz: Toista se olisi teidän lääkkeillä! — Krista Kiuru: Nyt on teidän hallitus!]

Mutta on totta, edustaja Zyskowicz, että on myöskin asioita, joissa edellinen hallitus teki arvovalintoja siinä suhteessa, miten julkisia varoja käytetään, ja joissa tämä hallitus kyllä tekee tyystin toisentyppisiä arvovalintoja. Siitä olen teidän kanssanne kyllä aivan samaa mieltä. Edellinen hallitus halusi lisätä julkisia resursseja köyhyyden vähentämiseen, minä seurauksena tehtiin mittavia panostuksia esimerkiksi pienituloisten eläkeläisten toimeentuloon ja myös pienituloisten lapsiperheiden toimeentuloon, vahvistettiin koulutuksen rahoitusta. Sen sijaan me emme tehneet sen kaltaisia päätöksiä, mitä tämä hallitus nyt on tekemässä veropolitiikan osalta: uusia veroetuja esimerkiksi sijoittajille ja huipputulolisille. Toisin kuin mitä te annatte ymmärtää, samanaikaisestihan, kun te toteutatte kenties Suomen historian kovimpia leikkauksia pienituloisten toimeentuloon, te veropuolella olette alentamassa kaljaverotuksen hintaa, te olette alentamassa ministereiden tulotasoilla elävien huipputulolisten tuloverotusta, te olette korottamassa osakesäästötilin ylärajaa ja sen lisäksi te olette antamassa työnantajille 700 miljoonaa ensi vuonna näiden veroluontoisten maksujen alennuksena. Jos edes osa tästä kerättäisiin valtion kassaan, niin se merkittävästi pienentäisi myöskin painetta täällä sosiaaliturvapuolella. [Ben Zyskowicz: Kuinka merkittävästi?] Joten kyllä teillä olisi mahdollisuus tehdä tyystin toisentyppisiä arvovalintoja kuin mitä te nyt olette tehneet, edustaja Zyskowicz.

Tämän lisäksi selvennän vielä, että tässä kysymyksessä veroasteen laskusta on kyse myöskin siitä, mitä hallitus jättää tekemättä. Veroasteen lasku ei ole seurausta vain siitä, että tehtäisiin tietoisia päätöksiä verojen alentamisesta, mitä te myöskin teette, vaan siitä, että meillä on esimerkiksi ympäristöverotuksen puolella ollut paljon sellaista verotusta,

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

jonka tuotot nyt vähenevät, ja te ette tee mitään näiden uusien, korvaavien tulolähteiden löytämiseksi. Tämän takia tämä velkaantuminen vain pahenee tämän vaalikauden aikana siitä huolimatta, että te historiallisen kovalla kädellä köyhdyttte pienituloisia suomalaisia ja lisäätte tietoisin päätösin lapsiperheköyhyyttä tässä maassa. Tämä on se asia, mitä me olemme täällä oppositiossa kritisoineet, ja tämä on valinta, minkä te teette. Te olette valinneet kirjoittaa sinne hallitusohjelmaan, että pääomaverotukseen ei sitten muuten tehdä mitään muutoksia tällä vaalikaudella eikä me tehdä yritysverotukseen mitään muutoksia. Te olette itse valinneet olla puuttumatta tähän veroasteen romahtamiseen, ja te olette valinneet kohdistaa nämä säästöt sellaisten ihmisten toimeentuloon, joilla on muuten jo aivan tarpeeksi vaikeaa tässä yhteiskunnassa.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kiuru, Krista.

16.28 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Tässä käsittelyssä olevassa esityksessä, joka koskee siis KEL-indeksien jäädytystä, vaikutukset kohdistuvat 1 375 000 suomalaiseen — siis 1 375 000 suomalaiseen. Tällä käsissä olevalla ehdotuksella on siis merkittäviä vaikutuksia suomalaisiin. Lähes joka neljäs huomaa nämä hallituksen kohdistamat sosiaaliturvan leikkaukset arjessaan. Erikoisinta tässä on se, että ne kohdistuvat pikemminkin alimpiin tulodesiileihin, niin että ensimmäisen ja toisen tulodesiilin saajat eli Suomen kaikkein pienituloisimmat ja haavoittuvimmassa asemassa olevat ihmiset saavat näistä isoimmat vaikutukset. Käytännössä tässä uudessa tutkimuksessa, jonka THL on tehnyt, todetaan siis, että nämä alimmat tulokymmenykset ottavat tästä isoimman hitin, eli yli puolet näistä vaikutuksista kohdistuu nimenomaan kahteen alimpaan tulokymmenykseen. Se kertoo tietenkin siitä, millä tavalla on tehty valintoja, keneltä tällaisessa vaikeassa taloudellisessa tilanteessa otetaan. Koska näiden ehdotusten yhteenlasketut vaikutukset pyörivät minimissäänkin noin 300 ja 400 miljoonan pakeilla, parhaimmillaan jopa 800 miljoonan nurkilla, niin on selvää, että suomalaiset pienituloiset ja vähäosaiset ihmiset rahoittavat tämän hallituksen isossa kuvassa tehtäviä muutoksia, totta kai, omalla panostuksellaan. Ja me kysymme tänään täällä, ovatko nämä vaadittavat panostukset liikaa, missä kulkee kohtuullisuuden raja.

Kysynkin teiltä nyt, kun katsomme tämän indeksileikkauksen vaikutuksia: miltä nämä teidän mielestänne tuntuvat? Näissä luvuissa ei ole nyt yhteisvaikutuksia, vaan nyt puhun pelkästään tästä indeksileikkauksesta. Nämä kaikki vaikutukset kohdistuvat siis noin 1,6 miljoonaan ihmiseen, mutta tämän vaikutus on siis 1 375 000. No, kun käydään läpi tämä rotla tästä, niin... Ei, meni jo väärin — siis kaikki nämä vaikutukset, jotka hallitus on nyt tehnyt, koskevat käytännössä noin joka neljättä. Olen tänään vielä ministeriöstä varmistanut, kuinka montaa tämä indeksileikkausesitys koskee, koska se ei ole tässä hallituksen esityksessä sanottuna, ja siellä arvio oli, että se koskisi 1,6:ta miljoonaa suomalaista.

Ja nyt kun katsotaan näitä 1,6 miljoonan ihmisen vaikutuksia, minkälaisia ne ovat, niin tässä niitä nyt tulee:

Tässä ministeriön omassa hallituksen esityksessä on arvioitu sivulta 15 esimerkiksi sairausvakuutuslain mukaisia etuuksia ja sitä, minkälaisia vaikutuksia niillä on. Vähimmäismääräinen sairaus-, vanhempainpäiväraha ja kuntoutusraha kuukaudessa ovat tänä vuonna lähes 25 senttiä vajaat 800 euroa. No, tästä 800 eurosta tämä muuttuisi vuosien 24—27 aikana niin, että kun se olisi indeksien mukaisesti 893,75, niin tosiasiaa tällä esityksellä, jota tänään täällä salissa käsitellään, tuo leikkaus on 90 euroa 75 senttiä, mikä tarkoittaa si-

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

tä, että tämä indeksi säilyy jäädytyksen vuoksi samalla tasolla kuin vuonna 23 myös vuonna 27. Onko se paljon vai vähän, sitä sopii kysyä. Tässä on siis ensinnäkin pelkästään indeksijäädytys näihin keskeisiin etuuksiin, joka nousee sinne 91 euroon. Kuinka isoista ryhmistä puhutaan, kun puhutaan tämäntyyppisistä leikkauksista? Meillä on käytännössä toimeentulo... Ei, katsotaan tuosta eri kohdasta — hetkinen, kun löydän. Eli käytännössä vähimmäismääristä sairauspäivärahaa maksettiin 37 000 henkilölle, vanhempainpäivärahaa 17 700 henkilölle, vähimmäismääristä siis, ja käytännössä näitä työttömyysetuuksiakin — jostakin sen summan kohta löydän — maksettiin kuitenkin merkittävälle osalle, sadoilletuhansille suomalaisille.

Kotihoidon tuen osalta: ministeriön taulukossa on selvitetty myös alle kolmevuotiaista lapsista maksettavaa kotihoidon tuen hoitorahaa, ja sen reaaliarvo laskee tässä noin 43 euroa, siis lähes 43 euroa.

Opiskelijoiden osalta — otetaan vielä yksi esimerkki — tämä tuki on ollut tällä hetkellä noin 280 euroa, jos on asunut itsenäisesti yli 18-vuotiaana ja saanut opintorahaa. Tuo indeksileikkaus on 32 euroa, eli käytännössä se pysyy samana vuonna 27 kuin se on vuonna 23. Onko se paljon vai vähän ottaen huomioon tilanteen, että tähän päälle tulee myöskin asumistuen leikkaus? Muistanette sen helsinkiläisen opiskelijan, jonka toimeentulo käytännössä leikkaantuu lähes 19 prosentilla vuonna 27.

Tästä on kysymys yhteisvaikutuksissa. Me emme voi katsoa vain näitä lukuja, joita tässä edellä nyt totesin, vaan myöskin niitä kokonaisia vaikutuksia, jotka näille ihmisille tulevat. Valiokunnassa pyysimme laskelmia myöskin ministeriöltä tilattavaksi sekä indeksileikkauksien suurimmista summista että myöskin työttömyysturvaa koskien näistä suurimmista menettäjistä. Siellä iso kysymys ovat nämä lapsikorotukset, joista on useita satoja euroja pois. Käytännössä sen lapsiköyhyyttä tasaava merkitys olisi sosiaalipolitiikan näkökulmasta ollut merkittävä.

No, nyt kun näin tehdään, on tärkeää selvittää, miten nämä vaikuttavat ihmisiin. Luenkin tässä THL:n johtopäätöksen. Nimittäin jos ette THL:n rapsasta muuta lue, täällä johtopäätöksissä se kerrotaan: ”Edellisiin hallituskausiin verrattuna muutokset ovat vaikutukseltaan selvästi suurempia: useita etuuksia pienennetään, indeksijäädytykset heikentävät tukien ostovoimaa merkittävästi ja toimeentulotukeen kaavaillaan laajamittaista uudistusta. Säästöt heikentävät selvästi perusturvaa. Laskelmiemme mukaan hallituksen esittämät toimet kasvattavat tuloeroja ja köyhyysriskiä huomattavasti. Hallituksen sosiaaliturvaleikkaukset osuvat kipeimmin alimpiin tulokymmenyksiin. Kun ensimmäisessä ja toisessa tulokymmenyksessä yli puolella tulot pienentyisivät, kolmannesta tulokymmenyksestä eteenpäin tulojen väheneminen koskettaa yhä harvempaa.” Siinä oli THL:n analyysi näistä yhteisvaikutuksista.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Räsänen, Joona.

16.36 Joona Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Ehkä paikallaan on tässä keskustelussa vielä käydä lävitse muutama asia, joissa meillä ihan perustellusti näyttää olevan hallituspuoleisiin verrattuna erilainen näkökulma.

Lähdetään ensimmäisenä siitä valtiontalouden tasapainottamisesta. Täällä on monesti kysytty sitä, että eikö todella teidän mielestänne valtiontaloutta pidä tasapainottaa, mutta emme me ole niin sanoneet. Mehän olemme juuri sanoneet, että tässä tilanteessa on tärkeää ja tarpeellista, että valtiontaloutta tasapainotetaan. Olemme omassa vaihtoehdossam-

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

me esittäneet, että sitä voi tehdä myös erilaisilla valinnoilla kuin hallitus on valinnut, ja päätyä itse asiassa valtiontalouden osalta vielä pienempään alijäämään kuin hallitus omassa esityksessään päätyy. Emme me kiistä sitä, etteikö valtiontaloutta pidä tasapainottaa, se on ihan selvä asia. Kun katsomme julkisen talouden kokonaisuutta ja valtiontaloudenkin osalta, kun alijäämät huitelevat yli 10 miljardissa eurossa koko tämän kehyskaudenkin ja siitäkin vielä eteenpäin, niin on ihan selvää, että erilaisia toimenpiteitä pitää tehdä. Mutta sitten tullaan todella siihen, minkälaisia toimenpiteitä tehdään, ja ne sisältävät aina arvovalintoja, ja tässä asiassa todella on täällä oppositiopuolueilla ollut hieman toisenlaiset arvovalinnat kuin hallituksella.

Mitä tulee sitten tähän velkaantumiseen, kun täällä hallituspuolueet syyttävät aina edellistä hallitusta velkaantumisesta ja siitä tilanteesta, jossa nyt sitten isänmaa on, niin on hyvä ehkä käydä vielä läpi se, että siis julkinen talous on velkaantunut viimeisten 15 vuoden aikana johtuen siitä, että meillä vuosittain menojen kasvuvauhti on ollut nopeampaa kuin tulojen kasvuvauhti, ja tästä syystä meille on koitunut krooninen velkaantuminen. No, täällä monesti aina mietitään sitä, kenen syy tämä on. Mutta kun nyt sitten nykyiset hallituspuolueet monesti aina edellisiä hallituspuolueita syyttävät, niin on ehkä hyvä muistaa — varsinkin teidän, edustaja Zyskowicz, kun äsken tuolta toisesta pöntöstä näin totesitte — että viimeisen 15 vuoden aikana te olette yli 95-prosenttisesti kuitanneet kaiken sen velan, mitä yhteiskunnassa on otettu, yli 95-prosenttisesti. Ja silloin on mielestäni todella härskiä tulla taivastelemaan tilanteessa, jossa itse vielä istuu nyt hallituksessa, joka ottaa enemmän velkaa näiden neljän vuoden aikana kuin edellinen hallitus, niin että tästä syytetään sitten edellistä hallitusta, kun tosiasiaa tämä on ihan meidän yhteinen ongelmamme, jossa me ihan kaikki täällä paikallaolijat — ja myös he, jotka eivät ole paikalla — olemme omalta osaltamme syntyisiä. Ja sen takia toisten syyttäminen tästä asiasta on kohtuullisen turhaa ja todella varsinkin, kun tämä hallitus velkaantuu vielä enemmän kuin edellinen hallitus.

Sitten vielä kysymys siitä, onko nyt niin, että jos tämä hallitus jättäisi tämän solidaarisuusveron alarajan nostamatta, minkä fiskaalinen vaikutus julkisessa taloudessa on se 60 miljoonaa, niin sillä voitaisiin paikata kaikki nämä leikkaukset. Eihän kukaan ole niin sanonut. Eihän kukaan ole niin sanonut [Vasemmalla: Paitsi Zyskowicz!] — niin, paitsi todella edustaja Zyskowicz antoi vaikutelman, että sillä nyt kaikki paikataan — vaan kysymyksen on siitä, mikä on tässä tilanteessa oikein. Jos samaan aikaan pienituloisilta otetaan satoja euroja kuukaudessa, niin onko oikein, että samaan aikaan annetaan täsmäveronkevennykset ministerin tuloluokkaan, 14 000 euroa kuukaudessa tienaa-ville pari tonnia puhtaana käteen? Eihän kenenkään oikeudentajuun pitäisi tällaisen yhtälön mahtua, ei kenenkään. Ja ymmärrän varsin hyvin sen, että kun taloutta tasapainotetaan, tulee myös ikäviä päätöksiä. Ne ikävät päätökset yleensä tuntuvat pienituloisissa paljon kipeämmin kuin sitten suurituloissa. Mutta samaan aikaan ei voi mitenkään perustella sitä, että nyt on pakko antaa parin tonnin täsmäveroale kaikista hyvätuloisimmille — ei mitenkään.

Arvoisa puhemies! Mitä tulee sitten väitteeseen siitä, että hallituksen veropolitiikka itse asiassa on neutraalia julkisen talouden näkökulmasta, niin se on ihan totta, edustaja Zyskowicz, kun katsotaan sitä vuoden 27 tasolla. Mutta ensi vuoden osalta, tuossa kun näitä ynnäilee yhteen, pelkästään siis ne toimet, joita hallitus nyt tekee ja jotka pienentävät siis verotuloja ensi vuoden osalta, ovat yli 800 miljoonaa. Siis yli 800 miljoonaa joka tapauksessa hallitus tekee toimenpiteitä, joilla verotulot pienentyvät suhteessa tähän vuoteen. Totta kai hallituksella olisi ollut käytettävissä myös se mahdollisuus, että ehkä kaikkia näi-

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

tä toimenpiteitä ei kannata sitten samanaikaisesti viedä lävitse, mikäli olemme aidosti huolissamme tästä julkisen talouden velkaantumisesta.

Otetaan nyt muutama esimerkki. Kun meidän kroonisesti laskevassa veroasteessa kysymys todella on siitä, että meidän kulutusveroissa — varsinkin niissä veroissa, jotka on sitten sidottu esimerkiksi fossiilisiin energiamuotoihin — tuottoasteet ovat tippuneet, niin onko nyt oikea aika esimerkiksi pienentää polttoaineveroa yli 160 miljoonalla eurolla, varsinkin kun tällä hetkellä maailmanmarkkinahinta vielä näyttää jopa sellaiselta, ettei tällaista alennusta tarvitsisi tehdä? Valtio menettää siinä yli 160 miljoonaa verotuloja ensi vuonna. Tai onko nyt tarpeellista, että tässä ajassa, jolloin todella useammalla sadalla eurolla kuukaudessa pienituloisimpien suomalaisten toimeentuloa heikennetään, nyt sitten kevennetään vaikkapa oluen verotusta sillä 25 miljoonalla eurolla? Onko todella oikea aika? Tai onko oikea aika, että tässä tilanteessa, kun todella tehdään satojen eurojen heikennyksiä pienituloisimpien ihmisten toimeentuloon, sitten vaikkapa ajoneuvoveroa pienentää 50 miljoonalla eurolla, mikä sekin kohdistuu itse asiassa suurempituloisiin? Että kyllä näitä valintoja hallituksella olisi ollut mahdollisuus tehdä myös toisin, jolloin tämä politiikka ei näyttäisi näin räikeän epäoikeudenmukaiselta — ja silti edelleen hallitus olisi voinut sitten niin halutessaan myös julkista taloutta vahvistaa erilaisilla toimenpiteillä, mitkä varmasti vähän eroavat siitä, mitä oppositiossa on esitetty.

Ja sitten tähän loppuun vielä: Kun tästä oikeudenmukaisuudesta puhutaan, niin on monesti helppo sitten hallituksesta syyttää, että tässä nyt sitten oppositio vääristelee. Kun katsom näitä hallituksen omiakin selvityksiä, niin nämä vaan todistavat nämä väitteet tosiksi. Kun katsotaan näitä sopeutustoimia, niin ne kohdistuvat hallituksen omienkin selvitysten perusteella vain ja ainoastaan pieni- ja keskituloisiin. Kun katsotaan hallituksen veropolitiikkaa, niin siitä todella eniten hyötty suurituloisin desiili — siis suurituloisin desiili. Ja edelleen todella tämän yhtälön jälkeen myös julkinen talous edelleen velkaantuu yli 11 miljardilla eurolla ensi vuonna. Joten ei tätä yhtälöä nyt kovin tasapainoisena, saati oikeudenmukaisena, voi pitää.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Lindén.

16.43 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Zyskiewiczin lennokas puheenvuoro sai täällä aikaan oikein montakin vastausta, ja itsekkin sitä varten pyysin sitten puheenvuoron, mutta jätän tästä alkuperäisestä puheenvuorostani pois sellaisia kohtia, joita tässä kollegat ovat jo perusteellisesti käsitelleet. Mutta kuitenkin jatkan vielä tästä velasta edustaja Räsänen erinomaisen puheenvuoron jälkeen.

Jos Suomen valtionvelkaa — nyt puhun nimenomaan valtionvelasta, sittenhän meillä on toinen käsite, julkisyhteisöjen yhteinen velka — lähdemme tarkastelemaan tosi kauas taaksepäin, niin se on kolme kertaa noussut varsin korkeaksi. Jokainen ymmärtää, miksi se oli vuonna 1947 peräti 70 prosenttia bruttokansantuotteesta, mutta siitä se osuus suli sitten hyvin nopeasti, ja Suomihan oli oikeastaan 50-, 60- ja 70-luvuilla ja vielä 80-luvullakin lähes velaton, ei todella velaton mutta lähes velaton, eli valtionvelan osuus oli alle 10 prosenttia bruttokansantulosta tuohon aikaan. No sitten 90-luvun laman aikana, varsinkin vuonna 96, valtionvelka saavutti uuden huipun. Se oli silloin 60 prosenttia bruttokansantulosta. Siitä se suli kuitenkin sitten 17 vuotta kestävä myönteisen talouskehityksen aikana sinne 30 prosenttiin. Mutta finanssikriisin jälkeen se alkoi nousta, ja nyt olemme olleet kroonisesti eri vauhteissa tapahtuvan velkaantumisen kanssa ongelmissa.

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

Nyt kun katsotaan tätä Marinin hallituksen kautta — jota minun mielestäni ehkä enemmän kuitenkin perussuomalaiset ovat arvostelleet, vaikka tekin tässä, edustaja Zyskiewicz, kovin värikkäästi siitä puhuitte — niin Marinin hallituksen aikana Suomi velkaantui, siis valtionvelka kasvoi, vajaalla 40 miljardilla eurolla. On laskettu, että siitä 32 miljardia oli koronakriisin ja Venäjän Ukrainaan tapahtuvan hyökkäyksen seurausvaikutusta ja kahdeksan miljardin edestä kysymys oli muista asioista. Ja ne muutkaan asiat eivät olleet sellaisia, joista me olisimme olleet politiikan tai tämän täysistuntosalin eri laidoilla kovasti eri mieltä. Muistan erittäin hyvin, että hoitajamitoitus meni täällä yksimielisesti läpi, hoitotakuu meni yksimielisesti läpi ja oppivelvollisuuden laajentaminen meni täällä yksimielisesti läpi. Nyt kun sanon ”yksimielisesti”, niin tarkoitan siis niihin varattua rahoitusta. Sitten oli tietysti erilaisia painotuksia näillä asioilla. Lukuisat liikenne- ja muut infrastruktuurihankkeet etenivät täällä pääasiassa yksimielisesti. Sitten muistan erään asian, jossa kuitenkin jouduttiin — ja oli tietysti perusteltuakin — rahoittamaan merkittävältä osaltaan myös kehityksen sisältä, ja se oli hoitajamitoitus. Jouduttiin ottamaan yli 60 miljoonaa euroa STM:n pääluokan kokonaisuuden sisältä, ja siellä se kohdistui osin sairausvakuutukseen. Ja voi etää, olen kuullut täällä salissa kymmeniä kertoja, kuinka väärin tehtiin, kun siis tasapainotettiin budjettia sillä tavalla, että kaikkein sairaimpien ja iäkkäimpien ihmisten hoitotyön turvallisuutta lisättiin ja otettiin STM:n kokonaisuuden sisältä sairausvakuutuksesta. Ja nyt te olettekin sitten laittamassa sinne sairausvakuutukseen rahaa enemmän kuin vuosikymmeniin on tapahtunut.

Tämän solidaarisuusveroasian minusta erittäin hyvin edustaja Räsänen tässä edellä käsittelee. Eihän täällä kukaan ole väittänyt, että 60 miljoonalla rahoitetaan 1,4:n tai vielä suuremman miljardimäärän leikkauksia. Sen merkitys on suurimmalta osalta symbolinen. Mutta miksi? Jokuhan sitä on esittänyt siellä Säätytalolla. Olisi mielenkiintoista kuulla, kuka on neljän puolueen hallitukselle sitä esittänyt ja millä voimilla on ajettu läpi sitä, että juuri tämä asia pitää nyt hoitaa. Luulen, minusta vähän tuntuu siltä, että itse asiassa kadutte tällä hetkellä sitä asiaa, koska se tuntuu selvästi olevan semmoinen kysymys, niin kuin tämä vanha sanonta on, että se koira älähtää, johon kalikka kalahtaa. Eli jos olisitte jättäneet sen tekemättä, niin ehkä tässä kritiikissäkin pääsisitte sitten vähän vähemmällä.

Mutta mennäänpä nyt sitten ihan tähän tilanteeseen, missä me nyt olemme. Jos katson valtion budjettia ensi vuodelle, niin siellä kaikissa pääluokissa tapahtuu merkittävää kasvua, paitsi kolmessa pääluokassa: UM:n, siis ulkoministeriön, pääluokka vähenee, kun siellä kehitysapumäärärahoja leikataan, ympäristöministeriön pääluokka vähenee, ja mikä mielenkiintoista, STM:n, sosiaali- ja terveysministeriön, pääluokassa 33 kasvua on yksi prosentti. Meillä käytännössä kaikki muut pääluokat kasvavat erittäin merkittävästi, eli käytännössä siis teidän hallituksenne jatkaa tällä hetkellä aika voimakasta menojen kasvua. No, ei ole tietysti tullut meiltä täältä oppositiostakaan kritiikkiä sen takia. Jotenkin tämä politiikan narratiivi on sellainen, että kun poliitikot kehuvat aikaansaannoksiaan, niin silloin he kertovat yleensä, mihin hyviin kohteisiin he ovat voineet menoja laittaa lisää. Mutta siis merkittävästi tämä hallitus lisää menoja. Samaan aikaan sitten alennetaan tuloja eli veroja, ja sen seurauksena velkaantuminen kasvaa. Käytännössähän on niin, että ei kolmea asiaa voi saada yhtä aikaa: lisätä määrärahoja, alentaa tuloja ja sitten vielä lyhentää valtionvelkaa. Sen takiahan te ette käytännössä pysty lyhentämään valtionvelkaa.

No, meillä oli tänään valtiovarainvaliokunnassa kuultavana valtiovarainministeri. Olen ymmärtänyt, että valiokuntien keskusteluista ei sillä tavalla nyt raportoida täällä suuressa salissa, mutta se sama keskustelu nyt tapahtuu tietysti julkisuudessa kaiken aikaa, ja kyllä-

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

hän me olemme nyt Suomen taloudessa tällä hetkellä vielä synkempien tilanteiden edessä kuin mikä alkusyksyllä näytti. Ja sanoisin nyt ihan itse omana kantanani, eikä tässä ole mitään irtiottoa missään nimessä tietenkään oman puolueeni yleisistä linjauksista: Tällä hetkellä jos joskus me tarvitsisimme sellaista keskustelua, jota aikanaan käytiin esimerkiksi pääministeri Sorsan aikana, kun järjestettiin yli puoluerajojen tapahtuvaa yhteistyötä. Väillä on puhuttu yhteiskuntasopimuksesta ja muusta. Kyllä meidän täytyy nyt lähteä vakavasti puhumaan myös tästä budjetin tulopuolesta ja käymään kaikkia menoja läpi, myös niitä menoja, jotka ovat tähän asti olleet oikeiston suosiossa, koska nämä nimenomaan kaikkiin köyhimpiin kohdistuvat leikkaukset eivät oikeasti ole mikään keino tasapainottaa ja sopeuttaa, vaan se on ideologista tuloerojen lisäämistä ja tällaista, niin kuin täällä ollaan nyt kuultu, ihmisten syyllistämistä, että miksi ette mene töihin. Eli kyllä me olemme suurten ratkaisujen edessä, mutta teidän hallituksen politiikka ei tällä hetkellä näytä tuovan minkäänäkäisiä ratkaisuja näihin vakaviin isoihin asioihin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Zyskowicz.

16.51 Ben Zyskowicz kok: Arvoisa rouva puhemies! Täällä useampi edustaja kiinnitti huomiota siihen, että viime vaalikaudella oppositio tuki valtaosaa hallituksen menolisäyksistä. Tämähän on totta, mutta aivan yhtä totta on se, että kun esimerkiksi koronaan tai puolustukseen laitettiin merkittävästi lisää rahaa, niin muistan itsekin useamminkin todenneeni, että vastaavasti edes osa näistä todella merkittävistä lisäpanostuksista tulisi pyrkiä etsimään säästöinä jostain muualta. Eli kyllä, tuimme niitä lisämenoja, jotka olivat perusteltuja ja tärkeitä, ja samanaikaisesti vaadimme hallitusta tekemään säästöjä jostain muualta. No, näinhän hallitus ei tehnyt. Ja kerroin jo varsinaisessa puheenvuorossa, että ei tehnyt, koska se on ikävää hommaa, on paljon mukavampaa laittaa lisää rahaa. Niinpä täällä edustaja Anderssonkin kehui, miten paljon ja mittavia panostuksia laitettiin lapsiperheille ja muihin hyviin tarkoituksiin, ja näin te teitte, ja millä te tämän rahoititte? Millä te rahoititte ne lisäpanostukset lapsiperheisiin? [Vasemmalta: Tekin tuitte, tekin rahoititte!] Te rahoititte ne ottamalla lisää velkaa, ja se kuulkaa ei ole kovin kummoinen temppu. [Jussi Saramo: Te otatte enemmän!]

Sitten te annatte ymmärtää — joku sanoi, olikohan edustaja Andersson — että jos jätettäisiin tekemättä nämä hallituksen veronalennukset, silloin merkittävästi vältettäisiin näitä säästöjä. Tämähän ei ole totta. Kuten jo aikaisemmin totesin, vuoden 27 tasossa hallituksen kiristykset ja helpotukset menevät aika lailla päittäin, toki en ota siinä laskelmassa huomioon työttömyysvakuutusmaksujen alentamista. [Jussi Saramo: Niin, mikset? — Li Andersson: Juuri niistä puhuin!] Joka tapauksessa totuus on se, että vaikka näitä veronalennuksia, joita hallitus tekee — sehän tekee sitten samalla veronkiristyksiä — ei tehtäisi, ei pystyttäisi merkittävästi välttämään näitä säästöjä. [Jussi Saramo: Jos ei ota huomioon kaikkea!]

Lopuksi on sanottava, että mielestäni edustaja Lindénin ei tarvitse olla huolissaan siitä, etteikö hallitus nyt, kun talouskehitys on huomattavasti takkuisempaa kuin alkusyksystä luultiin, tule käymään läpi sekä budjetin menopuolta että budjetin tulopuolta, jotta se alijäämä, joka ensi vuodelle syntyy, ei olisi niin suuri kuin miltä nyt muutoin tällä hetkellä näyttää. Tietysti sama negatiivinen vaikutus tällä huonontuneella talouskehityksellä on ajatellen koko vaalikauden talousolosuhteita.

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

Lopuksi, arvoisa puhemies, ihan lyhyesti: eivät ne kansainvälisten elinten antamat huomautukset, jotka eivät ole meitä sitovia, tulkitse meidän perustuslakia, ja meidän perustulaisissa ei ole mitään heikennyskieltoa. [Krista Kiuru: Siis mitä? Mikä se viimeinen lause oli?]

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

16.54 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! [Hälinää] — Jos kohta käyttäisin tässä puheenvuoron ja huutelette sitten siitä.

Arvoisa rouva puhemies! Muutama huomio tähän velkakeskusteluun. Meillä on ollut tässä lähivuosisikymmeninä kolme isoa velanottohetkeä: Oli 90-luvun lama, jossa me otettiin noin 60 miljardia euroa velkaa, ja silloin bruttokansantuote oli noin 100 miljardia — muistakaa nämä. Vuoden 2007 finanssikriisin jälkeen otettiin noin 50 miljardia velkaa, ja bruttokansantuote oli silloin suurin piirtein 200 miljardia. Ja nyt Marinin hallituksen aikana on otettu noin 40 miljardia, vähän vajaa, ja bruttokansantuote oli 260 miljardia euroa. Että nämä mittaluokat pitää näissä muistaa. 90-luvun laman velka pystyttiin hoitamaan, koska ruvettiin saamaan kasvua aikaiseksi ja mentiin sitä kautta. Vuoden 2007 jälkeen me ei olla saatu kasvua aikaiseksi, ja Aki Kangasharju juuri tässä viikonloppuna taisi kertoa sen, että 15 vuoden aikana yritysten tuottavuus on ollut nollan pinnassa. Yritysten tuottavuus on nollan pinnassa. Joku syy tähän on, ja kaikki vika ei välttämättä ole julkisessa taloudessa. Täytyy miettiä, mikä siellä on. Meidän pitäisi pystyä tekemään kasvua tänne Suomeen. Kun täällä puhutaan usein jakamisesta, niin minä ottaisin sen toisen puolen: meidän pitäisi synnyttää sitä kasvua. Ja meidän pitäisi miettiä sitä, miten me rakennamme lisää osaamista, miten saamme uutta kasvua tki-panostuksien kautta, miten näinkin yksinkertaisista asioista, miten varhaiskasvatukseen ja päivähoitoon sitä kannustinloukkua pienennetään ja niin pois päin, miten yritysten lupaprosesseja viedään, miten Suomi-kuvaa parannetaan, että saadaan asioita aikaiseksi. Kaikkia tämäntyyppisiä asioita meidän pitäisi miettiä täällä huomattavasti enempi.

En olisi niin ylpeä näistä leikkauksista, mistä täällä nyt puhutaan, että niillä syntyy niitä työpaikkoja 60 000—65 000. Minä olisin huomattavasti ylpeämpi sellaisesta, että me saadaan muulla tavalla sitä kasvua aikaiseksi, esimerkiksi noilla, mitä äsken tuossa luettelinkin vain esimerkkeinä. Ja tämä keskustelu minun mielestäni ansaitsisi paljon enempi aikaa täällä. Me ollaan nyt aivan niin kuin siinä osassa, joka ei tuota enää suurta vaan kärsimystä ja heikko-osaisille vain toimeentulo-ongelmia. Meidän pitäisi miettiä, kuinka tämä menee eteenpäin, ja siinä me tarvittaisiin yhteistyötä. Taisi Kalevi Sorsa sanoa Korpilammella, että syyllisiä on turha etsiä, he ovat kaikki täällä, ja täytyy sanoa, että niin taitaa olla nytkin. Kokoomuskin on ollut hallituksessa 2007—2019, ja silloinkin otettiin velkaa, ja nytkin on, ja taaskin otetaan velkaa. Syyllisten etsimisellä täältä ei päästä mihinkään. Meidän pitää etsiä ratkaisuja. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Edustaja Kiuru, Krista.

16.57 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Tässä THL:n yhteisvaikutusten selvityksessä, jonka he ovat ihan viime aikoina tehneet, on mielenkiintoinen kohta täällä lopussa, jossa todetaan näin: ”Perustuslakivaliokunnan linjauksen mukaan indeksijääditysten ja muiden lakimuutosten yhteisvaikutus ei saa johtaa kohtuuttomiin lopputulemiin.” Tässä myöskin

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

todetaan, että perustuslakivaliokunta totesi, että sosiaali- ja terveysvaliokunnan tulisi huomioida, että kohtuuttomien tilanteiden välttämiseksi ja muutoksiin sopeutumisiksi perustuslakivaliokunta on esittänyt mahdollisuutta porrastaa muutosten voimaantuloa. Se kulkee itse asiassa asumistukilain osalta vielä sanatarkasti näin: ”Jotta tuenhakijat eivät joutuisi kohtuuttomiin tilanteisiin, perustuslakivaliokunta pitää tärkeänä, että sosiaali- ja terveysvaliokunta vielä selvittää, olisiko siirtymäsäännösten avulla mahdollista porrastaa muutosten voimaantuloa siten, että niille ruokakunnille, joita merkittävät tuen alentamiset koskevat, jäisi enemmän aikaa sopeutua tilanteeseen.”

No, kun sitten katsotaan tätä esitystä, niin jos tässä otetaan nyt vaikka yksi esimerkki, tämä opiskelijoiden esimerkki, eli opiskelijat ja työttömät tämän indeksileikkauksen näkökulmasta saavat tämän eniten tuta: Käytännössä indeksileikkaus olisi noin 32 euroa yksin asuvalta yli 18-vuotiaalta opiskelijalta ja asumistuen osalta tietyistä seikoista riippuen 32—48 euroa. Kun nämä lasketaan yhteen, niin käytännössä olisi sitten 64—80 euroa pelkästään tämän ja asumistuen yhteenlaskettu vaikutus opiskelijan osalta. Samalla tavalla pystytään päästelemään hyvin paljon myöskin siitä, minkälaisia nämä vaikutukset voisivat olla indeksileikkaus ja asumistuen leikkaus huomioiden. Ja kun vielä katsotaan, miten on, kun on kysymys työttömästä henkilöstä, niin kustannuksia tulee sitten lisää näiden leikkausten muodossa.

Nyt sekä perustuslakivaliokunta että myöhemmin myös THL ovat kiinnittäneet huomiota siihen, millä tavalla näitä leikkauksia voitaisiin tasapainottaa, ja niin kuin totesin, meillä ei ole valiokunnassa kokonaisarviota näistä yhteisvaikutuksista tiedossa, koska tässä lainvalmistelussa sitä ei tehty. Sen jälkeen tehtiin tällainen taloudellisten vaikutusten arviointi, joka osoittautui sitten puutteelliseksi, ja näitä tietoja, joita käytännössä eduskunnassa olisi tarvittu ja joihin myös oikeuskansleri viittasi, ei koskaan laadittu. Siihen olisi ollut aikaa viikkoja, mutta näin ei tehty. Myöskään valiokunnassa ei näitä puuttuvia tietoja tilattu eikä niitä teetetty missään, joten valiokunnan osalta myös äänestettiin siitä, onko sosiaali- ja terveysvaliokunta käsitellyt näitä ihmis- ja perusoikeusvaikutuksia.

No, kun meillä ei ole muuta kuin se tieto, jonka saimme asiantuntijakuulemisessa, joka sekin paikoitellen on hyvää, niin ei voida tietenkään ottaa kantaa siihen, mikä se lopullinen yhteisvaikutusten määrä on. Tässä valtakunnassa siis, kun näitä kolmea sosiaaliturvaleikkausta katsoo ja siihen päälle tulevat sitten vielä myöskin toimeentulotukea sekä kuntoutusetuuksia koskevat leikkaukset, niin kukaan Suomessa ei tällä hetkellä tiedä, minkälaiset nämä yhteisvaikutukset ovat. Se on rehellisesti sanottava, että valiokunnalla ei ole kokonaisvaikutuksista täyttä selkoa. Meillä on aika hyvä käsitys näistä vaikutuksista, ja olen omissa puheenvuoroissani käynyt näitä läpi juuri sen takia, että meille syntyisi käsitys siitä, mitä täällä ollaan tekemässä. Mutta olen aivan varma, että tässä salissa ei ennen tätä päivää tiedetty, että nämä vaikutukset tarkoittavat lähes joka neljännelle vaikutuksia. Varmasti eivät kaikki edustajat tienneet, että tämän esityksen vaikutukset ovat yksistään 1,6 miljoonalle suomalaiselle tulevia vaikutuksia. Nämä vaikutukset ovat niin isoja, ja niiden yhteisvaikutukset selviävät vasta kun nämä esitykset tulevat voimaan.

Tämä on huolestuttava juttu, että ymmärretäänkö me, mitä nämä vaikutukset tosiasiallisesti tarkoittavat. Me etsimme valiokunnassa sellaista toimea, jolla voitaisiin tasapainottaa näitä yhteisvaikutuksia silloin kun nämä tulevat. Tästä esitti professori Saari hyvin lausunnossaan, millä tavalla tällainen mekanismi voitaisiin luoda. Eli silloin kun menisi yli kohtuullisuuden rajan, se ylijäävä osuus leikattaisiin. Mutta tähän ei ole poliittista kannatusta, koska näillä ei tavoitella pelkästään työllisyysvaikutuksia vaan näillä tavoitellaan satojen

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

miljoonien säästöjä eli puolentoista miljardin sosiaaliturvaleikkauksia. Siksi ei löytynyt sellaista mahdollisuutta, miten tämä oltaisiin voitu tehdä. Selvää on rehellisyyden nimissä sanoa, että Kela ei olisi niin yksilökohtaiseen arviointiin pystynyt tietokonejärjestelmillä, jos nämä esitykset tulevat voimaan näin kuin on ehdotettu tulevaksi. Jos näihin esityksiin olisi saatu siirtymäaikaa, se olisi jo yksinään vastannut tähän perustuslakivaliokunnan huoleen jollakin tavalla, mutta se olisi tietenkin tarjonnut mahdollisuuden Kelalle tehdä sellainen järjestelmä, jolla näitä yhteisvaikutuksia olisi voinut leikata.

Käytännössä perustuslakivaliokunnan huomioon siitä, että kohtuuttomien tilanteiden välttämiseksi ja muutoksiin sopeutumiseksi olisi pitänyt porrastaa näiden muutosten voimaantuloa, me pystyimme vastaamaan yhden asian osalta — omistusasumisen asumistuen leikkaus porrastetaan käytännössä toteutumaan vuoden 25 alusta, kun se esitys oli 2.9. — mutta muiden osalta ei. Eli tässä esityksessä näitä indeksejä ei ole pystytty poliittisista syistä porrastamaan, ja tämä tulee olemaan tämän heikkous.

No sitten kun täällä on keskusteltu paljon työllisyysvaikutuksista, niin on pakko sanoa, että tämä työllisyys vasta farssi on, sen takia, että työllisyyttä on arvioitu kahdellatoista ja puolella rivillä tässä esityksessä, ja tässä kuitenkin ajatellaan, että tästä voisi tulla työllisyysvaikutuksia lähemmäksi 20 000. Tähänkin THL kiinnittää oivasti huomiota omassa rapsassaan ja toteaa: ”Arvioituihin työllisyysvaikutuksiin liittyy huomattavaa epävarmuutta, mutta toteutuessaan ne lievittäisivät tässä raportissa esitettyjä vaikutuksia tuloeroihin ja köyhyysriskiin. STM:n arvion perusteella työllisyysvaikutusten huomioiminen ei kuitenkaan muuta dramaattisesti vaikutuksia tulonjakoon tai köyhyysriskiin, joita tässäkin raportissa on käyty läpi.” Eli juuri siitä, mitä täällä vaadittiin, [Puhemies koputtaa] että työllisyydellä kaikki köyhät pelastetaan, tässä äsken siteerasin THL:n rapsaa ja STM:n rapsaa, [Puhemies koputtaa] jotka eivät usko tähän.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Seuraavaksi edustaja Saramo.

17.05 Jussi Saramo vas: Arvoisa rouva puhemies! Ikäväkseni edustaja Zyskowiec juuri poistui salista, kun olisin häntä kiittänyt. Olen nimittäin tässä jo viikkoja koettanut tivata, miksi hän koko ajan nostaa tämän 60 miljoonaa solidaarisuusveron kohdalta, että eihän se riitä rahoittamaan kaikkia näitä leikkausesityksiä, joita oikeisto on tekemässä. Olen yrittänyt toistamiseen kysyä, miksi hän ei ota huomioon esimerkiksi tätä 700:aa miljoonaa, mikä yrityksille tulee aivan ylimääräisenä lahjana hallitusohjelman kirjoittamisen jälkeen. Nyt vihdoin edustaja Zyskowiec mainitsi, että hän ei ota sitä huomioon. Niin, jos ei ota huomioon, niin silloinhan asian saa sitten näyttämään ihan minkälaiselta tahansa. Mutta 700 miljoonaa on kyllä sen verran iso summa, että itse ottaisin sen huomioon — olisiko siitä, mitä me nyt tässä käsitellään, se säästö puolet? Tässä on vaikka kuinka kauan puhuttu ja sanottu, että nyt on pakko tehdä. Olisi jätetty vaikka puolet antamatta siitä yritysten jättipotista, sillä olisi jo rahoitettu tämä leikkaus, mutta näin oikeisto ei ole halunnut tehdä. Eivätkä täällä esimerkiksi perussuomalaiset halua tätä kuulla — tällä hetkellä salissa on yksi perussuomalainen.

Tämä käsittely on ollut ehkä siinä mielessä minusta surullinen — ja koko tämän sosiaaliturvaleikkausten kokonaisuuden käsittely — että ne muutamat oikeistolaiset, jotka ovat viitsineet kuunnella ja tehdä töitä tämän asian suhteen, ovat koko ajan vedonneet joihinkin tämmöisiin sivuhuomioihin, kuten nyt vaikka tähän, että 60 miljoonalla tätä kaikkea ei rahoiteta, mutta siihen, että joku olisi suostunut perustelemaan tätä kokonaisuutta, oikeisto ei

Punkt i protokollet PR 70/2023 rd

pysty. En tiedä, onko niin, että heitä ei vain kiinnosta tai että hävettää niin kovasti, mutta kovin surulliseksi saa, kun tietää, kuinka kymmenettuhannet suomalaiset joutuvat nyt kohutuuttoman huonoon tilanteeseen, ja tässä salissa meitä on niin, että pieni enemmistö löytyy niistä, jotka eivät viitsi vaivautua edes paikalle.

Mutta, arvoisa puhemies, en viivytä tätä käsittelyä enempää. Valitettavasti tässä on nyt tulossa vielä lisää surullisia päätöksiä meidän käsittelyymme. Mutta kiitän vielä edustaja Zyskowiecia, että tässä vihdoinkin saatiin häivähdys rehtiyyttä mukaan.

Riksdagen avslutade den allmänna debatten.

Riksdagen godkände innehållet i lagförslag 1—4 i proposition RP 75/2023 rd enligt betänkandet. Första behandlingen av lagförslagen avslutades.